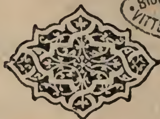
APOLOGIÆ
PATRUM SOCIETATIS,
CONTRA
Censuram Lovaniensem & Duacensem,

Conscriptæ circa annum 1588.

Quibus hic accedit brevis descriptio exordii & progressus totius Controversiæ,

Ab iisdem Authoribus fideliter concinnata.

LEODII,
Apud Henricum Hoyoux. Anno 1684.

RESPONSIO
AD CENSURAM
Facultatis Sacræ Theologiæ Lovaniensis.

PRÆFATIO.

CVm nobis à Facultate Theologica quædam ex nostris lectionibus ab Auditoribus exceptis desumpta, fuissent oblata, tanquam in eis contineretur, quod offendere possit, rogavimus aliquoties Facultatem, ut duos dignaretur deputare, qui nobiscum de istis coram Arbitris hinc inde à partibus deputatis agerent: ut ita & ipsi nostras, & nos illorum sententias, & quæ inter nos esset discrepantia, intelligeremus, & à labore scribendi & replicandi, qui in infinitum tendere solet, supersederetur. Animadvertebam enim, multa non esse intellecta, multa in alium sensum accepta, pleraque etiam ita à suis locis avulsa & detorta & imperfectè mutilèq; posita, ut intelligi commodè nequirent, omissis præsertim illis, quæ ad explicationem illorum pertinebant. Sperabam itaque fore, si coram ageretur, ut singula clarè aperirentur, & Magistri Nostri nos de singulis

gulis sententiis & verbis, si videretur, interrogarent, quid sentiremus & quomodò explicaremus; & nos vicissim ab illis, sicubi esset dissensio. Hæc enim videbatur facillima via ineundæ concordiæ, præsertim cùm nostra dogmata non sint nova neque privata; sed omnibus sæculis jam inde ab Apostolorum temporibus in Ecclesia defensa, & penè ab omnibus Patribus explicata, & hac maximè tempestate apud omnes usitata, qui contra hæreticos de libero arbitrio disputant. Inter quos & D. Ruardus, qui hujus Universitatis, cùm maximè floreret & Studiosorum numero & integritate doctrinæ, columna erat: Item D. Driedo, & D. Adrianus Papa, & Reverendissimi, Doctissimiq; Episcopi D. Cunerus & D. Martinus Rithovius, ut mirum sit Dominos Censores dicere hæc dogmata esse offensiva, peregrina & periculosa. Itaque non sperabam fore difficile convenire, si hanc controversiam sine scriptis coram aliquibus deputatis disceptare concederetur. Sed quia non placuit Facultati hanc rationem inire, sed scripto agere (quam ob causam nescio) necessitate compulsus quantum opus fuerit, scripto respondebo.

Sed primò advertendum est, exceptis propositionibus de Scriptura, quæ postea adjectæ

sunt

sunt, controversiam nostram in quatuor consistere quæstionibus.

1. Utrùm omnes homines post lapsum ex parte Dei habeant sufficiens auxilium, quo possunt peccata vitare, item à peccatis resurgere & salvari?

2. Utrùm parvuli, qui moriuntur ante Baptismum, ita à Deo sint reprobati, ut ipse per se eorum impediat salutem & applicationem remedii, ordinando & disponendo omnes causas naturales & liberas, ut illis non applicetur remedium salutis; an verò Deus justo suo judicio permittat remedium non applicari, sinendo res naturales & liberas agi suis propriis motibus? *Ut loquitur Augustinus.*

3. Utrùm homo sufficienter excitatus & præparatus ad fidem vel ad conversionem per gratiam excitantem & prævenientem, possit credere vel non credere, converti vel non converti sine nova gratia, quæ præveniat ejus consensum, & faciat illum consentire, ita ut illâ positâ non possit dissentire & sine illa non possit in effectu consentire. *Quod sic clarius explicatur:* Utrum duobus æqualiter excitatis & præparatis per gratiam Dei, fieri possit ut alter credat, alter non credat, sine ulla nova gratia præveniente & efficaciter præ-

operante

operante ipsum credere in eo qui credit, solùm quia hic ita præparatus vult, ille non vult?

4. Utrùm omnia, quæ fiunt, efficaciter sint præordinata à Deo, ante omnem omnium præscientiam?

In his omnem nostrorum dogmatum controversiam sitam esse, mihi fassi sunt duo Magistri Nostri, qui præ cæteris in nostris sententiis examinandis & refutandis laborarunt: & perspicuum etiam est ex propositionibus hic collectis, item ex testimoniis & rationibus, quæ contra eas adferuntur.

Ob has quæstiones, quia aliud sentimus, Magistris Nostris putamur totam D. Augustini doctrinam evertere; & ideo tam gravis contra nos instituitur declamatio. Itaque vitandæ prolixitatis causâ commodius fuisset, istas propositiones resectis, supervacaneis, per se examinare, an aliquid offensionis continerent, vel certè eas ad Sedem Apostolicam mittere, ut ipsa de his judicium ferret. Verùm nec hoc placuit Magistris Nostris. Itaque breviter respondebo, & primùm ad præfationem.

RESP.

RESPONSIO

Ad Præfationem.

IN præfatione primo vocantur dogmata nostra *peregrina*, *offensiva* & *periculosa*, quæ valde dura est censura, præsertim non auditâ parte, quæ id desideravit & rogavit. Quod si talia fuerint deprehensa & judicata ab eo, qui etiam extra Concilium generale controversiarum est infallibilis judex, id est à Sede Apostolicâ, paratissimi sumus ea mox revocare; nos enim filij sumus Sedis Apostolicæ, cujus judicio nobis in omnibus parendum esse duximus, à cujus definitione ne latum quidem unguem recedemus. Sed quomodo possunt esse *peregrina*, cùm D. Ruardus hujus Universitatis columen & ante aliquot annos docuerit, & ex parte etiam Driedo. & Adrianus Papa, & ante paucos annos Reverendissimi Episcopi D. Cunerus & D. Rythovius? Non esse autem *offensiva* vel *periculosa*, patebit ex responsionibus.

Secundò, & hæc dogmata *inter communes auditores & discipulos dissidia, ac partium studia generasse.*

Resp. Si quæ contentio inter illos orta est, ideo orta est, quòd quidam Magistri Nostri sententias nostras erroneas, alij etiam hæreticas & Pelagianas dicerent, has nempe: *omnes habere sufficiens auxilium ex parte Dei. Hominem viribus naturæ posse invocare Deum ut authorem naturæ. Hominem sufficienter excitatum & præparatum posse converti sine nova gratia, quæ faciat ipsum converti & consentire.* Quod cùm à quibusdam studiosis esset exceptum & nostris auditoribus oblatum, conati sunt quidem istas sententias tueri, & ita ventum est ad disputationes. Monuimus tum statim nostros, non esse inter nos & Facultatem animorum dissensionem: itaque nec inter ipsos esse debere, & proinde oportere cum modestia, non condemnando alterutram sententiam inter se conferant. Et quamvis quidam Authores, qui hâc tempestate contra hæreticos scribunt, graviter contrariam sententiam incessant, nos tamen contrà illam nihil acerbius censuimus, sed simpliciter nostram proposuimus & confirmavimus, contrariâ sententiâ in genere dumtaxat refutatâ; ignorabamus

bamus enim eam à Facultate teneri. Itaque à nobis nulla data est occasio, cur studiosi in partes discederent, nec jam puto ulla partium studia inter illos esse.

Tertiò, multa dicuntur de authoritate D. Aug. & ita traducimur, quasi nos nitamur totam ejus doctrinam de gratia & prædestinatione evertere. Immò semper professus sum, me sequi doctrinam D. Augustini de prædestinatione & gratia sufficienti & efficaci: solùm visus sum ab eo recedere in quæstione de electione immediata & absolutâ ad gloriam; dixi enim efficacem & absolutam voluntatem dandi gloriam esse posteriorem ratione, quàm sit prævisio meritorum. Et quia quidam putant, Augustinum sentire contrarium, scilicet Deum ante omnem prævisionem quasi in primo rationis signo omnes salvandos elegisse voluntate absolutâ ad gloriam, & in secundo signo præparasse media; ideo dixi in lectionibus meis: contraria sententia tribuitur Augustino; ego enim dubitabam, an revera hoc Augustinus sentiret: unde non fui ausus dicere absolutè, sententiam esse Augustini.

Postea tamen obortâ hâc controversiâ, loca Augustini accuratius expendi, & non deprehendi aliquem, ex quo possit

convinci, D. Augustinum hoc sentire.

Itaque teneo, Augustinum etiam hac in re nobis non adversari; hâc enim ratione conciliatur cum pluribus Græcis & aliis qui fuerunt ante Augustinum, qui omnes tenent (ut ostendi in lectionibus) præparationem gloriæ esse ex prævisis meritis. Sic eos conciliat Tapper. a. 7. Driedo fol. 54. de concordantia liberi arbitrij. Sic etiam facilius explicamus rationem meriti & liberi arbitrij contra hæreticos; qui istam contrariam sententiam avidissimè sunt amplexi, & ex ea meritum & liberum arbitrium conantur evertere. Vide Calvinum lib. 3. cap. 21. & præsertim 22. §. 1. 2. &c. & 9.

Quartò, dicitur, nos asserere, Græcos Patres esse contrarios D. Augustino in supradicto argumento.

Resp. Hoc non esse verum. Imò putamus & dicimus, D. Augustinum de auxilio sufficienti & efficaci, & de prædest. omnino consentire cum Græcis; hanc tamen propositionem, scilicet *electionem ad gloriam esse ex prævisis meritis*, esse apertè sententiam Græcorum, quod patet ex D. Ruardo Tappero & Driedone, & nos ostendimus satis multis testimonijs. Contrariam verò sententiam dicebamus tri-

tribui Augustino; nunc autem putamus, nostram esse D. Augustini. Id si tamen non esset, nihil sanè periculi esset, ut aliàs demonstravi: sicut etiam quidam ex MM. NN. putant, D. Augustinum sentire, *non omnibus dari sufficiens auxilium, ut resistant peccato.* Item *necessitatem peccandi quæ ex peccato originali vel actuali oritur, non excusare à peccato; quæ tamen excusaret, si ex peccato orta non esset; & peccatum, quod pœna est peccati, non solùm à Deo esse permissivè substracto auxilio, sed etiam tanquam directè intentum & ordinatum, ut per illud majori cæcitate præcedens peccatum puniatur.*

Similia possent adferri, quæ à multis tribuuntur D. Augustino, qualia sunt 75. propositiones damnatæ â duobus Pontificibus; quarum plerasque dicebant earum Authores esse D. Augustini. Et si verum est, hæc esse D. Augustini, nihil sanè periculi, si in quibusdam receditur à D. Augustino. Quamquam mihi satis certum sit, D. Augustinum nihil horum sentire. Quamvis enim obscurê loquatur, si quis tamen scopum ejus spectet, ac alia consideret, non erit admodum difficile ostendere, Augustinum hæc non sentire, & ubi aliud dicere videretur, cùm piè explicandum.

Eodem modo dicendum de propositione hac, *electionem absolutam & efficacem ad gloriam esse ex prævisis meritis*, D. Augustino non repugnare; quia D. Augustinus prædestinationem vocat, non præparationem gloriæ, sed *gratiæ, qua certissimè liberantur quicumque liberantur*, & hanc ostendimus esse ex nullis prævisis meritis, sed ex voluntate sola Dei cui nullo modo repugnat, *electionem absolutam ad gloriam esse ex prævisis meritis*, ut infra ex Ruardo ostendemus.

Non ergo oportebat ita generatim nos traducere, quasi D. Augustini doctrinam de gratia & prædestinatione, quam contra Pelagium tradidit, nitamur evertere: hoc enim falsissimum est, nam nos illam ad unguem in omnibus ijs, quæ ad gratiam & prædestinationem pertinent, sumus secuti, ut ex istis propositionibus & responsionibus ad censuras patebit. Cùm enim omnia hinc inde corrasa sint ex nostris lectionibus, quæ aliquo modo videbantur esse contra D. Augustinum, cùm ostendero, ne hæc quidem D. Augustino adversari, sed ex intima ejus doctrina deprompta esse, patebit, doctrinam nostram D. August. sententiam non evertere.

Itaque de intelligentia D. Augustini

inter nos controversia est; non autem an Augustinus sit sequendus. Sed quid, quæso, periculi est, si in aliqua particula, cùm plurimas quæstiones ista materia complectatur, à D. Augustino recedatur? v. g. si sentiam, *prædestinationem esse factam ante prævisum peccatum originis* cum D. Thoma, Soto, Alexandro, alijsque pluribus, quod tamen est contra D. Augustinum. An ideo doctrina mea debebit esse suspecta, quia nimirum in aliqua quæstione pertinente ad materiam de prædestinatione recedo ab Augustino; quem Cælestinus dicit, non tantùm necessarium modum non excessisse; sed etiam inter optimos Magistros à suis prædecessoribus habitum, nec ullo umquam sinistræ suspicionis rumore aspersum? Quasi verò D. Thomæ doctrina non sit etiam luculentissimis testimonijs Summorum Pontificum & præclarissimarum Universitatum commendata: ergo neque à D. Thoma licebit in aliqua quæstiuncula recedere. Et quia Cælestini elogium de D. Augustino adfertur, quasi propterea ab Augustino in nullo liceat dissentire, legatur quod habet Cælestinus in fine illius epistolæ: *profundiores verò*, ait, *difficilioresq; partes occurrentium quæstio-*

ſtionum, quas latiùs tractârunt, qui hæreticis reſtiterunt, ſicut non audemus contemnere, ita non neceſſe habemus aſtruere. Ubi apertè ait, ſe de abſtruſioribus, quæ inter diſputandum cum hæreticis obiter ſolent occurrere, nec neceſſariæ ſunt ad hæreſim confutandam, nolle quidquam definire: atqui nihil facit ad refutandam hæreſim Pelagii, ſive dicas in primo ſigno rationis omnes ſalvandos eſſe efficaci & abſolutâ voluntate; & immediatâ electione electos ad gloriam ante omnem prævisionem & conditionatum; & in 2. inſtanti ad gratiam prædeſtinationis; ſive dicas, in primo ſigno ad gratiam prædeſtinationis, in ſecundo ad gloriam electos eſſe, ut patet cuivis mediocriter in Theologicis dogmatibus verſato. Imò faciliùs refutabis hæreſes noſtri temporis, ſi teneas talem electionem efficacem & immediatam ad gloriam, ante omnem prævisionem factam non eſſe. Atqui hoc totum eſt, in quo viſus ſum à D. Auguſtino recedere; nam in aliis omnibus ex profeſſo D. Aug. ſecutus ſum. De qua quæſtione cùm rogarem quemdam M. N. qui contra nos ſcripſerat, quid Facultas ſentiret, reſpondit ſe neſcire, & exceptâ quæſtione de gratia efficaci non poſſe

posse inter nos magnam controversiam esse. Hæc dico, non quòd in hac quæstiuncula à D. Aug. dissentiam (quia penitus me secundùm ipsius doctrinam docuisse puto, ut assertiones istæ, quæ contra D. Augustinum esse putantur, & meæ responsiones declarabunt) sed ut res suis momentis æstimetur, nec ità generatim clametur, everti doctrinam Augustini.

Quintò, dicitur nos renovare sententias Massiliensium, & aliorum per Gallias D. Augustini doctrinæ obstrepentium, item Catharini & Pighii, deinde ponuntur sententiæ illorum. Ad quod respondeo, hoc falsò nobis objici. Imprimis quod attinet ad sententiam Catharini, qui illum legit, facilè videt, quàm longè ab ejus sententia absimus, quod etiam in meis lectionibus ostendi. Ipse enim ait prædestinationem absolutam esse & efficacem voluntatem dandi gloriam: nos cum Augustino dicimus, *esse præparationem gratiæ*. Secundò, vult hanc voluntatem esse priorem ratione, quàm sit voluntas dandi gratiam: nos contrà probabiliter putamus, voluntatem dandi gratiam priorem debere censeri & absolutâ & efficaci voluntate dandi gloriam.

Tertiò ipse vult multos salvari non prædestinatos: nos contra nullum non prædestinatum salvari. Quartò, ipse ponit duos ordines salvandorum, prædestinatorum & non prædestinatorum: & nos omnes salvandos dicimus esse prædestinatos. In hoc solùm Catharino consentimus, quòd ipse velit, multos electos ad gloriam esse ex prævisione operum, quæ per gratiam Dei erant futura, quod nos putamus de omnibus dicendum. Item putat omnibus dari auxilium sufficiens, ad quæ etiam adduximus Albertum Pighium, quod non debet nobis vitio verti, nam in istis nemo umquam dixit illos errasse; nam plurimos alios citavi, qui idem sentiunt. Quod autem ad primam Massiliensium querelam attinet, nihil mihi umquam tale in mentem venit; nec propositiones collectæ aliquid præ se ferunt.

Ad secundum, numquam dixi gratiam Dei, quæ prævenit nostra merita, dari ex aliquo in nobis præviso merito, aut prædestinationem esse ex præscientia aliquorum quæ in nobis sunt, neque dixi hoc aliquem Patrem sentire, quod est apertè hæreticum; imò longâ quæstione docui contrarium. Neque huic repug-

nat. quòd doceam, prædestinationem præsupponere præscientiam conditionatam, nam id apertè docet Augustinus. Nec refert, quòd locum illum *Iacob dilexi, Esau odio habui* aliter exposuerim, quàm D. Augustinus; secutus sum enim expositionem faciliorem, & quæ magis favet libero arbitrio, idque propter hæreticos hujus temporis, secutus in eo Patres Græcos & Ambrosium & Hieronimum, qui ob eandem hæresim quæ modò viget & tunc vigebat, locum illum ita exposuerunt, quæ tamen expositio non repugnat Augustino, ut satis ostendit Driedo & Tapperus a. 7.

Ad tertiam, 4. 8. 9. 10. satis fusè ostendi prædestinationem & gratiam prævenientem concordare optimè libero arbitrio. Si tamen talis inducatur prædestinatio, quâ absolutâ voluntate ante omnem præscientiam, etiam conditionatam, omnes actiones humanæ cum omnibus suis circumstantiis sint prædrdinatæ, qualem inducit Calvinus, dixi difficile esse salvare libertum arbitrium; ex hoc enim principio potissimum tollit Calvinus liberum arbitrium, & sanè mihi difficile videtur ei respondere. Hæc etiam sententia facilè homines ad torporem & desperationem

impelleret, & parum præceptis & exhortationibus videtur loci relinquere. Dico tamen sententiam hanc non esse D. Augustini, sed Calvini, qui eam Augustino falsò imponit, qui etiam multùm laborat, ut ostendat homines non in desperationem impellere; & exhortationes & comminationes & præcepta locum habere.

Calv lib. de prædest fol. 33. ne unâ quidé syllabâ in quæst. de prædest. & reprob. ab Aug. se ait dissentire, sed pro suo more mentitur.

Ad 5. & 6. nihil est in propositionibus istis aut scriptis nostris, quod vel speciem habeat cum istis sententiis.

Ad 11. solùm dicimus, illam sententiam quæ asserit *non omnibus dari auxilium sufficiens*, non videri satis consentaneam esse Scripturis quæ dicunt pro omnibus mortuum esse omnium Redemptorem.

Ad 12. de parvulis nihil, opinor, sentimus contra Augustinum, cùm hæc ita se habere, quivis qui nostra diligenter legent, facilè perspicere possint. Mirum est, nobis has sententias objici, & asseri nulla ferè alia in scriptis nostris dictatisque reperiri. Quòd si ita est, mirum est, à MM. Nostris in hac censura non esse posita & demonstrata, cùm tamen hæc sint valde offensiva. Sed satis patet tum ex lectionibus nostris, tum ex ipsis propositionibus & meis responsionibus, falsò hæc nobis imponi.

Post hæc ponuntur aliæ sententiæ Massiliensium, ad quas videantur nostræ prope accedere. Itaque ne longior sim, quia hoc in genere tantùm dicitur, nec adferuntur nostræ propositiones, quæ his videantur affines, respondebo suis locis, ubi etiam ostendam, quomodo fides sit donum Dei, & nihil eorum sequi, quæ in quarta causa colliguntur.

Quòd autem in conclusione nos hortatur, ut sententiam Bellarmini sequamur, id omninò facimus; nam hanc totam ferè de prædestinatione doctrinam ab illius ore in familiari colloquio accepi. Nec refert, quòd ille hic aliter docuerit, nam tunc non satis examinaverat D. Augustinum; postea enim re diligentiùs perpensâ, & D. Augustino diligentiùs & accuratiùs expenso, & hæreticorum rationibus considerates, in eam sententiam concessit, quam nos modò tenemus, quamque in Gallia Parisiis, in Hispania Salamanticæ, Compluti, & Conimbricæ, ubi sunt & viri doctissimi, & viget inquisitio, traditam scimus.

Legantur Bellarmini lectiones Lovan factæ anno 1573. circa Quæst 109. a. 8. 1. 2 ubi de aux suf. & gra. efficα idem docet quod nos. Idem etiam post multò fusiùs fecit Romæ.

Nihil ergo metuendum est, ne à nobis prava doctrina dimanet; cùm ea doceamus, quæ Romæ in conspectu Sedis Apostolicæ, & in tot aliis Universitatibus

tibus, ubi viget Sacrosancta Inquisitio, sine ulla contradictione aut cujusquam offensa sint in lectionibus publicis tradita. Quod cùm à quibusdam Magistris NN. non ignoretur; mirum est, quomodo dogmata nostra judicentur *periculosa* & *offensiva*.

RESPONSIO.

Ad Censuram assertionum de Sacra Scriptura.

IN his tribus propositionibus (eas vide in censura) non potest esse difficultas, si explicentur, sicut aliàs à nobis explicatæ sunt. Nam quod attinet ad duas priores, non negamus Authores Hagiographos ex peculiari inspiratione Spiritus Sancti, & directione & assistentia scripsisse: sed hoc tantùm dicimus, non fuisse necessarium, ut ad singulas sententias & singula verba habuerint novam & positivam inspirationem ex parte illius; id est, novam illuminationem, quâ novo modo cognoscerent veritates quas scriberent, & viderent verba quibus Spiritus S. volebat eos uti; sed sufficisse ut Spiritus S. peculiari modo illos excitaret, sic im-

impelleret ad scribendum ea quæ audierant, vel viderant, vel alio modo cognoverant, & simul iis ad singulas sententias & verba assisteret, & ubi opus esset, dirigeret.

Hæc sententia visa est mihi probabilior quàm contraria: primo quia Evangelistæ ac alii Scriptores Hagiographi ad ea scribenda quæ viderant, vel ab infallibilibus testibus audierant, non videntur eguisse nova revelatione illarum virtutum, sicut Paulus, qui non ab hominibus, sed per revelationem Jesu Christi brevissimo tempore didicit Evangelicam Doctrinam; Joannes enim scripsit, quæ vidit; 1. Joan. 1. id clarè patet. Similiter Matthæus. Marcus autem, quæ audivit à Petro, ut refert D. Hieron. *de viris illustribus in Marco*, & Irenæus *lib. 3. cont. hæres. cap. 1.* & alii patres. Lucas verò, quæ acceperat ab ipsis qui viderant, ut testatur initio Evangelii. Sic multa credidérim esse scripta & ab aliis Historicis Sacris quæ ipsi viderant, vel audierant, vel alio modo certo cognoverant absque nova revelatione.

2. Ratio est, quia Spiritus S. utitur instrumentis idoneis, prout ea invenit, & sicut in necessariis non deest, ita

& in sufficientibus non redundat; atqui tales, qui jam aliquid certò cognoscunt, & habent eloquendi facultatem, sunt idonei ad illa scribenda, ergo si Spiritus S. velit his uti instrumentis & amanuensibus, non est necesse, ut ipsis rursus de novo revelet res istas, sed satis est, ut eligat eos in suos amanuenses, & excitet peculiari instinctu ad scribenda ea, quæ jam antea cognoverant, ac simul illis specialissimo modo assistat in omnibus verbis & sententiis, ut ne minimum quidem errorem committere possint.

Quod ut meliùs explicetur, sciendum est, aliquid duobus modis posse scribi ex inspiratione Spiritus Sancti.

Primò, ut Spiritus S. novâ inspiratione supernaturali ostendat singulas res scribendas & singula verba; & sic scripserunt Prophetæ suas Prophetias, ut patet Jeremiæ 36. qui tantâ facilitate Prophetias dictabat, ut eas legere videretur.

Secundò, ut Spiritus S. peculiari instinctu excitet & impellat eum quem delegit, ad scribenda ea quæ antea vidit, audivit, vel alio modo cognovit; & simul assistat in singulis verbis & sententiis. Et teneo probabiliter scripsisse multa Evangelistas & Historicos Hagiographos, ita

ita ut non fuerit opus illis novâ & positivâ inspiratione & illuminatione circa singula. Et eo magis inducor in hanc sententiam, quòd hæretici hujus temporis ex contrario fundamento, id est eorum qui putant omnia verba Spiritus S. positivâ & novâ inspiratione dictata, conantur probare libros Machabæorum non esse Scripturam Canonicam, quia lib. 2. cap. 2. Author dicit se abbreviatorem Jasonis Cyrenei, & in hoc opere breviando negotium plenum vigiliarum & sudoris assumpsisse: & cap. ult veniam petit, si minùs convenienter historiæ scripsit. Unde concludunt hunc librum non esse Scripturam Canonicam, quia Scriptura Canonica debet esse sine humana industria à Spiritu S. immediatè dictata & revelata. Adfert hoc argumentum Calvinus in Antidoto Conc. Trid.: ad quod Catholici respondent, sicut jam dixi, non esse necesse, ut Spiritus S. singulas sententias & singula verba & verborum sententiarumque ordinem & structuram per novam illuminationem & internam locutionem dictet: nam si ita esset, non diceret se S. Lucas scribere ea, quæ ab Apostolis acceperat, qui viderant, sed quæ acceperat à Spiritu S. qui singula de novo

dictauerat, nec Patres dicerent S. Marcum scripsisse eâ quæ acceperat à S. Petro, sed quæ à Spiritu S. nec rectè diceret Author 2. Machab. se accepisse negotium plenum vigiliarum & sudoris, quia parùm est laborandum ei, cui penitus omnia dictantur; ùt tantùm habeat merum officium scribendi: nec veniam rectè peteret, si minùs convenienter historiæ dixisset; nam hoc videtur redundare in injuriam Spiritus S. qui omnia ita dictaverat; Sed satis est in historiis sacris, ut Deus peculiari instinctu impellat eos ad scribendum ea quæ antea noverant, ac simul infallibiter illis ad omnia assistat; per hæc enim non tollitur labor revocandi in memoriam audita, visa, & lecta; dirigendi omnia in ordinem, & aptis verbis, prout judicaverit esse convenientiùs, explicandi: unde & fit, ut Scriptores eloquentiores eloquentiùs, minùs facundi minus ornatè scripserint; utitur enim S. Spiritus idoneis instrumentis prout ea invenerit.

Tertia propositio, semotâ parenthesi, videtur mihi esse omninò certa, nisi sit quæstio de nomine; ponamus enim aliquam piam historiam ab aliquo pio viro qui eam optimè nôrit, ex instinctu Spi,

ritus-

ritus S. ſcriptam, qui ſine ulla Spiritus S. aſſiſtentia ſingulari verum ſcripturus & nullum commiſſurus errorem, ſi Spiritus S. poſtea per aliquem Prophetam vel aliter teſtetur, omnia, quæ ibi ſcripta ſunt, vera ac ſalutaria eſſe, non video, cùr talis liber non ſit habiturus authoritatem Scripturæ Sacræ, cùm eandem habeat rationem credendi, quam alia quævis Prophetia; nempe authoritatem Divinam; ejuſdem enim authoritatis eſt epiſtola ab ipſo Rege dictata, & ab alio dictata ab ipſo tamen Rege ſubſcripta. Et hoc dico, non quòd aſſeram, hunc modum in Scripturis inveniri; ſed tantùm loquor de poſſibili, unde & expoſitio eſt conditionalis; ſi enim Deus voluiſſet, potuiſſet hunc modum in aliqua Scripturæ parte ſervare, quod non implicat contradictionem, ac illa eſſet tam infallibilis authoritas quàm alia.

Ex his patet, quàm longè diſtet hæc ſententia ab errore Anomæorum ac Eraſmi, qui volebant Apoſtolos interdum ut homines locutos, id eſt, aliquando humano more erraſſe ac lapſos eſſe memoriâ; ita enim reſpondebant Anomæi, cùm eis aliquid ex Apoſtolo vel Prophetis objiceretur, Apoſtolus ibi ut homo eſt lo-

cutus. Et cur objicis nobis V. Testamentum? Nos enim dicimus, omnes Scripturæ partes esse infallibilis veritatis & esse à Spiritu S. vel novâ inspiratione revelante, vel peculiari instinctu excitante & assistente ad singula verba & sententias, & nec minimum quidem posse esse in iis errorem, quia is redundaret in Spiritum S. (ut fusè ostendi aliàs) & totius Scripturæ authoritas concideret, etiamsi non sit necessarium, ut Spiritus S. novo modo singula inspiraverit positivè hominem illuminando.

Unde ad primum testimonium resp. Non dicit Concilium Trid, loco citato, totam Scripturam esse Dei verbum à Spiritu S. dictatum; fateor tamen esse Dei verbum & à Deo dictatum modo supra explicato: quia scilicet vel à Deo novo modo illuminante vel inspirante dictatum, vel excitante & infallibiliter assistente scriptum: & hi duo modi de facto reperiuntur in scripturis.

Ad testimonium Petri resp. loquitur de Prophetiis, quæ sine dubio positivè per novam illuminationem inspirantur.

Ad testimonium Pauli: Scriptura dicitur divinitus inspirata, quia vel positivâ & novâ Spiritus S. inspiratione & illu-

luminatione scripta (qualis sine dubio est major Scripturæ pars) vel peculiari instinctu Spiritus S. excitantis, ut scriberent ea, quæ vel revelatione, vel narratione vel experientiâ noverant, & ad singula peculiariter assistentis.

Ad ultimum dico, linguas & manus Scriptorum fuisse calamos Spiritus Sancti non tamen eodem modo omnium; aliter enim Prophetarum, quibus ita omnia dictabantur, ut solum laborem scribendi haberent; aliter Historicorum Sacrorum, qui debebant etiam industriam suam adhibere.

RESPONSIO

Ad Censuram primæ assertionis.

DEus præscit, quid homo quavis excitatione & motione positâ sit facturus: quâ præscientiâ positâ Deus aliquos sic vocat, sicut videt eos secuturos, talia beneficia pæparat, qualia videt eos non rejecturos; & talium beneficiorum præparatio est prædestinatio. Docet hoc apertè Aug. lib. 1. ad Simp. q. 2. Cujus miseretur, sic eum vocat, quemadmodùm videt congruere illi, ut non respuat

vocantem. Similia multa habet q. eadem. Sed respondent quidam MM Nostri, illum librum esse scriptum ab Augustino juvene ante exortam hæresim Pelagianam: postea autem satis sese correxisse in libris, quos scripsit post hæresim illam senex. Sed non videtur ita dicendum: primò, quia ita solvit Calvinus, cum aliquid ei in hac materia ex lib. D. Augustini de libero arb. vel ex qq. ad Simplicianum adfertur: nam lib. de prædest. pag. 33. ait, *ne in unâ quidem syllaba ab Augustino de prædestinatione differimus; ubi autem contra nos aliquid scripsisse videtur, juventutis hoc tempore fuit: quin totus Philosophiæ intentus Manichæorum hæreses refellit: quæ autem pro hac nostra opinione scripsit, senex, religiosus, & Spiritu S. plenus addidit contra Pelagianos &c.* Hæc Calvinus. Videatur ergo; utri magis D. Augustini authoritatem contra hæreticos labefactent, nos qui illum totum recipimus, an illi qui aliquos libros, qui maximè valent contra hæreticos, tamquam non rectè ibi docuerit Augustinus, rejiciunt.

Sed Augustinum non aliter docuisse juvenem & aliter senem in hac quæstio-

ne,

ne, patet ex cap. 14. de bono perſ. ubi ait, ineſſe quibuſdam Divinum naturaliter munus intelligentiæ, ut ſi apta ſuis mentibus vel ſigna videant, vel audiant verba, convertantur ad fidem: & hanc dicit eſſe gratiam prædeſtinationis, quæ non datur reprobis. Unde rectè dicitur, prædeſtinationem præſupponere præſcientiam conditionatam & certitudinem illam, quâ certum eſt, hunc hominem prædeſtinatum ſalvandum, non pendere ex mera prædeſtinatione, ſicut dicit Calvinus lib. 3. Inſtit. cap. 21. §. 5. & 9. ſed ex illa præſcientia conditionata, quâ certum eſt apud Deum, eum ſecuturum, qui tali vel tali modo tractus fuerit: atqui ſemotâ hâc præſcientiâ, difficillimè explicatur, quomodo ſalvetur liberum arbitrium in prædeſtinatione, ut fatentur illi, qui contra Calvinum de hac materia ſcripſerunt. Unde hæc explicatio non eſt Maſſilienſium; non enim dico, electionem ad gratiam prædeſtinationis eſſe ex præſcientia meritorum: imò hoc prolixè refutavi; quòd enim Deus voluit huic dare talem gratiam, cum qua prævidet eum ſalvandum, ſi illam acceperit, ex nulla meritorum præſcientia eſt, ſed ex merâ & gratuita

Dei voluntate, qui potuisset illi dare gratiam aliam, cum qua prævidebat eum non salvandum.

Neque verò conditionata præscientia, de qua loquimur, est illa, quâ Deus prædestinet hominem, si gratiam ejus accipere voluerit; ut DD. Censores interpretantur, quia Tyrii illi & Sidonii non erant prædestinati; qui tamen gratiam illam acceptassent si illis data fuisset, ut Dominus ait; sed est ea, quâ novit infinitos modos, quibus ipse liberum hominis arbitrium regere & movere & eidem suadere possit, & quid homo secundùm unamquamque excitationem, suasionem & motionem sit facturus: v. g. est ea præscientia, quâ Deus præsciebat Tyrios & Sidonios pœnitentiam acturos, si ejus signa vidissent & prædicationem audivissent: accedente autem ad hanc scientiam sive præscientiam Divinâ voluntate, quâ velit uti hoc modo providentiæ, cum quo videt hunc hominem salvandum, jam est prædestinatio; & illa præscientia conditionata fit absoluta, & per illam cognoscit Deus; & quid ipse sit facturus & quid homo sit facturus: Unde non est diversa præscientia conditionata, & præscientia, quâ præscit, quid homo, &

quid

quid ipse facturus sit, sed eadem, quæ ut prior Divinæ voluntatis ordinatione est præscientia conditionata & quasi simplex intelligentia; ut posterior, est scientia visionis. Non ergo pervertimus D. Augustini definitionem, sed eam explicamus, dum dicimus prædestinatorum salutem esse certam apud Deum non ex mera præordinatione; sicut creatio mundi futura; sed ex tali præordinatione, quæ supponat præscientiam conditionatam, atque adeo fundamentaliter est certa ex præscientia conditionata. Unde etiam verum est, prædestinatum certissimè liberari, quia Deus decrevit illum liberare; sed hoc decretum præsupponit ulterius illam præscientiam conditionatam. Hanc doctrinam habet Driedo de cap. & lib. fol. 133. & Ruard. a. 7. fol. 326. & 347. Ex his patet responsio ad testimonia citata in Censura; non enim dicimus, Deum requirere aliquam conditionem ab homine, ut illum prædestinet; nam prædestinat omnino gratis, ut dictum est.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis secundæ.

Authores hujus 2. prop. Hallens. 3. p. q. 69. 5. memb. D. Thom. lib. 4. contra gen. c. 150 Scot. in d. 46 Sot. lib de nat. & gra. cap. 2 15. & 18. Vega lib. 13. in Concil. Trid. per multa capp. Adr. Papa in 4. d 15 fol. 129. Ruard. a. 7. f. 351. Cuner. opusc. de gra Ch. c. 13. & alii multi, & pauci sunt Cath. qui contrarium tenent.

HÆc quæstio, utrum detur omnibus sufficiens auxilium, eo sensu & modo à nobis tractata est, quo ab iis Authoribus, qui de hac re scripserunt, non solùm superioribus sæculis, sed etiam hâc tempestate contra hæreticos, ut Roffensis a. 36. Soto lib. 1. de nat. & gra. cap. 15. & seq. Driedo de cap. & redemp. generis humani Tract. 4. cap. 20. & Tract. 5. cap. 1. & seqq. Ruard. a. 7. Vega in Trid. lib. 13. Omitto antiquos, ut Hallensem, Albertum, Bonaventuram, Scotum, & D. Thomam, & alios complures, qui eodem modo loquuntur, & idem nobiscum sentiunt. Unde illum modum loquendi non puto reprobandum, & multò minùs ipsam sententiam, quamvis Magistris NN. displiceat, eo quod videatur illis contra D. Augustinum esse: aliud enim est sufficiens, ut quis immediatè possit credere vel converti, ita ut nihil aliud requiratur, quod non detur omnibus, neque de eo potest inter Catholicos esse quæ-

ſtio ; aliud , quo quis ad Juſtitiam ſenſim & ad fidem pervenire poſſit , ſi ipſe ſibi non deeſſet : & hoc dicimus ex parte Dei nemini ratione utenti deeſſe ; paratus eſt enim Deus omnes ſufficienter juvare , ut probatum eſt ex Scriptura & Patribus , ut à peccatis abſtineant & reſipiſcant , ſi ſibi ipſis non deſint : & hæc eſt ſententia omnium ferè Catholicorum.

Ad Censuram Aſſertionis tertiæ.

Authores 3. aſſert. Utitur hoc arg. Ruar. a. 7. pag. 356. Veg. 13. in con. Trid. c. 3.

CONcilium Trid. eſt pro nobis ; dicit enim in genere , *Deus impoſſibilia non jubet* : eſt autem aliquid duobus modis poſſibile.

Primò , immediatè , ut cùm noſtris viribus id poſſumus , vel jam actu habemus ſatis auxilii ; & ſic præcepta non ſunt omnibus poſſibilia : neque de hoc poteſt apud Catholicos eſſe quæſtio.

Secundò , mediatè , ut cùm quis non poteſt , niſi petat auxilium ab alio , quod poteſt petere , & petenti non denegabitur : ſicut poſſum vincere hoſtem , ſi petam auxilium à Rege : & utrumque modum indicat Concilium. Itaque etiamſi quod actu habent , non ſit ſufficiens , tamen

id quod possunt impetrare, est sufficiens, Unde rectè dicuntur habere sufficiens auxilium, non quidem in actu secundo, sed ex parte Dei & in actu primo, sicuti sæpe explicuimus. Similiter aliquis dicitur posse non tantum id quod per se potest, sed etiam quod amicorum auxilio potest, qui illum parati sunt juvare. Et quia verba Concilii sumpta sunt ex Aug. patet ipsum nobis non adversari.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis quartæ.

Authores 4. 4. Aug. ... ad Simplic. Ruard. a. 7. p. 326. & 347. & de concor. lib. arb p. 51.

FEceram tale argumentum: *Deus omnes vocat ad pœnitentiam, ergo paratus est omnibus dare auxilium, ut possint pœnitere.* Deinde posueram solutionem hæreticorum dicentium, *quòd Deus quidem omnes vocat, sed non ex proposito, ut convertantur; ut nihil habeant excusationis &c.* Ad quod respondi: si Deus ita illos vocaret, delusoriè illos vocaret, ut quidam Doctor Parisien. contra Calvinum rectè respondet. Juxta tamen D. Augustini explicationem, concedo, non omnes vocari secundùm propositum, id est, eo modo, quo sciebat illos Deus convertendos: sic

sic enim videtur intelligendus Augustinus, ut colligitur ex q. 2, lib. 1. ad Simp. ubi idem est Augustino *misereri* & *vocare secundùm propositum* (nempe miserendi) *misereri autem est ita vocare sicut novit congruum.* Unde paret, hoc non esse vocare secundùm propositum hominis, sed secundùm propositum Dei, cujus est misereri.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis quintæ.

ARgumentum illud meo judicio optimè concludit, quod volo; nempe Deum ex parte sua paratum esse omnibus dare gratiam Baptismi, quia jubet omnes baptizari & omnes obligat ad Baptismum: non enim ob aliam causam jubet omnes baptizari, quàm ut eis det gratiam Baptismi. Mirum est, quomodo DD. Censores trahant hæc ad voluntatem beneplaciti, cùm apertè significetur contrarium, cùm dicitur, vult quantùm in ipso est; quod idem est, acsi dicerem; est paratus ex parte sua; sicut cùm dicimus: Deus, quantùm in ipso est, cupit omnes salvari. Similibus locutionibus plena est Scriptura.

Simili modo argumentatur Vega lib 13. in Trid. c. 7. de pænit.

Nemini autem, qui terminos intelligit, dubium esse potest, quin Deus non velit omnes voluntate beneplaciti baptizari aut omnibus dare gratiam: non tamen ideò dicendum videtur, quòd Deus nolit aliquibus dare gratiam Baptismi & baptizari: nam quòd ex Actis adfertur, non ideò prohibuit Spiritus S. Paulum & Silam in Asia loqui & Bethinia verbum Dei, quòd nollet etiam tunc eos baptizari; nam si quis ex illis locis ad Apostolos venisset, certè Deus non prohibuisset; sed quia Apostoli non poterant simul omnes Provincias convertere, sed aliam post aliam: deinde quia, ut ait Chrisost. & Theoph. Asia reservabatur Ioanni, & Bethinia Lucæ.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis sextæ.

Vide Soto lib. de nat. & grat. c. 15. Thom cont. gent. lib. 3. cap. 159. Ruard. a. 1. pag. 334. Cuner. de gra. Chr. c 13. Dried.

ILlum locum, *Deus vult omnes salvos fieri & ad cognitionem veritatis venire*, exposui de voluntate antecedente, ut sensus sit, Deum esse paratum omnibus dare sufficientia auxilia, ut possint salvari, & eam expositionem confirmavi ex Patribus; refutavi autem expositionem

D.

D. Augustini, quâ passim utitur contrà Pelagianos, & quâ elud ūnt istum locum hæretici hujus temporis, nempe, vult omnes salvos fieri, qui salvi fiunt: D. etiam Augustinus habet duas alias. Una est, vult ex omni hominum genere aliquos salvos fieri: altera est, facit nos velle, ut omnes salvi fiant, quas non duxi refutandas, quia in eo omnes conveniunt, quòd noluit hanc Dei voluntatem pertinere ad omnes. Itaque sufficienter manent refutatæ rationibus illis, quibus improbatur prima.

de capt. & redemp. p. 94 qui hunc locū exponit de volunt. ant quâ Deus confert ex parte sua auxilia suf. ad salut.

Mirum verò est, DD. Censores hanc expositionem meam de voluntate antecedente improbare, quasi periculoso dogmati viam sternat, cùm sit D. Ambrosii & omnium Græcorum, partim in hunc locum, partim in id Joan. 1. *qui illuminat omnem hominem.* Videatur Damascenus lib. 2. de Fide cap. 29. Imò & ipsius Augustini de spir. & litt. cap. 33. & ad articulos sibi falsò impositos a. 2. & 3. & D. Prosp. lib. 2. de vocat. gent. cap. 31. ut ostendi in lectionibus. Vide etiam Ruard. a. 2. pag. 334.

Ad Censuram Assertionis septimæ.

Utitur hoc arg. Vega lib. 13. in Trid. c. 4. Soto in d. 15. q. 1. a. 1.

SI ita essent aliqui rejecti à Deo, ut nunquam eis daretur ullum auxilium, quo possent sensim resurgere à peccatis, certè non videretur Christus eorum esse Redemptor: esse enim omnium hominum Redemptorem, non tantùm est obtulisse pretium, quod esset sufficiens pro omnibus: quia si tantùm obtulisset sanguinem suum pro uno, exclusis cæteris omnibus, certè pretium esset sufficiens pro omnibus, tamen non diceretur omnium Redemptor, quia non esset oblatum pro omnibus. Ut ergo dicatur omnium Redemptor, requiritur, ut pretium obtulerit pro omnibus, petendo à Deo, ut omnibus præpararentur auxilia. Unde cùm ipse semper sit exauditus pro sua reverentia, non videtur dubitandum, quin Deus propter Christi meritum sit paratus omnes sufficienter juvare, quantùm suavis dispositio rerum permittit. Nihil hîc video, quod speciem habeat sententiæ Massiliensium: illi enim volebant, propter Christum omnibus esse ita præparatam gratiam, ut singuli eam libere

bero arbitrio nudo & non præparato possent apprehendere, quod nos detestamur; sed tantùm dicimus, propter Christum paratum auxilium sufficiens, ita ut pro loco & tempore à Deo excitentur, quibus excitationibus eorum voluntas præparata possit cum Dei adjutorio, quod illi non deerit, ulterius aggredi, si velit.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis octavæ & nonæ.

Quia de gratia excitante & adjuvante brevissimè tantùm in lectionibus egi, quantum satis esse videbatur ad unius incidentis objectiunculæ solutionem; ideo iterum fusiùs meam sententiam explicabo, quamquam eam privatim quibusdam Magistris Nostris satis mihi visus sum aperuisse, quibus tamen nihil dixi de velleitatibus aut scrupulis conscientiæ, quorum ipsi mentionem sæpe faciunt; quanquam & ista ad gratiam excitantem pertineant; in hac enim quæstione latet præcipua causa nostræ dissensionis. Et quoniam hæ duæ assertiones avulsæ sunt â propriis locis,

Anthores assert. 8. Tho. cum Cajet. 1 2. q. 109. Ruard a. 7 fol. 307. Veg. lib. 6. in Trid. c. 78. Dried. de capt. f. 101. & 102. Cuner. de lib. arb. c. 9. & 10. Contrarium nō videtur intelligibile, loquendo de potentia separata ab actu.

ponam eas, sicuti in lectionibus nostr dictatæ habentur.

Dixi ergo, fieri posse, & de facto sæpe fieri, ut quis habeat auxilium præveniens omnino sufficiens in genere auxilii prævenientis ad conversionem, & tamen non convertatur, quia non vult, & tunc deesse auxilium concomitans in actu secundo, quod tamen aderat in actu primo, eo fere modo, quo concursus generalis adest habenti potentiam videndi, cum non videt. Unde talem habere omnia requisita antecedenter ad conversionem; ac proinde totam rationem, cur non convertatur, esse quod non vult. Hinc intuli, ut peccator possit converti, non esse necessarium, ut accipiat utrumque auxilium, scilicet præveniens & concomitans in actu secundo; sed satis esse, ut accipiat auxilium præveniens in actu primo, nempe sufficiens, & tunc dicuntur habere auxilium sufficiens ad conversionem. Deinde addidi: ut tamen actu convertatur, requiritur concursus Dei supernaturalis, qui ita est præparatus peccatori sufficienter disposito & excitato, sicut concursus generalis præparatus est v. g. potentiæ videndi. Ita docet Ruardus a. 7. pag. 307. & seq. Hanc doctrinam putant

Authores asserit 9. præter supra citatos propositionem hanc tenent Andreas à Castro nov in 2 d. 22. Gabr in 1 d. 45. & in 2 d. 1. q. 1. & d. 37. Cajet p. 1. q. 14. a. 3. Rithovi in 2 d. 29. Denique omnes illi, qui ponunt sufficiens auxilium præveniens.

tant DD. Cenſores repugnare Scripturis, & D. Auguſtino, evertereque gratiam Chriſti: ego vero puto, eam conſentaneam eſſe Scripturis, & D. Auguſtino, & Con. Trid. ſeſſ.6. c.5 & 6. & c. 4. Pro quo notandum eſt Concil. Trid. ſeſ. 6. c. 5. duplicem eſſe gratiam ad converſionem neceſſariam. Una eſt excitans, quæ vel eſt exterior, ſicuti prædicatio miraculoſa, & hoc nullo modo ſufficit, vel interior, ut bonæ inſpirationes, cogitationes, illuminationes intellectus & affectiones, commotiones & complacentiæ, voluntates ad bonum & averſiones à malo, quales homo viribus naturæ non habere poteſt. Quantæ verò hæ debeant eſſe, ut ſint ſufficientes v.g. ad fidem vel ad converſionem, Deus novit. Certum tamen eſt, illas poſſe eſſe ſufficientes & debere eſſe, ut homo poſſit credere & converti.

Altera eſt gratia adjuvans, quæ ut docet Ruard. a. 7. in tribus conſiſtit. Primò in directione intellectus ob ignorantiam & intellectus inſtabilitatem. Secundò in protectione ſeminis Divini præſertim in voluntate, ut illa bona affectio maneat nec eam diabolus auferat vel impediat, ſicut agricola cuſtodit ſemen ſu-

um ab avibus. Tertiò in concursu & cooperatione supernaturali, qui similis est concursui naturali.

His positis dico, quando homo sufficienter est excitatus ex parte intellectus & voluntatis v. g. ad fidem vel conversionem Deo interius semen suum custodiente, potest homo liberè credere vel non credere, converti vel non converti, prout voluerit: nec requiritur alia gratia præveniens, quæ faciat eum credere, sed tantùm requiritur gratia concomitans seu concursus supernaturalis. Estque hæc aperta sententia Concilii Trid. Sess. 6. c. 5. ubi docet, per gratiam excitantem & adjuvantem hominem se disponere ad justificationem, eidem gratiæ liberè assentiendo & cooperando. Item hominem posse illam inspirationem abjicere. Item cap. 6. dicit, hominem excitatum Divinâ gratiâ & adjutum liberè moveri in Deum. His locis nihil aliud requirit Concilium, nisi gratiam excitantem & adjuvantem, neque requirit præter hoc aliam gratiam quandam, quæ infallibiliter faciat & operetur consensum.

Dices, Concilium eam non excludit.

Contra, quia Concilium ponit omnia necessaria ad justificationem, & solùm requi-

requirit gratiam excitantem & adjuvantem, ergò non requirit illam aliam efficacis præparationis. Item Concilium dicit, hominem excitatum & adjutum in Deum liberè moveri, ergò positâ illâ excitatione & auxilio omni, quod prævenit ipsum consensum, potest non moveri in Deum, ergò falsum est requiri quandam efficacem præopertaionem Dei in voluntate, quâ positâ homo necessariò moveatur in Deum, & sine qua non possit de facto moveri in Deum, quia videlicet sine gratia Christi non potest.

Respondent primò, hominem cum illa gratia Christi liberè moveri in Deum, quia libenter & non coactè.

Contra, quia talem libertatem etiam admittit Calvinus lib 1. Institut. cap. 2. §. 7. & 8 & tamen damnatur à Concilio. Præterea, quia in Bulla Gregorii XIII. & Pii V. damnatur hæc propositio: *id quod voluntariè fit, etiamsi necessariò fiat, liberè tamen fieri.* Denique Concilium dicit, quòd possit illam rejicere, cum qua potest converti. Unde

Respondent secundò, gratiam efficacis præoperationis & inoperationis non tollere libertatem & posse rejici, quia non tollit ipsam potentiam liberam, nec

 infirmi-

infirmitatem ejus & proclivitatem naturalem ad contrarium; sed tantùm tollit usum illius libertatis, impediendo, ne tunc possit exire in actum.

Contra primò, quia hoc totum admittit Calvinus, ut patet lib. 2. Instit. cap. 5. §. 14. & 15. & damnatur tanquam qui neget liberum arbitrium in operibus gratiæ: contra quem Concilium hìc agit dum ait, hominem excitatum & adjutum liberè moveri in Deum, item posse converti & gratiam Dei rejicere. Secundò, si Deus necessitaret hominem ad aliquem actum bonum, tantùm relinqueret in ipso potentiam liberi arbitrii & proclivitatem ad contrarium, & solùm impediret usum libertatis ipsius in contrarium, iste actus bonus non esset liber sed necessarius; ergò similiter hìc si illa gratia non relinquit homini usum libertatis suæ, necessitat simpliciter ad conversionem vel opus bonum. Tertiò, de ratione actus liberi est, ut voluntas quomodocumque sit præparata, sit indifferens & indeterminata ad illum actum in omni instanti quod est prius quàm eliciat actum, itaut in omni priori signo, sicut potest elicere actum, ita etiam possit non elicere, ut docet Scotus in 3. d. 18.

 ergô

ergò si est necessaria talis gratia, quâ positâ impossibile sit, liberum arbitrium non obtemperare, & necesse obtemperare, non est libertas in iis actibus. Denique hæc est omninò sententia Calvini, qui lib. 2. cap. 3. ait: *movet Deus liberum arbitrium, non ut multis sæculis creditum est, ut nostræ sit electionis, motioni Dei aut obtemperare aut refragari &c.* Ubi dicit, nobis non relinqui liberam electionem, id est, usum libertatis.

Respondent ergò tertiò, positâ illâ gratiâ efficacis cooperationis, voluntatem quidem eodem momento consentire, tamen hanc necessitatem non repugnare libertati, quæ tantum est necessitas ex suppositione.

Contra, hæc gratia distinguitur realiter à consensu, sicut vera causa à suo effectu, atqui hæc causa talis est, ut eâ positâ impossibile sit, non sequi effectum statim, ergò effectus sequitur necessariò ex illa causa, ergò non liberè: nam omnis causa, quæ ita determinat intrinsecè liberum arbitrium, ut illâ positâ necessariò liberum arbitrium agat, sine dubio adfert necessitatem, quæ repugnat libertati actus, sicut patet in amore Dei in Beatis, qui tantum est necessarius ex suppositione-

positione luminis gloriæ, non tamen ullo modo est liber. Confirmatur primò, quia si Deus necessitaret hominem ad aliquem actum, ille actus non esset necessarius nisi ex suppositione, & tamen non posset respectu hujus hominis dici liber.

Confirmatur secundò, quia quando suppositio non est in nostra potestate, tunc id quod necessariò sequitur ex suppositione, nullo modo est liberum. Non enim imprimis in se est liberum, ut patet, quia habet necessariam habitudinem ad suppositionem; nec etiam in sua causa, videlicet quasi suppositio esset libera, quia non est in nostra potestate hoc vel illo tempore habere gratiam illam efficacis inoperationis: quin ex sententia illorum est necessaria ad omnes bonos actus, etiam ad petendam illam, sicut oportet: unde ulteriùs videtur sequi, hominem totâ vitâ suâ esse astrictum perpetuæ necessitati, & non posse quidquam boni facere, nisi Deus ante in illo efficaciter operetur ut faciat, & tunc necessariò facere. Unde patet, hanc sententiam tollere studium orandi & omnem sedulitatem, præcepta, exhortationes &c.

Unde urgeo ex Concilio Trid. can. 4. ubi dicit, liberum arbitrium hominis à

Deo

Deo motum & excitatum posse assentiri Deo excitanti & vocanti & dissentire, si velit; ergò non est necessaria illa gratia efficax, quæ infallibiliter & indeclinabiliter operetur assensum.

Respondent primò, Concilium intelligendum esse, quòd homo possit assentiri & dissentire gratiæ excitanti & pulsanti extrinsecùs, non autem gratiæ efficacis cooperationis.

Contra, quia Concilium vult, ut cum eadem gratia, cum qua possumus consentire, cum eadem etiam possimus dissentire; quia, sicut dicit, liberum arbitrium motum & excitatum posse consentire, ita & dissentire, ergò cum tota illa gratia, cum qua potest consentire, cum eadem potest dissentire. Unde

Respondent secundò, *assentiri* & *dissentire* pertinere ad intellectum propriè, & sensum canonis esse, hominem posse per intellectum consentire & dissentire gratiæ, quatenus est magistra intellectus. Confirmant: quia Concilium non dicit, quòd possit assentiri & dissentire gratiæ, sed Deo.

Contra, quia Concilium apertè loquitur de assensu & dissensu liberi arbitrii, id est liberæ voluntatis. *Si quis dix*

erit, inquit, *liberum hominis arbitrium motum & excitatum nihil operari assentiendo &c.* Deinde si gratia Christi potest respui ex parte intellectus, cur non etiam ex parte voluntatis?

Respondent tertiò, hominem excitatum Deo posse consentire & dissentire; quia si superveniat gratia efficacis cooperationis, homo potest consentire & reipsa consentit; si non superveniat, potest dissentire, & reipsa dissentit.

Contra, quia hoc est facere Deum liberum, non hominem; quia in solius Dei libertate positum est, ut illa gratia detur vel non detur; dat enim eam cui vult, & est propria prædestinatorum, ut dicunt. Deinde nemo hæreticus unquam negavit, quin hoc modo homo possit consentire & dissentire, converti & non converti; & tamen Concilium hic aliquid determinat contra hæreticos. Tertiò, quia similiter visio & amor Dei in Beatis essent actus liberi, quia poterat fieri, ut Deus daret istis hominibus lumen gloriæ, & tunc poterant videre & amare, & fieri poterat, ut Deus non daret, & tunc poterant non videre & non amare. Omitto nunc Scripturas & Patrum testimonia & rationes, atque hæc

pro

pro confirmatione nostræ sententiæ sufficiant.

Hinc concludo in Concil. Trid. hominem peccatorem à Deo sufficienter excitatum posse consentire & dissentire, si velit, nec requiri aliam gratiam, quæ efficaciter præoperando & cooperando faciat illum consentire, quâ positâ necessariò consentiat.

Unde ulteriùs infero, hominem à Deo sufficienter excitatum & præparatum verè posse illud, ad quod sufficienter est excitatus, si de uno actu loquamur v. g. ut consentiat, & illi esse præparatum auxilium concomitans seu adjuvans, eo ferè modo, quo habenti potentiam videndi præparatus est concursus naturalis. Et ratio est, quia ipsa excitans gratia est veluti semen quoddam boni operis præbens vires

Quidam nuper aliter respondit, Conc. Trid. non tam propriè loqui, quàm loquatur Augustinus in hac materia, id est, illa capita dogmatica non esse recta in Concil. & quodam loco deprehensum fuisse errorem. Contra primò, quia hoc est evertere authoritatem Concilii; nam quotiescumque adferretur aliquid ex capitibus illis, diceretur, capita illa non esse recta & Concilium non tam propriè loqui, quàm Patres. Secundò, quia Concilium ibi dogmaticè loquitur contra Lutherum & Calvinum, & verbis contradictoriis eorum hæresi utitur; nam Lutherus dicebat, liberum arbitrium ut rem inanimem agi, & se merè passivè habere: Calvinus dicebat, illud quidem cooperari, sed necessariò, ita ut positâ Divinâ motione non posset dissentire: Concilium autem utrumque verbis contradictoriis elidit. Tertiò, quia idem est definitum in Canonibus, quos constat esse de fide, ut patet Can. 4.

vires voluntati ad consensum, sicut semen præbet vires terræ ad germinandum: unde & in parabola vocatur semen Mat. 13.

Ad primum argumenrum in Censura positum resp. Hæc sententia nullo modo repugnat Scripturis aut D. Augustino, sed omnino ex illis colligitur. Et quia potissimùm putatur D. Augustino repugnare, adferam aliqua loca. Lib. ergò 12. de Civit. cap. 6. ponit duos pari modo & corpore & animo affectos & pari tentatione pulsatos, & dicit alterum cadere, alterum stare, quia hic liberè vult à castitate deficere, alter non vult. Unde patet, illum non requirere illam gratiam efficacis præoperat. in eo qui stetit. Item lib. 83. qq. q. 68. dicit, ut venirent vocati ad cænam, erat in libera eorum potestate, & si quisquam sibi tribuat, quòd venit vocatus, non tamen potest sibi tribuere, quòd sit vocatus: ubi apertè dicit, vocatum posse venire & non venire pro sua liberrima voluntate, nec requirit aliam gratiam efficacem, quæ ipsum faciat venire. Præterea Aug præter excitationem seu vocationem & protectionem non videtur requirere aliam gratiam efficacem in omnibus operibus: nam lib. 1. ad Simp. q. 2. docet gratiam efficacem, quæ nun-

quam

quàm respuitur, nihil esse aliud, quàm vocationem seu excitationem, quam Deus eo tempore & modo dat, quo videt fore ut non respuatur, etiamsi facillimè posset respui. Lib. de grat. & lib. arb. cap. 5. dicit, Paulum de cælo vocatum, & illâ efficacissimâ vocatione conversum: ubi vocationem vocat gratiam efficacem. Item ipsum *credere* & *velle converti* secundùm Augustinum ideo tantùm tribuitur Deo, quia Deus vocavit Lib. 1. ad Simplicianum q. 2. *Si Esau voluisset & cucurrisset, Dei adjutorio pervenisset, qui ei velle & credere vocando præstaret.* Ecce quomodo Deus det velle & credere, nempe vocando & excitando. Ibid. *Ut velimus, & suum esse voluit & nostrum; suum vocando, & nostrum sequendo.* De gra. & lib. arb. c. 16. *Ille facit, ut faciamus præbendo vires voluntati.* De Spir. & litt. cap. 34. *Velle bonum non tantùm esse à Deo, quia est à libero arbitrio, quod est à Deo, sed etiam quod visorum suasionibus agit Deus, ut velimus & ut credamus sive extrinsecùs per Evangelicas exhortationes &c. sive intrinsecùs, uti nemo habet in potestate, quid sibi veniat in mentem, sed consentire vel dissentire propriæ voluntatis esse*, id est liberi arbitrii. Deinde ait: *his ergò modis quando*

 Deus

Deus agit cum anima rationali, ut ei credat (neque enim credere potest, si nulla sit suasio vel vocatio cui credat) profectò & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus ejus misericordia prævenit nos, consentire autem vocationi Dei vel dissentire propriæ voluntatis est. Quibus locis apertissimè docet, quòd velle & credere Deus operetur in nobis, quatenus dat nobis gratiam excitantem ad velle & credere, licet positâ illâ gratiâ sit in nostra potestate cum auxilio concomitante consentire vel dissentire. Unde patet hanc totam sententiam esse Augustini, nec eum requirere præter sufficientem excitationem & vocationem aliam gratiam, quæ faciat nos efficaciter consentire, & quâ positâ impossibile sit non consentire: nam hæc ipsa excitatio, quando ita fit, sicut Deus novit hominem secuturum, est gratia efficax.

Dices, si hoc relinquitur liberum, ut consentiat vel non, ergò gratia Dei est pedissequa voluntatis.

Respondeo, tota gratia non est pedissequa voluntatis; nam gratia excitans seu vocatio prævenit hominis libertatem, gratia etiam concomitans non est pedissequa sed comes: posset tamen aliquo sensu

sensu dici pedissequa, quia voluntate sufficienter excitatâ est in potestate nostra habere gratiam concomitantem in actu secundo, vel non habere: & quidem quòd Deus non det alteri bona opera, nisi dando gratiam excitantem ad illa & præbendo concursum, patet evidenti ratione (de habitu enim non loquor) nam vel infundit illa extrinsecùs, sicut infundit habitus, & sic est error Lutheri, qui putat bona opera interna extrinsecùs infundi, libero arbitrio se merè passivè habente; vel operatur illa efficaciter præveniendo & movendo liberum arbitrium, sicuti operatur in nobis sanctas inspirationes & affectiones, ut docet Augustinus de spir. & litt. cap. 34. & hic est error Calvini; vel operatur illa ponendo aliquid in libero arbitrio, unde necessariò sequitur, sicut operatur amorem beatificum, & hic etiam est error Calvini; vel denique operatur illa ponendo in libero arbitrio aliquod semen, & ita suadendo sicut noverat consensurum, & hoc est quod nos dicimus.

Sed infert Censura, gratia Christi aufert cor lapideum & tribuit cor carneum, nec tribuit solùm possibilitatem; sed etiam operationem.

Resp.

Respondeo, gratia Christi auferentis cor lapideum aliquando est Augustino gratia habitualis, ut docet Ruardus a. 7. hæc enim formaliter aufert cor lapideum, ut cùm ait de prædest. Sanct. cap. 5. gratiam Christi discernere bonos à malis: aliquando est excitatio & vocatio, quâ Deus ita interiùs vocat, sicut novit secuturum, ut cùm ait eodem lib. cap. 8. gratiam Christi à nullo corde duro respui. Hanc ergò non tollimus, sed statuimus: qualis autem debeat esse gratia excitans, satis dictum est.

Ad locum illum Augustini de gratia Christi cap. 47. resp. non vult dicere Augustinus, ipsum velle & agere esse aliter à Deo, quam ratione gratiæ excitantis & adjuvantis: imò apertè dicit, ideo hæc esse à Deo, quia non sunt sine ejus auxilio, quod auxilium consistit in excitatione, protectione & concursu.

Dices, Augustinus dicit, non tantùm posse, sed etiam velle & agere esse à Deo.

Respondeo, per posse intelligit liberum arbitrium, per quod habemus potentiam ad bona opera: agit enim ibi contra Pelagium, qui ut patet cap. 4. ejusdem libri, distinguebat tria, *posse, velle,*

velle, *agere*: per *posse* intelligebat vires liberi arbitrii, & hoc dicebat esse à Deo; *velle* autem & *agere* tantùm à nobis, sicut potentia videndi à Deo est, videre autem à nobis: contra quem D. Augustinus agit dicens, non tantùm *posse* à Deo esse, sed & *velle*, quia sine ejus adjutorio nunquàm salubriter vellemus. Hæc est vera expositio hujus loci ex mente D. Augustini. Nos ergò cum D. Augustino contra Pelagium confitemur, non tantùm *posse* nobis esse à Deo, id est liberum arbitrium, sed etiam *velle*; quia ut bene velimus, debet liberum arbitrium excitari, præparari & juvari. Hinc patet responsio ad objectiones, quæ sunt in censura nonæ assertionis: nemo enim unquam dixit, specialem Christi gratiam, quam Scripturæ commendant, esse propriè tantùm concursum illum supernaturalem (quamvis Pelagius & illum & naturalem negaverit, ut patet ex Hieron. Epist. ad Thesip. ut mirum sit, DD. Censores dicere, Pelagium hunc concursum non negasse) illa enim est varia; Scripturæ enim commendant aliquando gratiam justificantem & inhabitantem, aliquando prævenientem, aliquando adjuvantem, aliquando etiam omnes simul;

ficut cùm ait, *gratia Dei in me vacua non fuit.* Cùm autem dicitur: *dabo vobis cor carneum, & faciam ut ambuletis in præceptis meis*; sensus est, dabo vobis gratiam justificantem, quà diligatis mea præcepta, & crebras excitationes internas & externas & singularem protectionem, quibus fiet, ut ambuletis in præceptis, licet possitis facile non ambulare: non autem promittitur gratia, quæ præter excitationes & protectiones Divinas efficaciter determinet hominem, & faciat, ut in præceptis ambulemus: nam hæc est hæreticorum expositio.

RESPONSIO
Ad Censuram Assertionis decimæ.

Authores hujus Ass. Vega in Trid. lib 6. c. 6. & 7. Cuner. de lib. arb. c. 9 & 10.

SI illa sententia, *Non tantùm egemus gratiâ, quâ possimus, sed etiam quâ faciamus* intelligatur de libero arbitrio sufficienter excitato, quod nempe præter liberum arbitrium sufficienter excitatum & præparatum, quo propriè dicimur posse, requiratur alia gratia, qua faciamus, illa alia gratia non potest intelligi, nisi auxilium concomitans, si loquimur de uno aliquo actu; tamen sciendum est, hanc expositionem, etsi verum sit, quod dicitur, non esse

esse ex mente Augustini, sed ea, quam attulimus, id est, secundùm quam gratia quâ possimus, est liberum arbitrium gratis acceptum à Conditore, gratia autem quâ faciamus, est gratia habitualis, excitatio, vocatio, protectio Divina & concursus: negavimus autem præter excitationem & auxilium jam dictum requiri ad singula bona opera gratiam ita efficacem, ut infallibiliter voluntatem determinet: nam hæc loquendo de determinatione quæ provenit ex efficacitate gratiæ, videtur tollere libertatem, ut supra dictum est, non enim gratia præveniens propriè voluntatem determinat ad consensum, sed invitat & inclinat, ita tamen ut voluntas in instanti, quod antecedit consensum, sit indifferens & indeterminata ad consentire & non consentire, ut suprà ostensum est. Ad locum illum de corrept. & gra. cap. 12. *Si homo relinqueretur sua voluntati &c. non perseveraret*: tantùm vult dicere Augustinus, hominem justum, si relinquatur sine speciali auxilio, nempe excitatione & protectione Divina, facilè succumbere; & ideo subventum est voluntati, ut per gratiam adjuvantem & excitantem inseparabiliter & indeclinabiliter ageretur, id est, ita ut non separetur

 vel

vel declinet de facto, non autem quòd non possit facilè declinare; vel indeclinabiliter, nempe ex præscientia: quia subventum est illi per talem providentiæ modum, per quem certissimè sciebat, si ita juvaretur, eum non declinaturum. Hæc tamen gratia & excitatio in aliis est multò potentior quàm in aliis, v. g. in Paulo & Magdalena vocatio & excitatio ita magna fuit, ut difficile eis fuisset resistere, & moraliter certum erat eos secuturos. Unde cùm dico, fortè in Paulo & Magdalena fuisse talem excitationem & vocationem, quæ illos infallibiliter determinaret, loquor de infallibilitate morali, quâ moraliter certum erat & infallibile, consideratâ potentiâ talis vocationis, quòd qui tam potenter vocaretur, obtemperaret: omninò autem & absolutè certum erat Deo, quia ipse novit, quibus modis liberum arbitrium excitari debeat, ut sese liberè convertat: licet inter illos modos magna sit differentia, ita ut aliis facillimè, difficiliùs aliis resisti possit. Nec tamen hinc sequitur, magnos Sanctos, qui magno impetu gratiæ ei ad bonum excitati fuêre, minus meruisse in suis operibus, quàm communes fideles qui minore; quia opus non statim, si
est

eſt magis liberum ; ideo etiam magis meritorium ; nam licet ad rationem meriti requiratur libertas ; tamen meritum magis ex perfectione operis, quàm ex libertate ſpectatur. Itaque quædam opera Sanctorum libera, etſi minùs erant libera quàm alia communia Fidelium, poterant tamen magis eſſe meritoria ; quia magis intensè & intrinſecè perfectiora. De diſtinctione autem gratiæ Adami & noſtræ amplectimur D. Auguſtinum : Adamo enim fuit datum poſſe perſeverare, ſi vellet ; quia tantùm fuit liberum arbitrium ſanum, inſtructum juſtitiâ originali ſine omni rebellione carnis & ſpiritus &c. quo poterat perſeverare ſi volebat : nobis autem propter vulnera peccati originalis in nobis relicta non tantùm datur ut poſſimus, ſed etiam ut velimus : id eſt, non tantùm datur nobis liberum arbitrium etiam inſtructum gratiâ & virtutibus ; quia ſi nihil aliud daretur, facilè in tanta infirmitate carnis deficeremus ; ſed etiam datur ut velimus : id eſt, dantur nobis crebræ excitationes internæ & externæ, quibus invitamur ad bona opera, daturque protectio ſingularis. Non autem vult dicere præter hæc omnia dari etiam quandam gratiam, quæ efficaciter & in-

 fallibiliter

fallibiliter faciat nos facere omnia nostra bona opera, aut faciat nos perseverare: nam hæc videtur rationem libertatis auferre, ac proinde rationem meriti; non autem gratia efficax, quam nos ex D. Augustino ostendimus.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis undecimæ.

AUgustini sententia non pervertitur. Primò, quia ipsius oratio est conditionalis, quæ æquivalet universali. *Si tamen*, inquit, *sint reprobi, non adhibentur eis dicta vel facta, per quæ possent credere si audirent.* Nonne hinc bene colligitur: ergò nullis reprobis infidelibus adhibentur dicta vel facta, per quæ possent credere? Sicuti si dicam, si illi sint prædestinati, dabitur illis gratia, quâ credant, bene possum inferre: ergò omnibus prædestinatis infidelibus gratia datur, ut credant, etiamsi non intelligeretur, nisi de Tyriis & Sidoniis: tamen quia ostendimus illis etiam ex parte Dei non defuisse auxilium sufficiens, ut possent converti ad fidem, ut etiam docet Ruardus a. 7 non omnino propriè de illis dici

dici potest quòd non potuerunt credere: ergò sententia D. Augustini piè est exponenda juxta ipsius intentionem, non verborum rigorem: idque sicut dicitur in assertione 10. sic enim sæpè dicit Augustinus non posse fieri, quod prævisum est de facto non futurum &c. ut cùm dicit, hominem indeclinabiliter agi, & inseparabiliter agi per gratiam, sensus est, ita agi ut eo facto non declinet, vel ita agi, ut Deus noverat illum non declinaturum, & patet ex præcedentibus; quia colligit hanc sententiam ex verbis Domini dicentis Tyrios & Sidonios facturos fuisse pænitentiam, si ejus signa vidissent: unde D. Augustinus infert, habere quosdam Divinum naturaliter munus intelligentiæ, quo moveantur ad fidem, si congrua suis mentibus audiant verba vel signa conspiciant: si tamen sint reprobi, non adhibentur eis dicta, per quæ possent credere: sine dubio non aliud ex præcedentibus infertur, nisi ea non adhiberi, per quæ de facto crederent. Ita docet Ruard. a. 7. fol. 354. habuerunt tamen Tyrii & Sidonii auxilia sufficientia ex parte Dei, quibus sensim possent pervenire ad fidem si Divinæ gratiæ suâ negligentiâ non defuissent.

RES-

RESPONSIO.

Ad Censuram Assertionis duodecimæ.

SI D. Augustinus hoc non vult dicere, sed hunc nolle credere, quia ejus voluntas non præparatur à Deo; bene habet. nam sic non est mihi ratio istius locutionis explicanda. An tamen non possit colligi, judicent, qui in Augustino bene sunt versati. Quæritur enim cur duobus audientibus evangelium hic credat, ille non: respondet, quia hic vult, ille non: deinde ulteriorem rationem videtur assignare, cur hic velit, alter nolit; quia, inquit, cùm huic præparatur voluntas, alteri non præparatur, videndum quid veniat de misericordia & judicio; ubi ultimas utriusque causas assignare videtur. Inspiciatur & examinetur totum caput. Sanè D. Ruardus vir doctissimus & in Augustino versatissimus sic Augustinum intelligit a. 7. fol. 333. Mihi ergò non sine ratione videbatur id velle dicere, & propterea excusare sum conatus respondendo, impropriam esse locutionem; quia omnis locutio est impropria, quæ aliqua ratione causam

causam peccati in Deum refert. Tamen in sensu proprio vera est & Scripturis consentanea* *dedit illis spiritum compunctionis, oculos ut non videant, aures ut non audiant usque in hodiernam diem*: & 1. Reg. 2. *non audierunt vocem sui patris, quia Deus voluit disperdere eos*: illa enim particula *quia* non semper significat propriam causam. Ad illud autem, quod adfertur ex D. Augustino lib. de bono persev. cap. 22. respondeo: D. Augustinus non ideo ait, hoc non esse dicendum, quòd nullo sensu sit verum; sed quia impropriè diceretur, & cum offensione populi.

Isaiæ 6.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimatertiæ.

NOn dubitandum, quin Apostoli & Beatissima Virgo habuerint multò majus donum perseverantiæ, quàm communes fideles, qui frequenter labuntur in peccata mortalia: ita enim custodiebantur & regebantur à Deo, ut B. Virgo non posset quidem peccare, saltem mortaliter; Apostoli autem vel non possent, vel donum perseverantiæ, quàm alii. Vide D. Thomam p. 3. q. 27. art. 3. & 4. & ibidem Cajet. & Bonavent. & indicat Augustinus lib. de nat. & gra. c. 36. de D. Virgine

Authores hujus Assert. Est communis sententia Doctorum esse confirmatos in gratia, qui habent longè majus

non nisi difficulter possent: nam secundùm communem sententiam fuerunt confirmati in gratia per singularissimam assistentiam Dei; non autem per gratiam habitualem, ut Censura objicit: nemini enim justo gratia habitualis sufficit ad perseverandum. Unde Apostoli secundùm se quidem erant periculo mutabilitatis ex bono in malum obnoxii; quatenus tamen erant sub tam potenti Dei custodia difficile eis fuisset in peccatum mortale labi. Unde non statuimus illos absolutè non fuisse obnoxios periculo mutabilitatis, sicut Censura imponit.

Quod autem dicit, non esse Scripturæ S. nec D. Augustino consentaneum, ponere aliquos confirmatos in gratia, valde mirum est, cùm sit communis sententia Scholasticorum quæ, ut opinor, non tenet aliquid Scripturis repugnans; sed potiùs quod contra illam à privatis quibusdam tenetur, suspectum haberi debet. Et apertè D. Cyril. lib. 9. in Joan. cap. 29. in illud *non turbetur cor vestrum: Non enim*, inquit, *inerat Apostolis, ne cadere possent, quod postea superiori virtute roborati* (id est Spiritus S. gratiâ muniti) *habuêre*. Neque aliquod testimonium, quod sciam, ex D. Augustino adferri potest, quod

repugnet.

repugnet. Nec obstat his illud: *qui stat. videat ne cadat: & vigilate & orate, ne intretis in tentationem*: sicut nec prædestinatis, quibus revelata est sua prædestinatio. Quod autem dicit Censura, potiùs debere dici hominem confirmari in gratia quàm esse confirmatum, ad modum loquendi pertinet. Certè non puto, eum peccare, qui cum omnibus pene Scholasticis loquitur: licet enim homo per intrinsecam dispositionem in hac vita non possit dici confirmatus in gratia, tamen propter Divinam assistentiam, quæ eum regit, rectè dicitur confirmatus. Unde patet, non excludi orationem hominis & studium. Quod autem dicimus esse aliquod perseverantiæ donum, quo posset homo perseverare & non perseverare, & hoc dari omnibus justis, videtur de fide; nisi sit quæstio de nomine: nam Concilium Trid. & D, Augustinus docent, omnem justum posse perseverare: atqui istud posse perseverare est donum Dei; nam nemo potest, nisi Dei auxilio: ergò est quoddam donum perseverandi; quo potest homo perseverare & non perseverare: hoc autem donum non omnino malè vocatur donum perseverantiæ, sicut donum quo possum credere, vocatur do-

num fidei, nam ex adjunctis constat, qnomodo accipiatur.

Authores hujus aff. Docet hoc Hallen. 3. p. q. 6. m. 5 c.4 Thomas q. 13. de verit. a. 11. ad 1 & lib. 3. cont. gen. c. 159 Soto acriter hoc defendit lib. 1. de nat. & gra. c. 18. & probat ex Origine Hier. Aug. Adrian. in 4. d. 15. Dried. de cap. & redemp. fol. 113. 131. Ruar. a. 7. fol. 331 & 339. Vega lib. 13. in Trid. c. 12. & 13.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimaquartæ.

Valde mirum est, DD. Censores hæc ita accipere, quasi velimus excæcatos & infideles habere tantùm auxilii in actu secundo, ut immediatè possint converti. Quis enim Catholicus hoc diceret? Neque verba ullo modo præ se ferunt, ut patet ex longissima quæstione, quam hac de re feci, ubi ostendi, eatenus eos habere auxilium sufficiens, quia Deus non ita eos deserit, quin eos loco & tempore excitet ad bonum, paratus juvare ulteriùs, si ipsi Divinas inspirationes non repellant. Quòd autem dico, infideles semper habere auxilium sufficiens ex parte Dei, hoc non est dicere, eos semper habere divinas inspirationes: nam fusè docui contrarium; sed tantùm, quòd nunquam sint in tam malo statu, ut Deus illos inposterum deserat, nunquam ampliùs pulsando ad ostium cordis. Quidam enim dicunt, esse quædam peccata tám gravia, similiter esse

quandam

quandam peccatorum menſuram, poſt quam Deus hominem omninò deſerat: quod ut excluderem, dixi ſemper: habere autem ſemper auxilium ſufficiens ex parte Dei, eſt Deum eſſe paratum homini auxilium præſtare, ut ſæpe ibi diximus. Neque ideo fruſtra Eccleſia pro infidelibus aut fidelibus orat, quia Deus non ſemper pulſat. Unde petit, ut crebriùs pulſet, deinde petit, ut efficaciter pulſet; nimirum ita, ut novit illos ſecuturos: & ut ait Auguſtinus, ita vocat, ſicut novit congruere, ut vocantem non reſpuat,

Neque hæc doctrina quidquam commune habet cum Pelagio, ut patet intelligenti, & bene docet Ruard. a. 7. pag. 346. & 339. nemo enim Catholicus dicit infideles per liberum arbitrium habere ſufficiens auxilium, ut credant, gratiam verò dari, ut faciliùs hoc præſtent, quod volebat Pelagius: ſed dicimus, infideles interdum excitari à Deo, & ita excitatos ſenſim poſſe progredi,

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimaquintæ.

ITa exponit hæc loca Scripturæ S. quibus significatur impossibile hominem converti, Andreas Vega lib. 13. in Concil. Trid. cap. 12. & 13. Soto in 4. d. 15. a. 1. q. 1. & alii multi contra hæreticos. Adferunt etiam aliam expositionem, scilicet esse impossibile per vires naturæ. Utraque videtur bona, tamen prior videtur melior, nam commune est omnibus, ut non possint converti per vires naturæ: Scriptura verò peculiariter de quibusdam valde malis, etiam consuetudine pravâ confirmatis, dicit eos non posse converti, ut cap. 13 Hierem. Sapien. 12. Joan. 12. & aliis locis, quando peccatum in Spiritum S dicitur incurabile. Illud autem Eccles. 1. *nemo potest corrigere eum, quem Deus despexerit*, intelligendum est in sensu composito, ut exponit D. Thomas 1. p. q. 23. a. 3. sicut cùm dicimus, reprobum non posse salvari; vel quòd homo destitutus auxilio Dei, quamdiu est eo destitutus, non possit à quoquam emendari: nemo tamen est, qui ita destituatur.

tuatur. Cùm autem additur aliquid impossibile, quo impossibilitas ipsa restringatur; ut cùm dicitur *sine me nihil potestis facere*, id est, viribus naturæ aut solâ lege non potestis justificari; sine dubio intelligitur de absoluta impossibilitate: tam enim est homini impossibile sine gratia aliquid boni spiritualis facere, quàm beare. Sed est argumentum sophisticum, si quis ita colligat: Scripturæ quæ significant impossibile esse converti, non sunt intelligendæ de absoluta impossibilitate: sed tantùm de magna difficultate, ergò quæ significant impossibile converti viribus naturæ vel sine gratia; non sunt intelligendæ de absoluta necessitate, sed tantùm de difficultate: nihil ergò nobis commune est cum Pelagio. Quod autem ii, qui dicuntur indurati, non ità destituantur à Deo, ut nullo modo possint converti ampliùs, ostensum est multis testimoniis & exemplis ex Scriptura & Patribus, ad quæ nondum vidi esse responsum. Sentit D. Ruardus a. 7. pag. 326. ubi etiam id probat ex Augustino.

RES-

RESPONSIO.

Ad Censuram Assertionum decimasexta & decimaseptima.

QUomodo illud intelligendum sit, satis explicui in lectionibus· diximus enim parvulos habere sufficiens remedium contra peccatum ex parte Dei, non quidem eo modo sicut adulti, qui se ipsos juvare possunt, sed hoc sensu, quia Deus hoc remedium instituit pro omnibus parvulis, nemine excepto, & per se non statuit impedire ejus remedii applicationem, neque ordinat vel flectit seriem causarum naturalium vel liberarum, ut hæc remedia parvulis non applicentur, sed tantùm permittit sinendo eos agi suis motibus secundùm providentiam communem. Permittit autem ob duas causas ut dixi. Primò, ut ostendat in his justitiam suam, sicut in aliis misericordiam· Cur enim hunc parvulum vult potiùs nasci tempore, loco, modo &c. quo scit eum non perventurum ad Baptismum secundùm communem cursum rerum, quam istum parvulum? Et hic se produnt inscrutabilia Dei judicia. Vide Ruardum

in

in ſimili articulo 7. pagina 347.

Secundò, quia non eſt conſentaneum, ut Deus ſemper faciat miracula mutando curſum naturæ & impediendo hominum libertatem. Et hoc modo parvulos habere ſufficiens remedium ex parte Dei, rectè colligitur ex eo, quod Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, & pro omnibus Baptiſmum inſtituit. Idem colligitur ex ep. 17. D. Cypr. ad Fidum. Probat enim infantibus ante octavum diem non eſſe denegandum Baptiſma; ne noſtrâ negligentiâ pereant, quibus Deus gratiam ſuam ſine diſcrimine impartiri cupit. Deus enim, inquit, ut perſonam non accipit, ſic nec ætatem; cum ſe omnibus ad cæleſtis gratiæ conſecutionem æqualitate libratâ præbeat Patrem, & ut alii legunt, *Parem*. Item eſſe apud omnes ſive infantes ſive majores natu Divini muneris unam æqualitatem, declarat nobis Scriptura &c. Deniquc concludit: & idcirco, Frater chariſſime, hæc fuit in Concilio 60. Epiſcoporum noſtra ſententia, à Baptiſmo & gratia Dei, qui omnibus miſericors, benignus, & pius eſt, neminem per nos debere prohiberi.

Mirum ergo eſt, DD. Cenſores dicere, ex D. Cypriano nullo modo colligi,

Deum non impedire applicationem remedii; si enim Deus disponit causas naturales & liberas eo fine, ut parvulis quibusdam non possit adhiberi remedium, quomodo dicit Cyprianus, Deum se præbere patrem vel parem omnibus ad cælestis gratiæ consecutionem? Item quomodo una Divini muneris apud omnes æqualitas? Quæ æqualitas in hoc consistit, quòd ipse ex parte sua instituerit pro omnibus Baptismum, & cupit applicari omnibus, quatenus ordo providentiæ communis permittit. Et hæc sententia multò magis videtur pia, quàm ea, quæ dicit, quotiescumque puer aliquis non est baptizatus, Deùs voluntate beneplaciti & absolutâ ante prævisionem causarum impedientium voluit, ut ei Baptisma non applicaretur, idque suo justo judicio, & ideo sic disposuit omnes causas naturales vel liberas, ut in effectu applicatio esset impossibilis. Neque detrahitur Divinæ providentiæ, si dicamus, sicut dicimus, Deum ante omnem prævisionem determinationis causarum secundariarum naturalium & liberarum non præordinasse, atque voluntate beneplaciti prævoluisse omnes effectus naturales & liberos in particulari cum omnibus

bus suis circumstantiis v. g. ut ego tot & tales habeam cogitationes & volitiones tali tempore, loco, momento, ordine, tantâ intentione &c. Item ut in hac regione hoc anno tot nascantur culices, tam magnæ, determinando cuique quoties debeat volare, per quæ aëris spatia, quoties & quibus locis quiescere & quamdiu vivere unaquæque, & à quo tandem occidi. Item quot & quales crispationes undarum, motus pulvisculorum &c. Item quot gramina sint in hoc prato; quàm longa, quàm lata, ad quam partem singulis momentis moveri debeant. Probatur ex Patribus. Origen. lib. 7. in epist. ad Rom. Hier. in cap 26. Jerem. Chrisost. hom. 97. in cap. 10. 1. ad Cor. qui dicunt, non ideo aliquid futurum, quia Deus præscit, sed ideo præscire, quia est futurum: quod intelligendum est de talibus futuris, qualia diximus. Damasc. lib. 7. de fide cap. ult. Deus omnia præscit, sed non omnia prædefinivit. Idem docet Anselm. de conc. præscientiæ & prædestinationis cap. 1. & 2. & D. Thomas p. 1. q. 23. a. 7. ubi dicit expressè, numerum culicum non esse à Deo prædefinitum, sicut cæteras mundi partes, prævisum tamen. Item q. 6. de ve-

ritate a. 3. Nec repugnat, quod ait q. 19. a. 8. quædam contingenter evenire, quædam necessariò propter infinitam efficaciam Divinæ voluntatis, quæ non tantùm facit quæ vult, sed etiam eo modo quo vult: nihil enim aliud vult dicere, quàm ex infinita efficacia Divinæ voluntatis provenire, ut unumquodque habeat suæ conditioni & modo productionis consentaneos effectus, liberi liberas, necessarii necessarias. Mirum autem est, DD. Censores hanc sententiam de providentia modò tam graviter accusare, cùm nondum sint duo anni, quòd eam publicè in scholis impressis conclusionibus defenderint, quas apud me habeo: & certè si illa sententia admittatur, non satis video, quomodo defendi possit libertas & contingentia; nam ex hoc potissimùm fundamento hæretici nostri liberum subvertunt arbitrium, & Deum faciunt authorem peccati. Videatur Phil. Melanchthon apud Ruard. a. 7. & Calv. lib. 1. Instit. cap. 17. & 18. præsertim §. 1. & confirmatur ratione, quia quod absolutâ & efficaci voluntate ante omnem prævisionem determinationis causarum secundarum decretum est, nulla creata potentia impedire potest: ubi ergò est contin-

contingentia & libertas? Item sequetur Deum absolutâ voluntate decrevisse omnes motus animorum, & omnes externas actiones impiorum, ac proinde ad ipsius providentiam pertinet procurare, ut suis temporibus fiant: unde manifestè sequitur, Deum non minùs esse Authorem proditionis Judæ, quàm vocationis Pauli.

Sed dicet fortè aliquis, actus qui sunt intrinsecè peccata, non esse efficaciter præordinatos & prævolitos à Deo, sed alios omnes.

Contra, quia hæc pertinent ad prædestinationem vel reprobationem, ergò Deus maximè circa hæc singularem habet providentiam: nam ideo DD. Censores volunt potissimùm tegulam, quæ fortè in caput infantis baptizandi delabitur eumque ante Baptismum interimit, divinâ providentiâ ita procurante cecidisse, quia hoc pertinet ad ejus prædestinationem vel reprobationem: ergo peccata non debent excipi. Deinde, ergo saltem diminuta erit providentia circa peccata. Ideo judicant me divinæ providentiæ detrahere, quòd non omnia ponam sufficienter præordinata.

Tertiò, si peccata non sunt à Deo præordinata, sed tantùm permissa, ergò

saltem hoc habeo, infantem posse mori hic & nunc sine efficaci Divinæ voluntatis præordinatione, nempe si mater eum destinato consilio interimat.

Quartò si actiones, quæ sunt intrinsecè peccata, non sint à Deo efficaciter præordinatæ, cur non idem dici potest de omnibus actionibus ludicris, & multis aliis minoris momenti?

Sed dices, si hæc non sunt efficaciter præordinata, quomodo ergo subsunt Divinæ providentiæ?

Respondeo, sicut dixi in lectionibus meis, Divina Providentia etiam circa peccata habet quinque actus. Primò videt, quidnam quâvis occasione positá esset secuturum, nisi ab eo impediatur. Secundò quidnam de facto sit futurum videt, nisi ipse impediat. Tertiò habet voluntatem permittendi vel non permittendi circa illud. Quartò videt illud positum in rebus suo tempore. Quintò ordinat illud ad suam gloriam & aliorum bonum ex malo bonum eliciendo: habet enim omnium corda in manu sua, & videns, quid quâvis occasione positâ homo esset facturus, potest permittere illud, vel non permittere, prout placuerit; nec potest quidquam in actum evocare, nisi

nisi ipso permittente vel annuente. Unde quando dicimus, Deum permittere peccata, non intelligitur sic otiosè permittere, sicut homo permittit ea, quæ nescit, nec potest impedire, nec ordinare; sed intelliguntur ipsi quinque actus jam expressi.

Ex his patet responsio ad scripturas citatas in Censura quas etiam Calvinus adfert ad stabilendum eandem sententiam. Sine enim voluntate Dei non cadit pilus de capite, non quidem ordinante efficaciter ut tali momento talis pilus cadat de capite in tali loco &c. sed non sine voluntate permitente.

Ad testimonia D. Augustini: Deo nihil est fortuitum vel casuale; non quòd omnia procuret fieri, quæ fiunt; sed ob dictas causas: quia prævidet omnia, & nihil potest fieri, nisi ipse permittat, & quasi consensum præbeat ut fiat, laxando manum suam, quâ omnium causarum radices continet. Quòd autem in illis qui non baptizantur, cernatur judicium, & quomodo, sæpè dictum est: nam etiam cernitur Dei judicium, dum quis ob peccata sua Dei auxilio destituitur, & ita in gravius peccatum cadit: nec dicendum videtur, Deum præordinasse, ut in

peccati

peccati præcedentis pœnam in aliud gravius caderet: quamquam quidam ex MM. NN. hoc doceat. Agunt autem in mortibus parvulorum judicia Dei modo iam dicto.

Quod autem D. Augustinus non sentiat, à Deo omnia efficaciter esse præordinata manifestum est: nam lib. 3. de lib. arb. cap. 4. ait: *Sicut tamen præscientia & memoriâ tuâ non cogis fieri, vel esse facta, ut meministi vel præscis, ita nec Deus.* Vide totùm caput. Et in sententiis, quæ apud D. Prosperum: Voluntas Dei est prima & summa causa omnium spiritualium corporaliumque motionum: nihil enim fit visibiliter vel sensibiliter, quod non de invisibili & intelligibili Summi Imperatoris aula aut jubeatur, aut permittatur. Non ergo vult Augustinus, omnia à Deo esse prævolita, sed multa tantùm permissa. Et lib. 7. de Civ. cap. 30. *Deus omnia ministrat, ut & agere sinat ipsa suos motus.* sunt & alia testimonia. Atque hæc fusiùs, quia sunt majoris momenti, nec contraria sententia est communis, ut dicit Censura, quia Patres nobiscum sentiunt, ut ostendimus, & ex Scholasticis præter Scotum, qui illam teneat, scio neminem: qui tamen si nostra tempora vidisset, suam mutasset sententiam.

Quod

Quod autem in Censura tamquam à nobis pro ratione allata adfertur, quòd nempe videatur Deo indignum ejus providentiam ad has minutias deducere; nunquam tale quid diximus; quia ostendimus Dei providentiam ad omnia minutissima perfectè pertingere: Sed hæc sunt verba nostra: *Indignum videri providentiâ Divinâ, omnia ista in particulari efficaciter Deum præordinasse ante prævisionem determinationis causarum secundarum*: Quamquam eum modum loquendi Hieronimus & Nyssenus non recusent.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimæoctavæ.

Quæ ad primam partem attinent, supra exposita sunt: solùm explicanda hic est probatio, quam Censura oppugnat. Sed hìc nulla est difficultas, si omnia legantur, quæ circa illum locum dicta sunt. Diximus enim primò, nullum opus moraliter bonum solis naturæ viribus factum, esse propinquam aut remotám dispositionem ad gratiam, sed tantùm esse ut prohibens impedimentá gratiæ, faciensque hominem minus ineptum

ptum. Secundò Deum interdum dare sceleratissimis majora auxilia gratiæ, quàm minùs malis. Tertiò, Deum non exspectare ordinariè, ut infideles vel peccatores faciant quod in ipsis est, sed Deum suâ benignitate excitando & pulsando sæpissimè prævenire. Dico præterea, si infideles jam à Deo per inspirationes & motiones supernaturales, quales viribus naturæ non possunt in se elicere, excitati sibi non deessent, Deus illos juvaret ulteriùs, Item si tunc, quando non excitantur, conentur vivere secundùm dictamen rectæ rationis & eas motiones quas à Deo accipiunt ut authore naturæ; piè credendum est, Deum non diu dilaturum, quin illos suâ gratiâ incitare incipiat: cùm enim sit propensissimus ad benefaciendum omnibus tamquam omnium pater, ut ex Cypr. diximus, decet ut illi imprimis suam misericordiam infundat, qui minùs resistit, sicut ait Cypr. de parvulis. Non ergò provocant hæc opera moralia Deum ad excitandum supernaturaliter, veluti merita de condigno & congruo, sed tanquam removentia majora Divinæ gratiæ impedimenta. Nihil ergò nobis cum ea sententia quæ dicit, *Gratiam secundùm merita nostra dari*, cùm contrarium ubique expressè

expressè doceamus. Idem docet D. Ruardus art. 7. pag. 346.

RESPONSIO.

Ad Censuram Assertionis decimanonæ.

IN hac Censura nihil contra me dicitur. Intelligo autem infidelibus dari moraliter sufficiens auxilium ad servandum decalogum, sicut datur sufficiens, ut possint pervenire ad fidem: non enim manentes in infidelitate & peccatis suis possunt servare omnia præcepta Decalogi; sed possunt peccata deponere & converti, & sic salvari. Ex eo enim quod infideles omnes obligantur ad omnia præcepta moralia, colligitur illos habere ex parte Dei sufficiens auxilium: *Iustè enim instat præcepto, qui prævenit auxilio*, inquit D. Leo serm. 16. de passione. Unde non rectè dicitur, quod Deus propter peccatum originale illis deneget auxilium, quo possint servare præcepta, & tamen infideles damnabiliter peccant, & illa peccata illis imputari, quia suâ culpâ, nempe originali, carent auxilio: hoc enim accederet ad sententiam hæreticorum, ut qui dicunt infidelem necessariò peccare, tamen imputari

ri quia per culpam originalem in hanc necessitatem sese conjecerit.

RESPONSIO,

Ad Censuram Assertionis Vigesimæ.

DIstinxi inter prædestinationem, & immediatam & efficacem electionem ad gloriam. Prædestinatio enim est præparatio gratiæ, per quam Deus sciebat hominem salvandum: atque hanc ostendi ex Scripturis & Patribus non esse ex ullis prævisis meritis, sed ex sola Dei voluntate. Electio immediata & efficax ad gloriam, est præparatio gloriæ seu voluntas absoluta & efficax dandi gloriam. Hanc dixi esse probabiliter ex prævisione meritorum; est enim gloria postremus effectus prædestinationis: posteriores autem effectus possumus mereri, ergo quod Deus ab æterno præparaverit efficaci & immediatâ voluntate gloriam, fuit ex prævisis meritis, quæ per gratiam ipsius eramus facturi. Hanc distinctionem ponit D. Ruardus a.7. pag. 340. & Driedo de concord. lib. arb. & prædest. fol. 54. & multi alii recentiores, & ita reliquos Patres conciliant cum D. Augustino: nam

D. Augu-

D. Augustinus cum dicit prædestinationem non esse ex meritis, per prædestinationem intelligit præparationem gratiæ. Cum autem alii Patres dicunt prædestinationem vel electionem esse ex meritis, per prædestinationem intelligunt electionem ad gloriam. Cæterum testimonia Patrum hoc asserentium longum esset referre: pauca referam. D. Petrus apud Clementem lib 3. recog. *prævidens*, inquit, *Deus, quod illa potestas liberi arbitrii alios quidem faceret bona eligere, alios mala, & per hoc in duos ordines necessariò propagandum esse hominum genus, unicuique concessit ordini & locum & Regem.* Clemens Alex. 7. Stromatum: *Quos prædestinavit, id est, elegit ad gloriam ante mundi constitutionem sciens fore justos.* Ambr. lib. 5. de fide c. 3. *non prædestinavit priusquam præscivit, sed quorum præscivit merita, prædestinavit præmia.* Hier. q. 10. ad Hedibiam, & alii multi. Tenet etiam apertè Scriptura Mat. 25. ubi dicitur: salvandis præparatum est regnum à constitutione mundi propter merita. Et multis aliis locis. Mediatè tamen potest quis dici electus ad gloriam ante prævisionem meritorum; nempe quia electus ad gratiam prædestinationis, per quam Deus sciebat illum

perventurum ad gloriam. Hanc patet esse sententiam Augustini, neque probatum est contrarium. Quod autem DD. Censores dicunt, August. non agnoscere aliam electionem quàm absolutam & efficacem: Respondeo, si intelligant de electione ad gratiam, concedo: nam Deus efficaciter & absolutà voluntate, quæ nullam conditionem requirat ex parte hominis, constituit homini dare gratiæ suæ auxilium. Si verò intelligant de electione ad gloriam, nego: quia promissiones vitæ æternæ sunt conditionatæ, ut docet Concil. Trid. Sess. 6. can. 20. Contrarium est Calvini lib. 3. Inst. cap. 22. §. 7.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimaprima.

Volebam probare, hominem non ita esse efficaciter electum, quin verè & propriè ab ea possit excidere, ac proinde non ante prævisionem operum saltem conditionalem: idque probavi ex Apoc. *Tene quod habes, ne alius coronam tuam accipiat.* Et quidam DD. quem apud me habeo, his verbis hunc locum solvit: respondet, D. Augustin. cap. 13. de

correpr.

correpr. & gra. Scripturam ita loqui, non quòd corona poſſit amitti, ſed ut homo ſit in timore. Quo loco obiter inſpecto viſum eſt mihi hoc ex Auguſtino colligi; quòd indicat hoc dici, non quòd ſit incertum eos perſeveraturos, ſed ut non altùm ſapiant ſed timeant. Patet autem dupliciter intelligi certum eſſe, hominem perſeveraturum. Primò, quia Deus abſolutâ & efficaci voluntate ante omnem præſcientiam conditionatam, vel ſaltem nullâ habitâ ratione præſcientiæ conditionatæ vult hunc perſeverare, unde dat illi talem gratiam, ex cujus mera efficacia ſequatur infallibilis perſeverantia, & ſic non bene conſtant hæc verba cum illo loco Apoc. nam hinc videtur ſequi, hominem abſolutè loquendo non poſſe amittere coronam: non enim poteſt non fieri, quòd ex tali efficaci & abſoluta ordinatione certum eſt. Sed Auguſtinus de tali certitudine non eſt intelligendus. Unde ſecundò poteſt dici, certum eſſe, hunc hominem perſeveraturum, quia Deus decrevit illi dare talem gratiam, cum qua de facto videbat ipſum perſeveraturum, ſicut ſupra dictum eſt: & cum hoc optimè conſtat, quòd homo veriſſimè & propriiſſimè poſſit amittere coronam, in ſenſu tamen

tamen composito. Verum etiam est, certum esse, talem hominem perseveraturum & non posse non perseverare. Et sic intelligendus est D. Augustinus, ut patet ex supradictis, & ex hoc ipso capite. Unde hic Augustini locus non est ex aere citatus, sicut nec alii quibus usus sum, licet interdum fiat, ut aliter D. Augustinum intelligamus, quàm fortè aliqui Magistri NN. neque tamen mirum videri debet, si interdum in citando vel capitum numerus non rectè assignetur, vel ipsa verba Authorum non tam accuratè citentur, quia sæpe fit, ut & ipsi bene legentes malè ipsos numeros annotemus, vel etiamsi bene annotati & citati fuerint, ab auditoribus malè scribantur: quorum alterum vel utrumque in hac Censura accidisse comperi. Reliqua, quæ in Censura dicuntur, non sunt contrà nos.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ secundæ,

NOn videntur DD. Censores percepisse meam mentem; nam non dico sufficere hominibus in statu naturæ

lapsæ

lapsæ dona habitualia, ut possint perseverare si velint, quæ sufficiebant in statu innocentiæ: per hæc enim sola homo lapsus nullo modo potest perseverare, ut eleganter D. Augustinus docet cap. 22. de dono persev. Et mirum est hoc nobis imponi; nam luculenter in hac materia de prædestinatione docui contrarium, ostendens in quo differat gratia necessaria homini lapso ad perseverandum, à gratia Adami. Nempe homini lapso præter omnia dona habitualia ad perseverandum necessariam esse crebram excitationem, singularem protectionem, directionem intellectus &c. quæ Adamo secundum sententiam D. Augustini non erant necessaria; gratia ergo, quâ homo lapsus potest perseverare, præter dona omnia habitualia includit hæc dicta auxilia & protectiones; & cum hac gratia ita potest perseverare, ut possit etiam non perseverare. Sic Adam per dona habitualia poterat perseverare, ut posset etiam non perseverare, & in eo est similitudo inter gratiam Adami & hominis lapsi: non enim putamus præter dictas gratias necessariam esse ad perseverandum gratiam illam quæ suâ efficaci præoperatione faciat hominem perseverare. Quomodo autem di-

cat Augustinus, nos non tantum egere gratiâ, quâ possumus, sed etiam quâ faciamus, supra expositum est; quia non tantùm egemus libero arbitrio etiam habitibus instructo, sicut Adam, sed etiam singulari curâ, protectione, excitatione que crebrâ, quibus fiat, ut faciamus & de facto perseveremus.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ tertiæ.

Oportet videre quâ occasione ita argumenter: volo enim probare, hominem non esse efficaciter electum ad certum gloriæ gradum ante omnem prævisionem etiam conditionatam operum, idque contra Calvinum, qui ex hoc colligit, omnia opera hominum in particulari secundùm omnes suas circumstantias & mensuras esse efficaciter præordinata, idque semotâ omni prævisione Vide Calvinum lib. 3. Inst. cap. 21. §. 5. & 7. & 22. Excludit omnem præscientiam & acriter impugnat nostram sententiam. Hanc sententiam refuto, quia si opera omnia, nullâ habitâ ratione præscientiæ etiam conditionatæ

ditionatæ (nam contra talem hic disputabam præordinationem) sunt à Deo secundùm omnes suas circumstantias & modos, ut exactè tantæ gloriæ respondeant, efficaciter præordinata, ergo homo non potest aliud nec aliter operari, quàm sicut à Deo decretum est: quia si decrevit ut hoc momento faciam talem actum, tam intensum &c. idque absoluta & efficaci voluntate, quomodo id potero evitare? Sed hoc supra secùs probatum est. Videatur D, Thom. q. 6. de verit. a. 3. ubi vult non omnia media prædestinationis ante omnem præscientiam esse præordinata. Dico ergò, sicut dixi supra, non esse hanc Augustini sententiam, quâ omnes salvandi sunt electi efficaciter ad gloriam, & ad omnia mediâ prædestinationis nullâ habitá ratione præscientiæ; hoc enim nihil est aliud dicere, quàm Deum absolutâ voluntate velle, ut hic tantam gloriam habeat, & tot ac tantas actiones talibus locis, momentis, modis faciat. Sententia ergo Augustini est, Deum elegisse omnes, qui salvantur, ad talem gratiam, cum qua si eis daretur, sciebat eos salvandos, & nihil præjudicabat libertati: actualem verò perseverantiam esse donum Dei propter Christi merita, non est du-

bitandum ſicut ſupra explicatum eſt ex D. Auguſtino.

Ad illud autem, quod in Cenſura dicitur: ſi ex Dei abſoluta præordinatione, qua aliquid ante omnem præviſionem efficaciter præordinat, ſequitur illam rem neceſſariò futuram, etiam ſequetur Deum ſibi neceſſitatem imponere: reſpondeo retorquendo: id quod Deus abſolutâ voluntate ante omnem præſcientiam præordinat, poſitâ hâc præordinatione, hoc nullo modo poteſt impediri, ut patet in præordinatione creationis mundi & partium ejus, nam hæc præordinata ſunt ante omnem præſcientiam, & ideo nemo poteſt impedire, quo minùs ſuo tempore ſint facta: ergò ſimiliter, ſi omnia noſtra opera abſolutâ voluntate ſint præordinata & prævolita, nullâ habitâ ratione præſcientiæ, nullo modo poſſunt impediri;

Patet à paritate rationis; quia utraque æque abſolutè à Deo ſunt prævolita. Cùm ergò opera noſtra facilè poſſint impediri, ſignum eſt, non eſſe efficaciter præordinata ſicut ſunt partes mundi &c. Poſitâ enim divinâ præordinatione, impoſſibile eſt impedire, quod abſolutè ante omnem præſcientiam præordinatum eſt:

omne

omne enim efficaciter præordinatum habet necessariam habitudinem cum præordinatione. Neque ideo detrahitur Deo libertas; quia Deus ita præordinat, ut possit non præordinare: nos autem non possumus facere ut non præordinet in sua æternitate; unde ipse manet liber, nos tamen non similiter maneremus. Deinde libertas Dei est alterius rationis quam nostra: Deus enim est liber, quia in sua æternitate potest quamvis rem præordinare vel non præordinare; ubi tamen præordinata est, voluntas ipsius manet determinata necessitate immutabili ita ut in sensu composito non possit contrarium: nostra autem voluntas nunquam ita determinatur ad actus quos elicit, quin illam excitationem possit excutere, & eâ stante (si non est actus voluntatis) possit velle contrarium. Externa ergo creatio est libera, quia velle Dei est liberum, à quo tamen velle necessariò procedit: actus autem eliciti à nostra voluntate intrinsecè sunt liberi, & proinde nullam causam habent, unde necessariò procedant. Unde nihil hoc Scripturæ Sacræ repugnat, si dicamus probabiliter argumentando difficile esse tueri libertatem, ubi omnia in particulari efficaciter ponuntur à Deo

ante omnem prævisionem etiam conditionatam prævolita & præordinata : sed potius Sacræ Doctrinæ repugnat, dicere, quod Deus non minorem nobis necessitatem imponit, ad facienda omnia opera nostra hic & nunc, quàm ipse sibi imponit, cum absolute aliquid decrevit facere. Item dicere, sicut Deus, cùm aliquid decrevit, non potest aliter facere, quàm decrevit, ita non possumus nos aliter facere ea, quæ facimus, eò quod omnia jam supponantur decreta. Sanè ex hoc fundamento hæretici nostri libertatem tollunt & Deum authorem malorum faciunt, quibus hactenus non vidi ferè aliter à Catholicis responderi, quàm negando talem præordinationem. Hæc ergò argumentatio erat satis probabilis, ut non tam duram mereretur censuram.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ quartæ.

QUomodo hæc sint præordinata à Deo, in quæst. de præscientia fusè explicui, ubi ostendi, Christi passionem

& Sanctorum tormenta non fuisse à Deo præordinata in particulari cum omnibus suis circumstantiis ante prævisionem malitiæ Judæorum & Tyrannorum, quam Deus prævidebat fore talem, ut si permitterentur, tali & tali modo Christum interficerent & Sanctos cruciarent: Quo præviso per præscientiam conditionatam, pro sua sapientia permisit, quæ, quantum & quando illi visum fuit, & voluit suis sanctis dare robur & fortitudinem, ut constanter ea perferrent. Et hoc vult Apost. ad Philipp. 1. Scilicet donum Dei esse, non tantùm credere, sed etiam patienter ferre pro Christo illatas injurias. Tormenta ergò à Deo permissa sunt, sed patienter perferre tormenta, positivè à Deo donatur. Ad testimonium ex Actis aliàs respondi: non enim decrevit Deus absolutâ voluntate, ut Christus flagellaretur, conspueretur & blasphemaretur, qui sensus placuit Calvino, sed altissimo consilio decrevit permittere, & Christo præceptum dedit, ut hæc perferret. Similes sunt multæ locutiones in Scriptura S. Similiter percussit Pater Christum, non quòd Judæis influxerit, malitiam temperaverit & formaverit in istorum suppliciorum inflictione, sed quia eum non

protexit,

protexit, sed impiis percutiendum exposuit. Ita Catholici hæreticis respondere solent.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ quintæ.

SAtis dictum est de hoc loco superiùs, breviter tamen dico, me non velle dicere, nec ullo modo inducare Vetus Testamentum, id est, Legem & Legis promissa & comminationes fuisse aliquo modo sufficientes, ut homo posset aliquo modo ambulare in præceptis Dei sine spiritu interno: hoc enim prorsus est Pelagianum. Sed quia in Veteri Testamento etiam multis dabatur gratia interior, & auxilium ut possent ambulare in præceptis, ideo dico hic promitti abundantiorem gratiam: volebam enim ostendere tantùm ex illo loco non probari; præter gratiam excitantem & adjuvantem superiùs explicatam, esse aliam quandam necessariam, quæ efficaciter faciat, ut faciamus; quasi in Veteri Testamento habuissent gratiam efficacis inoperationis, & hæc promitteretur his verbis, ut putant Magistri

Nostri,

Nostri, & etiam vult Calvinus: nam talem gratiam dicimus hic non promitti, sed gratiam & dona habitualia, auxilium excitans & adjuvans, quibus fiat, ut & impiis detur cor novum, & piis detur amplius, quàm in Veteri Testamento, & utrisque, ut sanctè vivant eo modo; quo supra ex Augustino explicatum est.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæsextæ.

QUicumque credunt filio, rectè dicuntur dari filio, nam facti sunt ejus discipuli, idque operâ patris. Hos autem omnes non vult pater absolutè salvos fieri, quia multi ex illis damnantur. Aliquando tamen propriè dicuntur prædestinati dati filio, sicut fortè Joan. 17. cum ait: *Non pro mundo rogo sed pro eis, quos dedisti mihi.* Quamquam ad litteram ibi tantùm videatur loqui de Apostolis; nam pro aliis credituris per Apostolos, & denique pro toto mundo rogat paulò inferiùs, & hos vult pater absolutè fieri salvos, sed non ante omnem præscientiam saltem conditionatam. Quod autem Censura infert; ergo universi homines etiam

reprobi sunt dati filio: Respondeo, etiam hunc modum loquendi non abhorrere à Scripturis, ut patet Psal. 2. ubi etiam reprobi dantur: & Matt. ult. *data est mihi potestas omnis.* item hoc loco, *omnia tua mea sunt*: & imprimis de reprobis, qui credunt & sunt in gratia, sicut sunt filii, ita etiam possunt dici dati Christo. Alii etiam ita dati sunt, ut ipsius subsint potestati: sed videndum, quâ occasione quidque dicatur.

RESPONSIO.

Ad Censuram Assertionis Vigesima septima.

HUnc locum Apostoli Amb. Chrysost. Theop. & multi alii Patres generatim exponunt de omnibus Christianis diligentibus Deum, & non tantùm de prædestinatis: & ratio est, quia hortatur Apost. Rom. ad patientiam in persecutionibus ut ait Chris. & patet ex præcedentibus; idque hoc argumento, quia omnes calamitates iis, qui diligunt Deum, cedunt in magnum meritum, nempe si velint manere in dilectione. Non videtur autem loqui de prædestinatis tantùm, quia non solemus sic exhortari, ferte patienter injurias; quia, si estis prædestinati, omnia cedent vobis in bonum. Hinc patet responsio ad argumentum Censuræ;

Nam

Nam tribulationes cooperantur in bonum generatim omnibus, quamdiu manent in Charitate. Illa autem particula, *secundùm propositum*, variè à Patribus exponitur, ex quibus ea maxime videtur accedere ad mentem Apostoli, quæ dicit, secundùm propositum vocari idem esse, quod ex divinà benignitate & liberalitate, quæ vocat gratìs, quos vult, sicut ab æterno proposuerat, non ex meritis. quæ expositio videtur probari 2. ad Timoth. id est, ubi vocavit nos sancta vocatione non secùndùm opera nostra, sed secundum propositum suum. Aliter accipit D. Augustinus, cujus expositio subtilis est, nec illam rejicio tanquam falsam.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis Vigesimæ octavæ.

IN hac propositione non puto esse aliquid D. Augustino contrarium; non enim probarunt DD. Censores, *Iacob dilexi*, significari secundùm D. Augustinum præparari vitam æternam Jacob ante om-omnem prævisionem meritorum. *Esau odio habui*, id est, destinavi Esau excludére à regno. Imo D. Ruardus a. 7. p. 340. & Driedo sup. volunt D. Augustinum per dilectionem non intelligere electionem ad gloriam sed ad gratiam: &

patet ex D. Augustino lib. 1. q. 2. ad Simpl. ergo loquendo de posteritate Jacob & Esau, de qua omnes fere Patres hunc locum exponunt, exposui hunc locum juxta mentem D. Augustini: & licet non omnia dixerim quæ ipse, nihil tamen contra ipsum. Quod autem illud, *Esau odio habui*, non possit exponi: Ego ante omnem prævisionem demeritorum, Esau à regno excludere statui, patet; quia & secundùm Augustinum, & secundùm sententiam quorumdam Magistrorum Nostrorum, illud velle absolutum Deus non habuit ante prævisionem demeritorum: illud ergo odium si intelligatur esse ante prævisionem malorum, quæ Esau & ejus posteritas gessit, nihil potest esse aliud quam nolle dare gratiam illam & beneficia majora, cum quibus fuissent salvati, qualia dedit Jacob, quo tamen non excluduntur minora. Non ergo metuimus retia veritatis, qui quærimus veritatem, si quo modo eam assequi possumus. Attulimus etiam aliam expositionem hujus loci Patrum testimoniis satis munitam.

RES-

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis Vigesimæ nonæ.

Respondeo, hoc argumentum videtur probabiliter procedere, præsertim de reprobis: nam quod absolutâ & efficaci voluntate, nullâ habitâ ratione præscientiæ, decretum est; non bene intelligo, quomodo possit declinari, ut supra ostendi. Quod autem de parvulis objicitur: resp. in illo argumento agi de adultis ratione utentibus, ut patet ex scriptis: sicut enim hi ante prævisionem demeritorum non sunt efficaciter prædestinati ad pœnas, ita nec parvuli ante prævisionem mortis in peccato originali, ut alio modo probavi. Et his quidem locis semper accepi reprobationem pro efficaci voluntate excludendi à gloria, & destinandi ad pœnas: nam si pro permissione accipiatur, quam Deus habet, præsuppositâ tamen præscientiâ conditionatâ, sic post solius peccati originalis absolutam prævisionem dici potest, factam esse reprobationem.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis Trigesimæ.

JAm supra explicuimus, quomodo se habeat præscientia ad prædestinationem, & quomodò sit certa præscientia conditionata, non ex mera præordinatione, sicut numerus stellarum erat Deo certus ab æterno: ideo enim certus erat, quot futuræ erant stellæ, quia ipse nullâ habita ratione præscientiæ voluit tot condere & non plures vel pauciores. Vnde absolutè hoc erat impossibile impedire: numerum vero prædestinatorum non sic putamus præordinatum; sed Deum primo considerantè, quid liberum arbitrium cujusque hominis cum tali vel tali providentiæ & gratiæ modo esset acturum: deinde voluisse dare eum providentiæ modum, cum quo sciebat, Petrum & Paulum &c. salvos futuros: & hæc voluntas est prædestinatio, quæ secundùm omnes suos effectus præsupponit præscientiam conditionatam, quâ præscit, quid liberum arbitrium secundùm quamque excitationem esset acturum, quæ est omnium occultissima; tantùm abest

abeſt, ut à nobis poſſit haberi. Secundùm effectus poſteriores præſupponit præſcientiam abſolutam effectuum priorum: ideò enim vult augmentum gratiæ, quia prævidet ipſius meritum. Pro quo notandum, tripliciter poſſe Deo aliquid eſſe certum ab æterno. Primò, ex mera præordinatione, ut numerus ſtellarum futurarum. Secundò, ex mera præſcientia, ut peccata. Tertiò, ex præordinatione partim præſupponente præſcientiam conditionatam, partim abſolutam, ut numerus prædeſtinatorum. Unde rectè dicitur, hunc numerum non eſſe certum ex mera præordinatione. Hanc ſententiam de præordinatione omninò puto eſſe D. Auguſtini; nec ego ſolus, ſed multi hâc tempeſtate viri doctiſſimi. Et licet, cùm hanc materiam docerem, nonnihil dubitaverim de electione ad gloriam, obſcuritate quorumdam locorum D. Auguſtini impulſus, jam tamen illis locis benè examinatis, & conſultis iis, qui in D. Auguſtino ſunt verſatiſſimì, vix dubito, quin D. Auguſtinus etiam in hoc puncto nobiſcum ſentiat.

RES-

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis trigesimæ primæ.

QUàm justè hæc, quæ Censura imponit, de nostra sententia dici possunt, facilè intelliget is, qui vel lectiones nostras perceperit, vel hanc responsionem meam diligenter perpenderit. Nos enim docuimus, Deum dare omnibus hominibus auxilium sufficiens, quo possint vitare peccata, & quo possint pervenire sensim ad justitiam & salvari, si sibi non desint. Contraria sententia dicit, multos ita à Deo deseri, ut non possint desistere à peccato, ita ut necessariò peccent, tamen imputari illis, quia per peccatum originale se in eam necessitatem conjecerunt: Item Deum non dare omnibus adultis pro loco & tempore sufficiens auxilium, ut sensim possint pervenire ad justitiam; imò justis non prædestinatis substrahi auxilium, idque in pœnam peccari originalis: Nos docemus, Deum non impedire vel disponere causas naturales & liberas, ut parvulis non possit applicari Baptismus: Contraria sententia docet,

ſententia docet, Deum non ſolùm permiſſivè, ſed etiam directè cauſas impedire & diſponere, ut parvulis non poſſit applicari Baptiſmus: Nos docemus, Deum non omnia in particulari cum omnibus ſuis circumſtantiis efficaciter ante omnem prævisionem præordinaſſe & prævoluiſſe, ſed omnia præſciviſſe, & quædam pro ſuo arbitratu permittere, quædam non: Contraria ſententia vult, omnia à Deo abſolutâ voluntate eſſe præordinata, antè omnem præſcientiam, ſicut præordinatæ ſunt præcipuæ partes univerſi: Nos docemus, hominem ſufficienter excitatum & præparatum à Deo ad aliquod opus poſſe conſentire & non conſentire, prout voluerit: Contraria ſententia vult, hoc eſſe falſum, & nunquam tam ſufficientem eſſe excitationem, ut in hominis libertate relinquatur, ut cum illa excitatione & auxilio comitante conſentiat vel non conſentiat: nam hoc eſſet, inquiunt, gratiam Dei voluntatis pediſſequam facere, & gratiam Novi Teſtamenti tollere; ſed requiri præterea aliam quandam gratiam, quæ faciat inoperando hominem conſentire &c. & hanc gratiam eſſe propriam prædeſtinationem & eam requiri ad ſingulos actus bonos: Nos docemus,

esse homines alios quidem electos immediatè & efficaciter ad gloriam, alios destinatos suppliciis, nullâ habitâ ratione præscientiæ: Contraria sententia vult, Deum habitâ solius præscientiæ peccati originalis ratione, hos destinasse gloriæ & tantæ gloriæ, illos suppliciis; & media omnia efficaciter præordinasse secundùm omnes circumstantias suas, nullâ præscientiæ habitâ ratione.

Hæc sunt dogmati nostra, & quæ illis sunt contraria, ut patet ex nostris lectionibus & nostro responso. Jam perpendatur, utra magis consentiant S. Scripturæ, Patrum testimoniis, & rationis æquitati, & utra faciliùs defendi possint contra hæreticos.

PERORATIO.

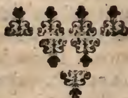
HÆc sunt, Eximii Domini Magistri Nostri, quæ vestris Censuris breviter existimavimus respondenda. Ex quibus intelligi potest, nostra dogmata *peregrina* non esse, nedum *periculosa* & *offensiva*: sed vestra potiùs *peregrina* esse (nam *offensiva* & *periculosa* non est meum dicere) ut qui ab ea doctrina recedatis, quam vestra

vestra Facultas, cùm & florentissima erat & nullá adhuc erroris labe aspersa, tradebat. Nam, ut omittam Adrianum Papam & D. Driedonem & Reverendissimum Episcopum Rithovium, qui bonam partem nostrorum dogmatum expresse tradunt; D. Ruardus, quem Sanderus ait sui temporis eruditissimum fuisse, omnia ista dogmata, quæ in Censura reprehenduntur, ita expresse tradit a. 7. de lib. arb. ut nullâ tergiversatione negari possit, & inspectis locis à me citatis, apertè poterit quivis animadvertere: quod etiam facit subtilissimè Reverendissimus Episcopus Cunerus. Itaque hæc Censura non tam contra nos est, quàm contra antiquam vestræ Facultatis doctrinam.

Sed dicitis, Ruardum potiùs in Scholasticis, quàm in Augustino versatum fuisse. Ad quod respondeo, quàm excellenter D. Ruardus in Augustino fuerit versatus, patet abunde ex ipsius scriptis; nullum enim ferè est testimonium D. Augustini ad hanc materiam pertinens, quod non diligentissimè ipse excusserit: neque huic oberat sed maximè proderat diligens Scholasticorum lectio; nam sine illis D. Augustini doctrina vix potest intelligi: Si enim D. Augustinus legatur, ante-

quam

quam ſolida ex Scholaſticis fundamenta dogmatum jaciantur, multi ex eo malè intellecto errores peſtiferi haurientur, ut experientiâ teſte ſatis conſtat. Hinc perſpicuum eſt, non nos peregrinam doctrinam invehere, ſed antiquam inſtaurare, quæ olim in hac Univerſitate, & jam ferè toto terrarum orbe celebratur.

RESPONSIO
AD CENSURAM
Facultatis Sacræ Theologiæ Duacensis.

PRÆFATIO.

QUia Censura Duacensis parùm à Lovaniensi differt, & duntaxat verbis & testimoniorum congerie, ad rem parùm pertinentium fusior est, paucis respondebo, in cæteris Lectorem ad Apologiam, quâ respondetur Censuræ Lovaniensi, remittens. Miror autem homines etiam ea, quæ optimum & planissimum sensum admittere possunt, ferè semper in deteriorem rapere partem; cùm tamen charitas Christiana nos doceat, alterius dicta in meliorem sensum esse interpretanda, quando de contraria Authoris mente non constat. Sanè experior illud in his Censuris, quod queritur D. Hieron. in Apologia pro lib. contra Jovin. ubi se defendit adversùs quosdam, qui varias hinc inde ex Scriptis ejus

ejus ſententiolas collegerant, non reſpicientes, quorſum, aut quâ occaſione, aut quo ſenſu ab Authore prolata eſſent. Quod quàm ſæpè hic quoque evenerit, ex paucis quæ hìc annotabimus, patebit.

Quòd ſi illi, qui hæc noſtra dogmata tam graviter eminùs inſectantur, vellent nobiſcum coram Viris gravibus & intelligentibus hinc inde à partibus eligendis cominùs agere, facilè hæc tota Controverſia dirimi poſſet, quæ ſcripto nunquam ſopiri poterit, ut Viri prudentes facilè intelligunt.

De Scriptura Sacra.

RESPONSIO

Ad 1. *&* 2. *Aſſertionis Cenſuram.*

NOn negamus totam Scripturam eſſe Dei verbum, & modo quodam à Spiritu S. immediatè dictatum, denique per Scriptores Sacros locutum, eoſque eſſe Spiritus ſancti calamos, ſed hoc tantùm dicimus, non eſſe neceſſarium ad authoritatem Scripturæ S. ut omnes omninò ſententiæ & omnia penitùs verba à Spiritu S. novâ & poſitivâ illuſtratione ſint

sint inspirata, quâ Authores hagiographi novo modo & novo lumine cognoscerent etiam ea, quæ ante vel visu, vel auditu, vel alio modo certò & infallibiliter cognoverant, & omnia verba quoad sonum materialem novo modo menti eorum objecta fuerint, quod puto me satis declarasse in altera Apologia; hanc enim rationem existimo Prophetis fuisse propriam, & aliis Scriptoribus, quotiescumque aliquid Propheticâ illuminatione scribebant: ubi autem ea litteris mandabant, quæ experientiâ, vel ratione naturali, vel alio modo infallibiliter cognoverant, puto sufficisse, ut peculiari instinctu Spiritus Sancti ad scribendum ea quæ jam cognoverant, incitarentur, & peculiari ipsius assistentiâ in omnibus sententiis & verbis dirigerentur; nec opus habuisse novâ aliqua revelatione aut illuminatione: quod etiam docet P. Bell. cont. de verbo Dei c. 15. Quod autem dicitur in Censura Patres docere, in singulis Scripturæ verbis, syllabis, litteris, apiculis, punctis latere mirificos sensus, & profunda mysteria; hoc ita intelligendum est, sicut illud Domini Matt. 5. *Iota unum, aut unus apex non præteribit à lege donec omnia fiant.* Nam dicere in ipsis materialibus litteris

aut

& syllabis & verbis ubique latere singula mysteria, videtur figmentum Judaicum, qui omnes litteras & omnia verba numerant & singulorum numerum expendunt, & inde se multa mysteria juxta artem Cabalisticam colligere putant. Deinde nostra Scriptura multò inferior erit Scripturâ Hebraicâ vel Græcâ; non enim puto DD. Censores existimare, in singulis verbis, syllabis & litteris nostræ interpretationis similia mysteria latere: unde infinitis mysteriis nostra Scriptura translata carebit. Neque verum est, Patres in singulis verbis & syllabis mysteria scrutari, ut patet ex eorum commentariis. Quamquam non negaverim, in multis occulta mysteria recondi: sicut Isaiæ 4. in illo verbo *Lemarbe*; & 3. Reg. 3. in illo *Nimerezeth*, & aliis multis: licet etiam ea in quibus non sunt talia mysteria, sint quodammodo à spiritu S. immediatè inspirata, ut dictum est. Quod autem D. Hier. ait in Apocalypsi quot verba tot esse Sacramenta, hyperbolicè dictum est; vult enim dicere Apocalypsim plenam esse Sacramentis. Unde patet, nihil contra nos facere, quæ hic congeruntur: probandum enim est, Scriptoribus S. omnes & singulas sententias novâ illuminatione,

ne, ſicut Prophetis in revelatione ſupernaturalium fiebat, fuiſſe dictatas, & omnia verba ita menti fuiſſe objecta, ut Spiritus S. nuſquam iis liberum reliquerit uti hoc vel illo ſynonimo. Neque verum eſt, quod hic indicatur, eſſe errorem Actii alia fuiſſe immediatè inſpirata, alia mediatè; quamquam etiam hoc nihil ad rem pertineat, multa Apoſtolos & Prophetas ſcripſiſſe ut homines, ſicut noſtri Hæretici dicunt de Patribus, cum eorum teſtimoniis premuntur, Patres homines fuiſſe.

RESPONSIO

Ad Aſſertionis tertiæ Cenſuram de Scriptura.

HÆc propoſitio tantùm intelligitur de poſſibili: nimirum ſi aliquod opus pium & ſalutare humanâ induſtriâ conſcriptum, publicâ Spiritus S. atteſtatione approbaretur tanquam omnibus ſuis Partibus veriſſimum & ſaluberrimum, illud habiturum authoritatem S. Scripturæ; nec minùs cenſendum hæreticum, qui aliquid in eo negaverit, quàm qui aliquam ſententiam S. Scripturæ inficiatus fuerit. Quo modo ſumma ea Veritas uti potuiſſet, ſi

ei placuisset. Puto tamen (quamvis in propositione dixerim: *qualis fortè est lib.2. Machab.*) Deum hoc modo usum non fuisse, & etiam lib. 2. Machab. ex peculiari instinctu & infallibili assistentia Spiritus S. scriptum esse.

RESPONSIO

Ad Censuram primæ Assertionis, de Prædestinatione.

SIve electio efficax & absoluta ad gloriam, seu præparatio gloriæ in particulari singulis salvandis facta prior sit prædestinatione, ut DD. Censores volunt, sive contra prædestinatio prior censeatur, quàm absoluta gloriæ volitio, ut nos probabilius putamus, nihil ad præsentem descriptionis D. Augustini explicationem refert: nam prædestinatio propriè est præparatio, non gloriæ, sed totius ordinis Divinorum beneficiorum, quibus certissimè pervenitur ad gloriam: quam certitudinem originaliter pendere ex cognitione conditionata, satis ostendimus in altera Apologia, quod etiam docet D. Ruardus a.7.p.326. dicens, hæc tamen est differentia inter filios & alios, quod

quod illi vocentur, quo modo diſpoſitos novit Deus, ut ſequantur, ſicut dicit Aug. q.2. ad Simpl. & pag. 347. & Dried. de capt. & red. p. 133. & de conc. liberi arb. pag. 51. Quibus locis prædeſtinationi, id eſt abſolutæ voluntati dandi gratiam quâ quis ſalvatur, præſupponunt hanc præſcientiam conditionatam. Et ſanè non video, quomodo hoc negari poſſit, cùm hæc præſcientia ſit in Deo actus neceſſarius, prædeſtinatio autem actus liber, omnis autem actus neceſſarius prior ſit ratione libero. Neque hinc ullo modo ſequitur, prædeſtinationem eſſe ex prævisione boni uſus liberi arbitrii, ut Cenſura concludit; non enim ideo Deus præparavit alicui eam gratiam, cum qua prævidebat eum ſalvandum, quia prævidebat illum bene uſurum illâ gratiâ: nam infinitis aliis eam gratiam non præparavit, quos tamen eâ bene uſuros, ſi haberent, prævidebat. Unde concedimus omnia teſtimonia ſequentia, quibus probatur prædeſtinationem non eſſe ex prævisis meritis, ſed ex gratuita Dei voluntate. Hinc etiam patet, articulos iſtos Pariſienſes nihil contra nos facere. Reliqua in altera Apologia.

RESP.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis secundæ.

HÆc propositio, Deum ex parte sua omnibus dare auxilium sufficiens ad salutem, est fere omnium Patrum, Dionysii de Cælest. Hier. cap. 9. Irenæi lib. 4. cap. 71. Clement. Alex. in parœn. ad gentes. Orig. lib. 3. Periarch. c. 1. probat hoc fusè & eleganter Chrysost. variis locis hom. 7. in Joan. hom. 16. in epist. ad Hebræos & alibi frequenter. Cyril. Alex. lib. 1. in Joan. cap 11. Theoph. & œcum. in illud prioris ad Timoth. 2. *qui vult, omnes homines salvos fieri*, Damasc. l. 2. de fide cap. 29. Ambr. in illud prioris ad Timoth. 2. & serm. 8. in Psal. 118. D. Aug. lib. 3. de lib. arb. cap. 18. de nat. & gra. cap. 67. de spir. & litt. cap. 33. de prædest. & gra. c. 14. D. Prosp. lib. 2. de vocat. gent. cap. 4, 9. & 10. & clarissimè, D. D. Scholastici Alex. Alens. p. 3. q. 67. memb. 5. art. 3. dicens, Deum omni facienti quod in se est, dare sufficientem gratiam, scilicet prævenientem, quæ pertinet ad ordinem super-

supernaturalem. Albert. in 2. Sent. d. 28. q. 1. ad 4. Nobis possibile est aliquid facere, quo facto habebimus potestatem ex gratia: hoc autem est facere, quod in nobis est. D. Thom. lib. 3. contra gent. cap. 159. Deus, quantum in se est, paratus est aliis gratiam suam dare; vult enim omnes homines salvos fieri: sed illi soli gratiâ privantur, qui in se ipsis gratiæ impedimentum præstant. Et ibidem Ferrariensis dicens, Deus auxilium, quo intrinsecè & extrinsecè ad bonum dirigimur, omnibus impendit. Scotus in 1. Sent. dist. 46. Deus vult omnibus dare adminicula communia antecedentia ad salutem, quibus homo potest sufficienter bene vivere & salvari. Lib. 1. de nat. & gra. cap. 15. ubi hoc fusè probat, contrarium existimans erroneum. And. Vega lib. 13. in Concil. Trid. cap. 12. & 13. Adrian. Papa in 4. d. 15. Nego, inquit, quòd Deus umquam viatori decrevit non dare gratiam pro tempore vitæ suæ, seu non sufficienter saltem assistere, ut possit converti. Ruard. art. 7. pag. 352. dicit, hanc sententiam esse magis piam. Driedo de capt. & redempt. pag. 129. dicit, pium esse credere; omni homini habenti usum liberi arbitrii pro loco & tempore

sufficiens excitationis internæ auxilium dispensari, quo valeat justificari. D. Cuner. lib. de gra. Cristi, cap. 13. ubi dicit, hanc sententiam esse probabiliorem. Bart. Medina 1. 2. q. 109. art. 10. Deus nemini hominum denegat auxilium gratiæ necessarium & sufficiens ad salutem; & quilibet homo viator potest ad Deum converti, & salvari, & oppositum asserere, est dogma temerarium & hæreticum. P. Robertus Bellarm. in 1. 2. quæst. 109. art. 10. Lovanii, postea Romæ in quæst. de lib. arb. valde fuse, ubi respondet ad omnia loca D. Aug. quæ huic sententiæ videntur repugnare, dicitque contrariam sententiam esse omnium hæreticorum hujus temporis. Denique quotquot hàc tempestate scribunt contra hæreticos. Probari potest etiam ex plurimis Scripturis, ut ostendi in prælectionibus. Ex quibus patet, hanc propositionem omninò esse tenendam, & in Hispania sine periculo judicij S. Inquisitionis non posse negari: tantum abest, ut accedat ad errorem Massiliensium: ad hanc autem reducuntur fere omnes sequentes. Testimonia autem quæ adfert Censura, vulgatissima sunt, & ab omnibus passim solvuntur, & nos etiam in lectioni-

lectionibus solvimus. Mirum autem est, DD. Censores hanc propositionem ita interpretari, quasi diceretur, omnes habere auxilium sufficiens in actu 2. quo possint converti, cum nullus unquam Author hoc auxilium intellexerit. Videntur autem ipsi sentire (quod etiam alibi satis manifestè indicant) neminem habere auxilium sufficiens ad conversionem, nisi qui actu convertitur, quod videtur hæreticum. Similiter solos prædestinatos illud habere ex parte Dei, quod etiam hæreticum videtur: dicunt enim eos tantùm habere auxilium sufficiens ex parte Dei ad salutem, qui sunt dati Christo à Patre, qui sunt soli prædestinati, ut ipsi interpretantur in Censura Assert. 26.

Quod attinet ad parvulos, non eodem modo censemus eos habere auxilium sufficiens, quo adultos; ut circa propositionem 16. in altera Apologia ostendimus. Quod autem urgent; quâ voluntate Deus velit habere omnes auxilium sufficiens: Respondeo, voluntate beneplaciti vult, ut omnes illud habeant in actu 1. vel 2. id est, omnibus esse præparatum per Christum, & illud pro tempore & loco actu dispensari, & nemini facienti quod in se est, denegari; quod fusissimè alibi explicuimus.

RESPONSIO.

Ad Censuram Assertionis tertiæ.

HÆc collectio est D. Ricardi a. 7. p. 350. & And. Vegæ Lib 13. in Trid. cap. 3. Bart. Medinæ 1.2. q. 109. art. 10. qui etiam dicit, hanc rationem esse fortissimam. Videat ergo Censura, quos viros condemnet: neque verò quisquam Catholicorum hoc ita intellexit, sicut Censura accipit, quasi omnes possint implere præcepta, etsi auxilium Dei non implorent: hoc enim falsum esse, cuivis Christiano notum est; non enim omnes habent sufficiens auxilium ad quidvis in actu 2. sed in actu 1. præparatum est enim illis, si petant, & datur illis, ut possint petere: sicut dicimus, pauperes hujus urbis habere auxilium sufficiens ad vitam sustentandam á Civitate, quia possunt petere, & petentibus non denegatur.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis quartæ.

CErtum est, quoscumque Deus vocat, ideo vocare, ut convertantur, si velint, & eos verè posse illud, ad quod vocantur; alioquin delusoriè eos vocaret; nam quod etiam alios fines intendat, neque Calvinus diffitetur, dicens, Deum vocare & increpare etiam reprobos, non quidem eâ intentione, ut convertantur aut possint converti, sed ut sint inexcusabiles, & ut declaretur gratiæ necessitas & excellentia &c. Catholici tamen hinc inferunt, talem vocationem fore delusoriam. Quomodo autem D. Augustinus accipiat *vocare secundùm propositum*, dictum est in altera Apologia. Videatur D. Augustinus q. 2. ad simpl. & Ruardus art. 7. pag. 326. 347. & Driedo de capt. & redempt. pag. 133. & de conc. lib. arb. pag. 51. ex quibus manifestum est, *vocare secundùm propositum* idem esse, quod vocare, sicut aptum noverat, ut homo sequeretur. Neque hinc sequitur, Deum expectare hominis consensum, ut det gratiam prævenientem, aut non operari

rari ipsum consensum, aut non convertere ad se rebelles hominum voluntates, ut ostensum est in altera Apologia circa Assert 8. & 9.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis quintæ.

SImili modo argumentatur Andreas Vega lib. 13. in Trid. cap. 7. de pœnitentia. Omnes autem obligari ad Baptismum (quod Censura negat) est communis sententia Doctorum in 4. dist. 4. & D. Thom. 3. p. q. 68. art. 1. est enim medium necessarium ad salutem: aliud est enim non obligari ad aliquem actum, aliud excusari à peccato, si illud non facias: ut mediocriter in Theologia versato notum est, quod Deus pro omnibus parvulis, nemine excepto, instituerit Baptismum, ac proinde, quantum in ipso est, etiam illis cupiat dare gratiam Baptismi, salvo tamen rerum ordine & providentiæ communis dispositione, ut alibi dictum est. Censura autem tantum probat, Deum non velle omnibus dare hanc gratiam voluntate consequente seu beneplaciti, non autem id probat

probat de antecedente ; in qua amphibologia sæpe laborat. Videatur Damas. L. 2. de fide orthod. cap. 29.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis sextæ.

HUic loco maximè convenire eam expositionem, quâ dicitur, Deum velle omnes homines salvos fieri, quia ex parte sua præparavit omnibus sufficientia auxilia, quibus valeant pervenire ad salutem, ex eo patet, quòd omnes fere Patres & communiter omnes Scholastici ita interpretentur. Videatur D. Thom. lib. 3. contra gent. cap. 159. *Deus*, inquit, *quantum in se est, paratus est omnibus dare suam gratiam; vult enim omnes homines salvos fieri.* Scotus in 1. dist. 46. *Multò meliùs exponitur hic locus de voluntate antecedente, vult omnes homines salvos fieri: quantum scilicet ex parte sui.* Dom. Soto lib. 4. de nat. & gra. cap. 18. *etsi*, inquit, *D. Augustinus hunc locum exposuerit, quòd ex omnibus ordinibus & statibus Deus aliquos vult salvos fieri, tamen hæc authoritas in universum de singulis hominibus verissima est, si de voluntate antecedente intelligatur.* Ruardus

ardus art. 7. pag. 334. Cunerus de gra. Christi cap. 13. Driedo de capt. & redempt. pag. 94. Quos puto, non fuisse petulanti ingenio, nec portam damnatis hæreticis aperuisse. Nec injuria fit D. Augustino, si aliqua expositio S. Scripturæ ipsi propria dicatur non esse conformis intentioni S. Scripturæ: nam certum est, alios Patres quædam loca S. Scripturæ commodiùs exposuisse, ut possem multis exemplis ostendere. Reliqua ad rem non pertinent.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis septimæ.

UTitur hoc argumento Andr. Vega lib. 13. in Trid. cap. 4. Dom. Soto in 4. dist. 15. quæst. 1. art. 1. & alii multi, qui tamen non sequuntur errorem Massiliensium. P. Bellarm. expositio pro nobis facit: V. Bedæ expositio non est contra nos; nam etiam ipsi dicimus, Christum aliter esse Redemptorem electorum, aliter reproborum: negare autem absolutè, illum esse Redemptorem reproborum, puto esse erroneum.

RES-

RESPONSIO.

Ad Censuram Assertionis octavæ. & nonæ.

ASsertio nona malè collecta est, addi enim debet *sufficienter excitato*, hoc modo: *Gratia concomitans, id est, concursus specialis & supernaturalis, ita præparata est sufficienter excitato &c.* Hæ propositiones ita conjunctæ sunt, ut divelli nequeant; & tenent eas D. Thomas cum Cajet. 1. 2. q. 109. art. 9. & 10. ubi docent non requiri ad singulos actus novum aliquod auxilium præveniens præter gratiam habitualem & concursum Dei supernaturalem. Gab. Biel. in 1. sent. d. 45. & in 2. dist. 39 ubi docet, ad libertatem requiri, ut omnibus ad productionem effectûs requisitis eodem modo se habentibus, habeat voluntas in sua potestate effectum producere & non producere, prout voluerit. Et ibidem docet, concursum Divinum non prævenire actum liberum voluntatis. Idem docet Scotus in 2. dist. 37. Greg. Arimin. 1. sent. dist. 45. q. 1. conc. 5. Ruard. art. 7. fol. 307. ubi dicit, in eo qui sequitur

vocationem, & in alio qui negligit, posse esse idem conversionis principium, ita ut ex sola eorum libertate unus negligat conversionem, & alius convertatur. Quod intelligendum est, non quasi ex nuda libertate possit converti, sed ex libertate nixa auxilio ejusdem gratiæ. & ibid. docet, Deum regulariter non flectere voluntatem in hanc vel illam partem, nisi suasione vel inspiratione, quas etiam liberum est homini semper sequi & negligere; per quas ipse operatur in cordibus velle & perficere, nempe unà cum auxilio comitante. Driedo de cap. & redempt. p. 101 & 102. valde fusè, & multis aliis locis docet, gratiam efficacem seu gratiam prædestinationis nihil esse aliud, quàm vocationem & instinctum prævenientem, quo Deus ita vocat & excitat, sicut aptum novit ut vocantem non respuat. Cuner. de lib arb. cap. 9. & 10. secutus suos Præceptores Driedonem & Ruardum, *positis*, inquit, *prævenientibus adjutoribus, ipsa divina cooperatio ex Dei benignitate in ipso hominis arbitrio posita est, ut ex Deo operari poßit, & ex se cessare.* Vbi pro eadem sententia etiam adducit Driedonem & Ruardum, ita ut nullâ tergiversatione negari possit, eos hoc sentire.

re, D. Mart. Rythovius iu 2. ſentent. diſt. 29. ubi fusè docet, non requiri ad ſingula opera novam gratiam quæ perveniat ipſum actum & quæ faciat facere. Epiſcopus Roffenſis & Martyr art. 36. contra Lutherum : peccator poſt peccatum per præſentiſſimum auxilium Dei, quod nemini deeſt, ad gratiam ſe præparare poteſt : nam ut influentia generalis ſemper adeſt voluntati, ita & auxilium divinæ gratiæ cunctis ad manum eſt præſens : quod maximè verum eſt de peccatore ſufficienter excitato, & per gratiam pervenientem præparato. Andreas Vega lib. 6. in Trid. cap. 7. auxilium ſpeciale quo adjuvamur ad fidem, ſpem, charitatem, mediatè ſubeſt poteſtati noſtræ, quod maximè verum eſt, quando quis per gratiam prævenientem ſufficienter ad converſionem eſt diſpoſitus. Et cap. 6. concurſus divinus, quo adjuvamur ad actus, quibus acquieſcimus Divinæ vocationi, videtur gratia adjuvans. Videatur idem Vega lib. 13. in Trident. cap. 13. ubi comparat hunc concurſum cum concurſu generali, & vocat eum gratiam efficacem : quo modo etiam vocat eum Ruardus p. 307. & D. Cunerus de lib. arb. cap. 9. & 10. Idem pro-

lixê P. Bellarm. docuit hic Lovanii 1.2. q. 109. & postea Romæ in q. Vtrùm homo habeat liberum arbitrium in actibus pietatis. F. Suares in Hispania, & postea Romæ, & multi alii. Et sanè non video, quomodo diversa sententia sit intelligibilis, si loquamur de consensu, vel alio quovis actu libero. Accipiamus enim propositionem contradictoriam utriusque; prioris est hæc, nemo potest converti, nisi qui accipit auxilium præveniens & concomitans in actu 2. quod est dicere, nemo potest converti, nisi qui actu convertitur. Item nemo habet auxilium antecedenter sufficiens ad conversionem, nisi qui actu convertitur: quas propositiones puto esse Calvini, ut facile possum ostendere. Videatur. lib. 3. Instit. cap. 3. §. 10. ubi etiam ad hoc confirmandum eadem adfert testimonia, quæ DD. Censores. Contradictoria autem alterius est hæc: peccatori sufficienter excitato & adjuto non est præparatum auxilium quo actu convertatur, neque illud auxilium habet in sua potestate: quod est apertè contra Conc. Trid. Sess. 6. c. 5. de quo loco satis multa diximus in altera Apologia. Falsò autem hìc nobis imponitur, singularem Dei cooperatio-
nem

nem ad actualem conversionem non esse necessariam, ut patet ex Assert. 9. in 8. enim tantùm agitur de auxilio, quod antecedenter necessarium est ad conversionem, ut patet legenti. Mirum autem est DD. Censores tantam congeriem testimoniorum ex D. Augustino adferre & asserere, alia plurima adferri posse, cum nuper hic quidam ex Magistris nostris de hac gratia efficaci, quam Christi vocant, contra nos docens, paucissima invenire potuerit, quæ aliquam speciem præ se ferrent: quæ facillimè à nobis in publicis disputationibus explicata sunt, nam D. Augustinus in hac quæst. totus est pro nobis: nam ipsi gratia efficax non est aliqua determinatio voluntatis à Deo immissa, præveniens consensum liberum, sed vocatio seu instinctus, quo ita suadet, vocat, & inclinat, sicut aptum novit, ut voluntas non respuat, id est, sicut novit ipsam secuturam. Quod autem dicunt, concursum supernaturalem ad opera bona non esse necessarium; erroneum puto, nisi aliâ interpretatione explicetur, quam ego non video: manifestum enim est, sicut ad opera naturalia necessarius est actualis concursus Dei naturalis tanquam Auctoris naturæ: ita ad omnia opera supernaturalia

necessarius est concursus Dei supernaturalis tanquam Authoris gratiarum. Atqui actus pœnitentiæ vel charitatis, quo quis convertitur ad Deum, supernaturalis est, vel in substantia, ut ego cum alijs multis probabiliter teneo, vel certè secundùm aliquem realem & intrinsecum modum, ut alij existimant, Ergo ad talem actum omnino necessarius est concursus supernaturalis. Quomodo autem Deus propriè & per se, id est, ex intentione operetur in nobis opera, eaque sint ejus dona, satis dictum est in altera Apologia. Videatur Ruardus art. 7. pag. 307. Cunerus de lib. arb. cap. 9. & 10. Vega lib. 13. in Trid. cap. 13. qui docent, Deum operari in nobis opera bona, quatenus per vocationem & instinctum Divinum prævenientem dat vires & inclinationem ad opus bonum, & per auxilium supernaturale singulari modo concurrit ad illa. Nec verò cum dicimus hominem sufficienter excitatum & Divinitùs præparatum posse converti, si velit, intelligimus eum primò debere velle per nudum liberum arbitrium, & deinde converti, sicut passim DD. Censores interpretantur: hæc enim intelligentia inepta est, & repugnans sententiæ Patrum, qui ita

loquun-

loquuntûr : sed tantum volumus, esse per ipsam gratiam in potestate hominis velle & non velle, id est, converti & non converti: ipsum enim converti nihil aliud est, quàm quoddam velle, V. G. pœnitere & Deo obedire ; qui actus quodammodo reflectitur super se ipsum, ut quodam loco docet Augustinus : quicumque enim amat Deum, vult amare, qui pœnitentiâ peccatorum ducitur, vult pænitere. Cum ergo dicitur, aliquem posse pænitere, posse amare Deum, si velit ; nihil aliud significatur, quàm ipsum actum supernaturalem pænitendi esse in ipsius voluntatis divinitùs motæ & præparatæ potestate, ita ut voluntas ex vi sua & gratiæ possit se determinare ad pænitendum vel non pænitendum, amandum Deum vel non amandum : simili ferè modo, quo in aliis actibus liberis : quod etiam probatur ex omnibus illis Scripturis & Patrum testimoniis, quibus significatur, etiam illis peccatoribus dari auxilium sufficiens ex parte Dei, qui non convertuntur : si enim datur illis aliquando in actu secundo auxilium sufficienter præveniens, ergo præparatum est illis auxilium concomitans, ita ut quodammodo sit in illorum potestate : nam auxilium

sufficiens est illud, quo quis verè potest: nemo autem per auxilium sufficiens verè potest converti, nisi præparatum sit illi auxilium concomitans, sicut nemo verè potest oculis suis videre, nisi præparatum sit illi auxilium generale. Imò si illud auxilium non esset illi præparatum, nec esset quodammodo in ejus potestate, nunquam diceretur habere sufficiens auxilium ad videndum. Eodem modo, nisi peccatori Divinis instinctibus & motionibus ad conversionem sufficienter disposito præparatum sit auxilium gratiæ concomitantis, ita ut illud quodammodo sit in ejus potestate, nunquam diceretur habere auxilium sufficiens: quod est contra omnes Patres, & etiam contra omnes Scripturas: Isaiæ 5. *Quid ultra debui facere vineæ meæ, & non feci?* Matth. 23. *Quoties volui congregare filios tuos, & noluisti!* Hic sine dubio significat Deus, se ex parte sua dedisse auxilium verè sufficiens ad conversionem & bona opera: nec ullo modo tolerabilis est ea expositio, quæ dicit; Dominum loqui de auxiliis externis, ut quidam exponunt; quia Dominus queritur graviter de peccatoribus, quod non sint conversi, cum ipse omnia fecerit, quæ ex parte

sua

sua erant necessaria, ergo habuerunt talem gratiam, per quam verè & propriè & etiam facilè poterant converti, quæ non est tantum externa, sed maximè interna: ergò illis præparatum erat auxilium concomitans in actu primo; ita ut illud esset quodammodo in eorum potestate: nam sine eo impossibile erat etiam per gratiam internam converti. Nec Dominus ullo modo potuisset de ijs conqueri Apoc. 3. *Ego sto ad ostium & pulso; si quis mihi aperuerit, intrabo ad eum.* Vel est in potestate ejus, ad cuius ostium pulsat Dominus, aperire, vel non est: si est in potestate, ergo præparatum est ei auxilium concomitans necessarium ad aperiendum, id est, ad consentiendum vocationi; & ita habemus intentum. Si non est in potestate, cur pulsat Deus, si alter non potest aperire? Item, *si quis mihi aperuerit*; hoc enim nemo diceret, nisi putaret esse in alterius potestate aperire: nemo enim, nisi irridendo dixerit: si tu volaveris, ego te faciam divitem. Neque valet quorumdam expositio, qui, ut hunc locum eludant, dicunt sensum esse, ego pulso ad ostium; & ubi voluero, ostium aperiam, & sic intrabo: hæc enim expositio est Calvini, qui hoc modo solet eludere hujusmodi lo-

ca S. Scripturæ. Videatur lib. 2. Instit. c. 5. Similia loca habemus Prov. 1. *Vocavi & renuisti*. Act. 7. *vos semper Spiritui S. resistitis*: ubi sensus non est, vos externæ tantùm prædicationi resistitis, ut quidam exponunt, & Calvino placet, sed loquitur de instinctibus Divinis, quibus potuissent converti; externâ autem prædicatione solâ nunquam potuissent converti. Probatur ratione: quia de ratione actus liberi est, ùt procedat à voluntate in omni instanti & temporis & naturæ indeterminata ad ipsum, habente in sua potestate omnia necessaria ad eum eliciendum & non aliciendum, ut docent omnes communiter Doctores. Videantur Authores citati, & D. Cunerus de lib. arb. cap. 2. 8. 9. 10. si ergo opera bona, & supernaturalia, ut sunt conversio, oratio, actus charitatis &c. sint opera libera, necesse est, ut procedant à voluntate indeterminata ad ipsa, quæ habeat in potestate sua omnia necessaria ad illos actus faciendos & omittendos, ita ut omnibus prævenientibus eodem modo se habentibus possit actum elicere vel non elicere, prout voluerit: ergo voluntas sufficienter præparata habet in sua potestate omne auxilium necessarium ad illum actum. Unde

patet, non requiri ad omne opus bonum, præter omnem sufficientem præparationem voluntatis sive per Divinos instinctus, sive per virtutes & habitus supernaturales, aliam quandam motionem prævenientem, quæ efficacitate sua voluntatem determinet ad bonum opus, quam habere non sit in voluntatis Divinitus præparatæ potestate, quâ positâ impossibile sit, bonum opus non sequi: nam hæc videntur esse contra rationem actus liberi.

Sequi etiam videtur ex hac sententia, Deum deserere hominem justum, antequam deseratur; quod est contra Concil. Trid sess. 6. cap. 11. & contra Scripturas S. & omnes Patres. Probatur: nam si requiritur ad omne opus bonum gratia præveniens, quæ efficatitate sua voluntatem determinet, quam habere non sit in hominis potestate; ponamus hominem justum gravi tentatione tentari, & cadere; sine dubio hic non habuit hanc præmotionem prævenientem efficacem; quia non fuisset lapsus; nec in potestate ipsius erat illam habere, quia nec petere eam poterat, ut oportet sine simili gratia, ut ipsi fatentur: unde sequitur, illum fuisse desertum à Deo, antequam ipsum desereret. Nec ullo modo probabilis est eorum

expositio, qui dicunt, Deum non deserere justum antequam deseratur, quia non subtrahit illi gratiam justificationis, antequam peccet, hæc enim expositio aperte est contra intentionem Concilii, ut patet ex c. 11. loquitur enim de auxilio necessario & sufficienti ad bene operandum & perseverandum; nemo autem per solas vires gratiæ habitualis potest diu bene operari aut perseverare. Deinde sequitur, illum necessariò peccare; quia impossibile erat sine gratia illa efficaci tentationi tantæ resistere, ut ipsi fatentur: dicere autem, ut quidam dicunt, illum quidem necessariò peccare, sed hanc derelictionem esse pœnam peccati originis, & ideo ipsum non excusari, non video quomodo non sit Calvinianum.

Sequitur ulteriùs, in hominis potestate non esse, plura bona facere quàm facit; nam sine hac gratia non potest aliquod bonum opus meritorium vitæ æternæ facere, & hanc habere non est in ejus potestate, quia Deus præparavit illam solis prædestinatis, & disposuit ante omnem prævisionem eorum, quæ homo facturus est talibus & talibus momentis & locis, illam ad talia & talia communicare, & non aliàs: & hâc positâ homo facit omne illud,

illud, ad quod ipsa datur. Quomodo ergo est in potestate hominis, vel plura vel majora bona facere, quàm quæ facit?

Denique sequitur, omnes exhortationes, increpationes, præcepta, Divinos instinctus, & vocationes internas & externas reprobis dari non ut convertantur, sed ob alias causas, ut vult Calvinus; quia his omnibus positis, non est in illorum potestate converti, quia in illorum potestate non est habere illam motionem efficacem, quæ præter hæc omnia necessaria est ad conversionem; hæc enim solis prædestinatis præparata est, ut ipsi fatentur: Nec valet, quod quidam respondent, reprobos posse illam petere & habere, quia Deus potest illam dare: nam Deus constituit illam non dare, idque ante prævisionem operum. Impossibile est ergo, eos eam acquirere, licet habeant potestatem passivam eam acquirendi, sicut damnatis impossibile est habere gratiam, quia Deus decrevit eam absolutè non dare. Sanè non video, quomodo hæc sententia distinguatur ab errore Calvini lib. 2. Instit. cap. 3. §. 10. ubi ait: *Voluntatem Deus movet, non qualiter multis sæculis traditum est, ut nostra postea sit electionis motioni obtemperare aut refragari; sed illam efficaciter*

 efficiendo.

efficiendo. Qui damnatur à Conc. Trid. Sess. 6. cap. 5. Quid autem aliud dicunt, qui dicunt per gratiam prævenientem non constitui umquam hominem in eo statu, ut in ipsius potestate sit consentire & dissentire; sed ad consensum requiri aliam quandam motionem prævenientem, quam habere non est in hominis potestate, quæ efficaciter operetur ipsum consensum, ita ut impossibile sit voluntatem illâ motione positâ non consentire. Quod autem Censura dicit, hinc secuturum, ut etiam hominibus in malitia persistentibus det opera bona, quia dat illis auxilium præveniens, & paratus est dare auxilium gratiæ concomitantis: admittimus, Deum dare quibusdam in malitia persistentibus opera bona in actu primo & quantum in ipso est; quia dat illis omnia necessaria ad opus bonum, ita ut sit in illorum potestate mediatè bene vel malè operari, non tamen dat in actu secundo, quia ipsi nolunt.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimæ.

Quomodo D. Augustinus sit intelligendus, satis diximus in altera Apologia.

pologia. Coligitur hæc explicatio ex And. Vega l. 6. in Conc. Trid. cap. 7. & lib. 13. cap. 12. & 13. & Cuner. de lib. arb. cap. 10. & Ruard. art. 7. p. 507. Qui dicunt, auxilium speciale, quod præter gratiam excitantem seu vocationem necessarium est ad conversionem, esse auxilium concomitans, seu concursum & cooperationem supernaturalem, quam sufficienter præparatus habet quodammodo in sua potestate: hæc enim cooperatio est vera gratia, quia supra conditionem humanæ naturæ, eique indebita, per quam natura liberi arbitrij ita juvatur, ut efficiat opera supernaturalia & Divina, quæ cum solo concursu generali non potuisset efficere: ita ut totum opus sit à natura liberi arbitrij, & totum sit à gratia præveniente & concomitante, & liberum arbitrium nihil possit in opus supernaturale, nisi Divinitus præparatum & adjutum. Quomodo autem Deus ita se menti intimè conjungat, & veluti habitus se uniat, ut ipsa ex eo potestatem habeat se ad bona opera determiandi vel non determinandi, alibi à nobis explicatum est. Videatur D. Cunerus, qui hoc subtiliter explicat, cap. 9. 10. & 11. de gratia Christi, & cap. 8. 9. & 10. de lib. arb.

De locis Augustini, quæ Censura citat, alibi dictum est. Quod autem Censura de concursu generali, quo Deus ad omnem actionem concurrit, adfert, pro nobis facit: sicut enim hic generalis concursus quodammodo est in hominis potestate, ita ut possit eum habere, si velit; ita etiam in potestate ejus, qui sufficienter excitatus & præparatus est ad aliquem actum supernaturalem, est habere omnem cooperationem Divinam necessariam ad illum actum, quod tamen Censura negat. Neque refert, sive dicatur concursus generalis voluntatem determinare, sive non determinare, modò dicatur esse in hominis potestate. Certum tamen est, illum concursum propriè loquendo non determinare voluntatem ad actus liberos, quasi eam præveniendo: omnes enim Theologi tenent, concursum Dei in nullo instanti temporis vel naturæ attingere liberum arbitrium, quo non etiam liberum arbitrium eundem actum attingat, ut docet Scotus in 2. dist. 37. & Gab. eâdem. G. Arimin. in 1. dist. 45. q. 1. c. 5. Caj. in 1. part. q. 14. art. 13. Andreas à Castro in 1. sent. & elegantissimè D. Cuner. de lib. arb. cap. 9. & 10. Unde quando D. Thomas & alii Doctores docent, De-

tum voluntatem applicare ad suum actum, intelligendi sunt de applicatione non præveniente, sed comitante ipsam operationem voluntatis; quia nimirum voluntas per auxilium Dei generale assistens in actu primo habet in sua potestate se determinare ad actum. Quod autem in fine significari videtur, Adamo non minùs defuisse crebras excitationes internas & externas, &c. singularem protectionem, quàm homini lapso, videtur esse contra D. Augustinum de corrept. & gra. cap. 11. & D. Thom. 1. 2. quæst. 109. art. 9. & 10. Illud autem valde mirum est, quod Censura hìc apertè indicat, positis omnibus Divinis excitationibus internis & externis, & singulari ejus protectione, ulteriùs requiri quandam gratiam ita efficacem, ut ipsum velle in nostro prorsus non relinquatur arbitrio: nàm hoc apertè videtur dogma Calvinianum Lib. 2. Instit. cap. 3. §. 10. Similiter & illud, requiri ad conversionem talem gratiam prævenientem, quâ positâ homo non possit nolle.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis undecimæ.

ITa hunc locum explicat Ruardus art. 7. pag. 334. dicens, etiam Tyriis & Sidoniis non defuisse auxilium sufficiens, sed abundans, quo fuissent moti ad pœnitentiam: unde non est verum, Augustinum loqui de auxiliis externis; nam loquitur de auxilio, quod est gratia prædestinationis, ut patet inspicienti: deinde quia per solum auxilium externum nunquam erant credituri: imo nec poterant credere; cum tamen Augustinus ibi loquatur de auxilio, quo habito fuissent moti ad fidem. Loquitur ergo de auxiliis externis, quæ secundùm communem Dei providentiam & ordinationem quædam auxilia interna adferunt secum, ut sunt prædicatio & miracula: quibus autem desunt externa auxilia prædicationis fidei, vel miraculorum, iis non deesse alia tum interna tum externa, quibus sensim valeant pervenire ad fidem, est communis sententia Doctorum, ut supra ostensum est circa Assertionem 2.

RES-

RESPONSIO.

Ad Censuram Assertionis duodecimæ.

ITa exponunt hunc locum Ruardus a. 7, pag. 333. ita scribens: *Credunt,* inquit Aug. *illi, quia in illis præparatur voluntas à Domino; isti non credunt, quia in istis non præparatur voluntas à Domino.* & Driedo de capt. & redempt. pag. 133. iisdem pene verbis, ad argumentum ex doctrina Augustini dicentis, inter eos, qui audiunt evangelium prædicari, alii credunt, quia in eis præparatur voluntas à Domino, alii non credunt, quia in ipsis voluntas à Domino non præparatur. Hoc satis sit ad longam Magistrorum Nostrorum Censuram.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimatertiæ.

ACcipiamus contradictoriam ejus partis quæ hic maximè oppugnatur, quod est, *Iusti non perseveraturi non habent aliquod donum ex Deo, quo possint perseverare in gratia, si velint:* quod est manifestè

hæreticum: nam definit Conc. Trid. omnem justum posse perseverare cum auxilio speciali, si velit. Ses. 6. cap. 13. & can. 22. Falsum autem est, nos ipsum posse perseverare Dei dono adscribere, & non ipsam actualem perseverantiam: non enim si Deus non ita facit hominem perseverare, ut non possit non perseverare, continuò sequitur, Deum non dare ipsum perseverare, sicuti Censores intelligunt; omnes enim Catholici fateri debent, Deum ita homini dare perseverare, ut homo verè & propriè possit non perseverare: in iis autem qui perseverant, etiam ipsum perseverare est donum Dei, in iis autem, qui non perseverant, ipsum posse perseverare tantùm est donum Dei. Videatur Ruard. art. 7. pag. 308. qui ad reliqua sufficere potest.

Quod ad sententiam Catharini attinet, ea mihi in multis non probatur, ut patet ex altera Apologia. Fuisse autem confirmatos in gratia, qui habuerunt longè majus donum perseverantiæ quàm alii, si loquamur de dono, quod antecedenter necessarium est, ad actu perseverandum, de quo hic sermo est, est communis sententia Doctorum. Videatur D. Cyrillus lib. 9. in Joannem cap. 29. ubi dicit, Apostolos

ſtolos poſt acceptum Spiritum S. cadere non potuiſſe. D. Thom. 3. p. & ibid. Cajet. & de veritate q 24. a. 9. & in 3. ſent. diſt. 12.q.2.art. 1.& Durand. in 3. diſt. 4. q. 4. Bon. in 3. d. 3. a. 2. q. 3. Unde temerarium videtur, hoc damnare.

RESPONSIO

Ad Cenſuram Aſſertionis decimæ quartæ.

HAnc propoſitionem docent omnes citati circa ſecundam aſſertionem, & D. Soto acriter hoc defendit lib. 1. de nat. & gra. cap. 18. qui id probat ex Orig. Hier. Aug. & Adriano in 4. d. de pænitentia dicens, hanc eſſe differentiam viatorum ab iis, qui tranſierunt terminum, quod viatoribus ſufficienter aſſiſtat, etiam gratiam offerat, quâ pro extremo ſaltem virium laborando poſſent peccati indulgentiam promereri. Et ibidem docet, Deum indurare hominem, nihil eſſe aliud, quàm ſubtrahere gratiam abundantiorem, ſine qua non pænitebit: quod etiam docet D. Cunerus de obduratione pag. 242. & Ruardus art. 7. pag. 131. & pag. 348. & iiſdem ferè verbis Driedo

 de capt.

de capt. & redempt. pag. 113. & 131. Andreas Vega lib. 13. in Trid. cap. 12. & 13. qui authores non sunt rejiciendi. Reliqua vel levia sunt, vel nihil ad rem pertinent.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimæ quintæ.

NOn quæritur hìc, an quis possit converti per vires naturæ, vel an Deus possit omnes convertere; sed an auxilium Divinum omnibus sit præparatum, ita ut pro tempore & loco sit in illorum potestate sensim pervenire ad conversionem. Nos putamus esse quodammodo in omnium adultorum potestate, converti per auxilium Dei: cujus contrarium Bart. Medina 1. 2. q. 19. art. 10. dicit esse temerarium & hæreticum; D. Soto cap. 18. lib. 1. de nat. & gra. & in 4. dist. 15. q. 1. art. 1. erroneum. Idem docent Vega lib. 13. in Trident. cap. 9. 10 12. & 13. Quæ hìc adferuntur, nihil ad rem pertinent.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimæ sextæ.

DE parvulis nihil novi dicitur: videatur in altera Apologia, quomodo hoc intelligendum sit: tantùm enim volumus in parvulis verum esse illud Apostoli, *Qui vult omnes homines salvos fieri*: ita ut etiam ista voluntas antecedens in illis locum habeat: nec parvuli consequenter à Deo efficaciter & absolutâ voluntate destinati ad pœnas ante prævisionem mortis: sicut si Rex constitueret magnum aliquem thesaurum, quo alerentur omnes pauperes Provinciæ nemine excepto; hic tamen dispensandus esset per varios Ministros, quos ipse sciret interdum officio defuturos: rectè diceretur ille Rex velle omnes pauperes sustentare, & omnes illi rectè dicentur ex parte Regis habere auxilium sufficiens ad vitam tollerandam, quamquam non esset in illorum potestate vel ob Ministrorum perversitatem, vel alia de causa ex illo thesauro accipere. Ita Deus, dum constituit Baptismum pro omnibus parvulis nemine excepto, & jussit

omnibus

omnibus applicari; etiamsi sciat non omnibus applicandum, nec posse applicari ob aliquas causas externas, modo ipse causas illas non ordinet ad hunc finem; rectè dicitur parvulis præparasse auxilium sufficiens, & ipsi rectè dicuntur ex parte Dei illud habere.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimæ septimæ.

DUrum valde est, & ut puto falsum, Deum voluntate beneplaciti antecedente omnem prævisionem determinationis causarum secundarum velle, ut parvuli, qui moriuntur sine Baptismo, non baptizentur; neque hoc umquam D. Augustinus dixit. Quod si Deo non est imputandum, quando parvuli moriuntur ante Baptismum procurante id malitiâ humanâ, ut hâc Censurâ fateri videntur (in quo a Lovaniensi differt) cur id ei imputabitur, quando id accidit ex aliqua causa naturali? Et si non censetur talis mors casu fieri quando culpâ humanâ infertur, Deo tantum justo judicio sic permittente, cur cencebitur casu fieri, si dicamus

camus Deum tantum permittere & non procurare, ut à causa naturali talis mors inferatur? Falsum autem est, me sentire Divinam Providentiam non immediatè extendi ad omnia & singula, quæ in rerum natura existunt & fiunt, ut satis in altera Apologia dictum est: aliud est enim efficax ordinatio seu volitio alicujus rei facta ante omnem prævisionem determinationis causarum secundarum, aliud Providentia. Unde reliqua nihil ad rem pertinent. Illa autem ratiocinatio Censuræ, *Deus omnia operatur, ergo omnia præordinat*, aut nihil concludit, aut contra Censores concludit: nam si rectè concludit, sequitur etiam, Deum præordinasse efficaciter & in particulari ante omnem prævisionem determinationis causarum secundarum ipsos actus materiales peccatorum; nam hos etiam cum creatura immediatè operatur; nisi forte hoc negent: sed hoc negare est erroneum: certum enim est, Deum immediatè omnem entitatem positivam operari, ut alibi probatum est. Quòd si ipsos actus peccatorum, & quidquid est in ipsis entitatis positivæ, Deus immediatè cum creatura operatur, & tamen non præordinat efficaci voluntate ante omnem prævisionem,

cur non idem dici poterit de actibus peccatorum externis, de primis motibus concupiscentiæ, de habitibus vitiorum, de actibus ludicris & similibus? Videatur Eusebius lib. 6. præparationis Evangelicæ cap. 9. & alii Patres citati in altera Apologia, qui quando urgebantur ab ethnicis asserentibus, omnia fieri fato & inevitabli necessitate, si Deus omnia præsciat; uno ore respondebant, non ideo res contingentes seu liberas fieri, quia Deus eas præscit, sed potiùs Deum præscire, quia sunt futuræ; ita ut ipsæ sint quodammodo causa Divinæ præscientiæ, non quidem quoad actum illum Divinæ mentis, sed quoad determinationem ejus ad hoc objectum, ut alibi à nobis explicatum est: quæ responsio nihil valeret, si Deus omnia ab æterno ante omnem prævisionem absolutâ voluntate efficaciter præordinasset.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis decimaoctavæ

HÆc Assertio satis patet ex dictis circa Assertionem secundam. Quod ad illam rationem attinet; *si enim facerent quod*

quod in ipsis est &c. valde displicet Calvino lib. 2. Inst. c. 3. §. 10. vocans illud *Occamicam* opinionem: sed docet hoc D. Thomas lib. 3. contra gent. cap. 159. dicens, Deum quantum in se est paratum esse omnibus dare gratiam, & in potestate liberi arbitrii esse impedire Divinæ gratiæ receptionem vel non impedire; etsi non impediat, Deum gratia sua affulsurum. Et de verit. q. 14. art. 11. *si aliquis enutritus in sylvis ductum rationis naturalis sequeretur in appetitu boni & fuga mali; certissimè tenendum est, quod illi Deus per internam inspirationem revelaret ea, quæ sunt credenda.* Quod intelligendum est, non quod statim Deus illi infunderet fidem, sed quia daret auxilia majora, quibus sensim ad fidem posset pervenire. Idem docet Alex. Alensis in 3. q. 69. memb. 5. a. 3. & Alb. in 2. dist. 28. q. 1. ad 4. D. Soto in 4. dist. 1. q. 2. a. 3. servanti ritè jus naturæ Deus singulari auxilio affulsisset. And. Vega lib. 13. in Trid. cap. 12. dicens: *vel*, inquit, *hoc argumento possemus convincere, quemlibet viatorem posse secundùm legem communem converti: Nullus est ex viatoribus, qui non possit bene uti naturalibus, ei autem qui hoc fecerit, Deus, qui nemini deest facienti quod in se est, auxilium*

sine dubio præstabit sufficiens ad obtinendum bona supernaturalia. Idem docet Gerson in regulis moralibus alphabeto 24. reg. 111. Ruard. art. 7. pag. 348. hoc dicit posse concedi. Et Driedo de concordia lib. arb. pag. 51. dicit similiter, idem posse concedi, nec affine esse alicui errori: non tamen opera moraliter bona sunt dispositio aut remota aut propinqua ad gratiam, ut alibi dictum est.

RESPONSIO,

Ad Censuram Assertionis decimæ nonæ

HÆc assertio malè collecta est: scribitur enim hic *auxilium morale sufficiens* pro *auxilio moraliter sufficiente*, & *alioquin* pro *contrarium*, quod est auxilium morale sufficiens. Nihil autem novi hic adfertur, & in alienum sensum omnia detorquentur. Habetur hoc argumentum apud Ruardum art. 7. pag. 350. & Vega lib. 13. in Trid. cap. 3. & Soto in 4. d. 15 q. 1. a. 1. & alios multos.

RES-

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ.

HÆc propositio non est improbabilis, sed multò quàm contraria probabilior, & ordini Divinæ Justitiæ, & merito hominis consentanea. Contraria placuit Calvino Lib. 3. Inst. cap. 22. §. 9. ubi sic ait: *Thomas contendit, gloriam electis quodammodo prædestinari ex meritis, quia gratiam illis Deus prædestinat, quâ gloriam mereantur: quid si contra excipias, prædestinationem ad gratiam electioni ad vitam subservire, esseq; velut ejus pedissequam: gratiam iis prædestinari, quibus gloriæ possessio jam diu assignata sit &c.* Unde multa alia colligit: nempe solis electis dari gratiam; electos non posse peccare vel perire: vitam æternam non dari ex meritis &c. & sanè valde durum videtur, Deum in primo signo rationis ab æterno ante omnem omnino scientiam, & nullâ habitâ ratione eorum quæ homo per gratiam suam esset facturus, absolutè voluisse ut homo iste & ille perducerentur ad gloriam & quidem tantam gloriam; nec ullam ab ipsis requisivisse conditionem, quam implere

vel non implere sit in eorum potestate (hoc enim prædestinatio efficax & absoluta significat) sed ad hanc voluntatem suam explendam velut in secundo signo rationis statuisse efficaciter facere ut eam gloriam mereantur, quidquid demum ipsi essent facturi. Patres autem aliter sentire, alibi demonstratum est. Videatur altera Apologia. Neque verò quidquem nobis hic commune est cum Massiliensibus: Illi enim volebant eligi ad gratiam & gloriam, qui libero arbitrio nudo & non divinitùs præparato gratiam Dei quærerent vel acceptarent, ut patet ex Epistolis Prosperi & Hilarii; nam dicere eos eligi ad gloriam, qui per gratiam Dei bene vivunt; nullus est error. Docet hoc F. Turrianus lib de electione Divina & alii plurimi. Neque hic aliquid negamus, quod Ecclesia universa confitetur, ut parum modestè Censura criminatur: non enim Ecclesia tota asserit, non licere in hac quæstione à D. Aug. recedere, si ipse contrarium sentit; sicut etiam non cogit me sequi D. Augustinum in quæst. de auxilio sufficienti, si ipse putat non omnibus tale auxilium dari: ut nec in quæst. utrum prædestinatio sit facta ante prævisum peccatum originale, an post; nec in

aliis similibus. Et sane valde mirum est, hanc sententiam nunc tam graviter reprehendi, cùm apertè illam docuerit D. Estius in 1. dist. 41. §. 6.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ prima.

DE assertione 21. satis dictum est in altera Apolog. Quod autem hic de perseverantia ex D. Augustino dicitur, eam semel acceptam amitti non posse, nihil ad rem facit, nam perseverantia non dicitur accepta nisi in termino, ut docet Driedo de concordia liberi arbitrii pag. 58. Unde nullo modo amitti potest. Error autem est dicere, similiter coronam ab aliquo viatore amitti non posse.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ secunda.

DIvi Augustini sententia mihi valde placet, sed Censura in alium sensum rapit hanc ratiocinationem, quæ à

me allata est. Hoc modo facile est censuras texere, & multorum errorum alios insimulare. Videatur Apologiæ alterius responsio.

RESPONSIO.

Ad Censuram Assertionis vigesimæ tertiæ.

Hic nihil novi adfertur: solùm vellem, ut DD. Censores explicarent, si Deus antè omnem prævisionem absolutâ & efficaci voluntate voluit & præordinavit, nullam à me requirens conditionem, ut ego tali momento faciam tale opus bonum, cum talibus circumstantiis &c. quomodo ego possim illud opus non facere? Et quomodo hæc sententia distinguatur ab errore Calvini, qui ex hoc fundamento tollit contingentia. Nam quod dicitur, me in sensu diviso posse illud non facere, nihil aliud est dicere, quàm me posse non facere, si Deus non decrevit ut faciam: quod etiam Calvinus admittit. Adducit etiam pro se locum Apostoli, quem Censura adfert, cui nullo negotio respondetur, nos creari in operibus bonis, id est, ad opera bona: quia

dum

dum iustificamur in ordine gratiæ, velut ex nihilo producimur, id est, ex nullis meritis, ut ambulemus in operibus bonis. Ita Chrisost. Theoph. & alii, qui hoc tempore scribunt contra hæreticos. Hinc autem nullâ probabilitate sequitur, Deum omnia opera bona in particulari absolutâ & efficaci voluntate præordinasse, nullâ requisitâ conditione ab homine. Testimonia, quæ hic adferuntur, nihil ad rem pertinent.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ quartæ.

HAnc propositionem docet expressè Damasc. lib. 2. de fide cap. 29. ubi dicit quod Justi incidant in calamitates, non esse ex Divino beneplacito, sed tantùm ex permissione. Quàm autem sit durum & à ratione abhorrens, dicere Deum absolutè voluisse & præordinasse omnia Sanctorum supplicia, antequam prævideret futuros Tyrannos & impios, qui hæc supplicia vellent inferre, quod Censura hìc docet, facilè quivis perspicere potest: si enim præordinavit efficaciter v. g. ut S.

Laurentius in craticula propter fidem assaretur, antequam prævideret fore aliquem Tyrannum, qui hoc supplicium in odium Cristianæ Religionis vellet inferre; ergo etiam debuit efficaciter præordinare, ut hic Tyrannus odisset Christum, & ex hoc odio S.Laurentium in craticula assaret: nam quicumque vult efficaciter aliquem finem, necessariò simul vult omnia necessaria ad eum finem, nisi ea videat posita vel ponenda. Imò ad Providentiam Dei pertinere, corda Tyrannorum in talium suppliciorum inflictione formare & temperare, sicut quidam MM. Nostri docent: quæ an Calviniana non sint, Docti judicent. Quæ Censura objicit, non egent responsione: non enim sequitur: Deus omnis entitatis positivæ author est, ergo omnem entitatem positivam ante omnem prævisionem determinationis causarum secundarum præordinat; nisi DD. Censores velint dicere, quod Deus etiam efficaciter præordinaverit, ut Judas traderet Christum, quia hæc traditio fuit entitas positiva, & ad eam Deus ut causa prima concurrit. Non video, quid aliud velint Calvinus & alii hæretici, quos damnat Trid. ses. 6. can. 6. simile est illud, ex sola Dei ordinatione parvulos
fuisse

fuisse ab Herode occisos, nam quod ex sola Dei ordinatione vitam æternam jam pro Christo occisi sint consecuti, libenter admittimus, sed ad rem non pertinet.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ quintæ.

NOn respicit Censura, quorsum hæc dicta sint: unde fuit facile ea carpere. Videatur altera Apologia, nam nihil novi hìc adfertur, non enim negamus, quin prædestinati infallibiliter salventur, & qui moventur à Deo secundùm Divinum propositum, ut D. Augustinus loquitur, infallibiliter sequantur: sed hæc infallibilitas pendet ex præscientia conditionatá non autem ex mera efficacitate illius motionis prævenientis, quasi in quocumque poneretur illa eadem motio præveniens vel alia illi omnino similis, in eo statim sequeretur opus bonum, ita ut non sit in potestate hominis illud impedire etiam in sensu composito: sicut posito concursu Divino infallibiliter homo operatur, ita ut simul ille concursus esse non possit cum non operari. Talem enim gra-

tiam prævenientem dicimus hic non promitti, neque hanc esse gratiam Christi, quam Scripturæ promittunt, sed potius Calvini. Videatur D. Augustinus de gra. & lib. arbit. cap. 16. ubi istud, *faciam ut faciatis*, sic exponit: auferens cor lapideum unde non faciebatis. dabo cor carneum; unde faciatis: nec requirit motionem prævenientem singula opera, quæ voluntatem efficaciter afficiendo determinet. Imò ubique Divus Augustinus docet, Deum facere, ut faciamus, quia dat vires voluntati, & quia præparatur voluntas à Domino, ut patet ex illo cap. 16. & de prædest. Sanct. cap. 5. & 6. & aliis innumeris. Et idem habetur in epistola Cælest. Papæ ad Episcopos Galliæ §. 8.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ sextæ.

NOn provenire ex ignorantia phrasis S. Scripturæ hanc interpretationem, facile est ostendere ex Patribus qui per eos, quos Pater dat Filio, intelligunt communiter omnes fideles. Chrisost. Homil.

mil. 44. in Joan. *Cum dicit, omne quod dat mihi Pater, demonstrat non esse rem vulgarem credere in Christo, nec humano consilio perfici, sed supernâ revelatione indigere, quam anima devota suscipiat.* & Homil. 80. in Joan. *Dicit autem, nemo ex iis perit, id est, quantum est ex parte mea, non perdam: quod manifestius alibi dicit; non ejiciam foras: si verò per se ipsos exeant non ex necessitate ad me traho.* Cyril. lib. 4. in Joan. cap. 11. *filio ergo, qui vivificare potest, quacumque vita indigent, Pater tradit; traditio autem hac est, ut Filium cognoscant, & credant esse verum Deum.* Et lib. 11. cap. 21. *conservasse ita discipulos ait, ut nullus eorum prater perditionis filium perierit: perditionis autem filium appellavit, qui à pravitate periit sua, & ex proprio judicio proditionem elegit; non enim Divino inexpugnabilique judicio in diaboli laqueum incidisse credendum est &c.* Et infra: *Quod si proditor aqualiter aliis Discipulis Salvatoris auxilium non habuisset, frustra hac à nobis dicerentur.* Videantur sequentia. Theoph. in cap. 6. *Igitur ego, inquit, non perdam, quos dat mihi Pater, hoc est, eos qui credunt mihi.* Venerabilis Beda in hunc locum: *Hi fideles sunt, quos Pater dat filio, quando per internam inspirationem facit eos credere in Filium.*

Ex his patet omnes fideles dici datos Filio à Patre; quomodo etiam cæteri ferè omnes exponunt, & satis patet ex ipso textu S. Scripturæ. Nec abhorret ab hac expositione D. Augustinus tract. 25. in Joan. ubi dicit, qui venit ad me, id est, qui credit in me: nemo autem venit ad Christum, nisi datus à Patre ut patet ex eodem loco S. Scripturæ. Hinc patet hanc expositionem non esse futilem, cum sit omnium fere Patrum, neque hic quicquam dicatur, quod D. Augustini dogmati repugnet.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ septimæ.

DE hujus loci sententia videatur altera Apologia in qua ostendimus hanc expositionem esse ferè omnium Patrum, quorum verba adferrem, nisi res esset per se clara, & prolixitatem vitarem. Nihil autem hìc novi adfert Censura.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ octavæ.

PRobandum esset DD. Censoribus, eo loco Apostolum velle ostendere, Deum non ex prævisione bonorum operum vel malorum alios destinasse efficaciter & absolutè ad gloriam, alios ad pœnas, hoc enim est, quod hìc negamus: quæ expositio omnibus Patribus repugnat, ut patet apud Ruard. art. 7. pag. 340. Dried. de concord. lib. arb. pag. 52. 53. & 54.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis vigesimæ nonæ.

IN hac Censura nihil contra me dicitur, solùm notandum est non videri Censuram hìc sibi constare; hìc enim vult reprobationem esse factam propter prævisum peccatum; cum circa propositionem 24. velit, afflictiones Sanctorum esse præordinatas efficaciter ante prævisionem malitiæ Tyrannorum, quæ duo non videntur bene

tur bene constare : nam si Deus præordinavit supplicia Sanctorum ante prævisionem Tyrannorum, quæ tamen non poterant inferri, nisi per malitiam Tyrannorum : cur non similiter præordinavit supplicia impiorum, ante prævisionem peccatorum, licet nisi præcedentibus peccatis non potuerint inferri: nam hæc sententia videtur bene constare cum illa de electione ad gloriam circa propositionem 1. & 2. Si enim Deus ante omnem prævisionem & absolutam & conditionatam eorum, quæ homo per gratiam suam esset facturus &c. elegit efficaciter & absolutâ voluntate ad gloriam omnes salvandos, certè consequens, reliquos omnes sic non electos censeri rejectos ante omnem prævisionem demeritorum : quod etiam ex eo convincitur, quia solis prædestinatis præparavit gratiam necessariam ad salutem, ut Censura docet circa Assertionem 2.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis trigesimæ,

HÆc Assertio satis patet ex dictis circa assertionem 1. Testimonia autem,

tem, quæ hîc adferuntur, pleraque non loquuntur ad litteram de solis electis; nec si loquerentur, quidquam contra nos facerent: non enim negamus, numerum prædestinatorum esse certum; sed negamus, esse certum ex mera prædestinatione, quæ non præsupponat præscientiam conditionatam, ut dictum est circa propositionem. Nec nobis quidquam est commune cum errore eorum, qui præscientiam eorum, quæ homo facturus est per liberum arbitrium nudum, volunt esse causam electionis ad gratiam & gloriam, ut nobis nimis frequenter imponit Censura, non advertens de qua præscientia aut qualium operum loquamur.

RESPONSIO

Ad Censuram Assertionis trigesimæ prima.

HÆc Censura nihil continet præter magnam acerbitatem verborum & falsas impositiones, ne dicam columnias: nunquam enim diximus, voluntatis conversionem non esse dexteræ Excelsi, sed liberi tantùm arbitrii; aut non requiri necessariò ad conversionem sufficientem

excitationem & præparationem, aut non requiri auxilium speciale seu Divinam cooperationem supernaturalem, quæ tantùm iis immediatè præparata est, qui possunt immediatè converti, aut hominem bonam voluntatem, quâ convertatur, á se ipso sperare, sibi gratiam habere, in se ipso gloriari posse. Neque istæ propositiones hoc vel in speciem præ se ferunt, ut vehementer mirum sit, bonis Viris in mentem venisse, hæc tam atrocia nobis affingere: hæc enim apertè hæretica sunt, & similia Calvinus de Catholicis columniatur.

Quod de infidelitate obijciunt: admitto infideles sæpè peccare, cum Divinis instinctibus, quibus à malo avocantur & ad bonum excitantur, resistunt, & etiam graviùs damnari: non tamen ideo hi instinctus ex Divina Bonitate non proveniunt. Videatur Dinys. Areop. de Cælest. Hier. cap. 9. Quod autem dicit, me Scripturas in alios & ineptos sensus &c. detorquere; quàm meritò dicat, vel ex eo patere potest, quod expositiones S. Scripturæ, quæ hic reprehenduntur, ferè sunt omnium Patrum; expositiones autem, quibus utitur contraria sententia, ferè sunt Calvini: ut istius loci: *Faciam, ut in præ-*

ceptis

ceptis meis ambuletis: Quoties volui congregare filios tuos: Ego sto ad ostium, & pulso; si quis mihi aperuerit &c. Deus operatur in nobis velle & perficere: Vos semper Spiritui S. resistitis: & similia. Eodem modo torquet Concilium Trid. sess. 6. cap. 5. & 6. & can. 4. item c. 11. & c. 16.

Quod ad testimonia D. Augustini attinet; explicuimus eâ summâ perspicuitate in altera Apologia; qua respondemus Censuræ Lovaniensi; in qua selectoria quæque & majore quàm in hac delectu adferuntur. Ad illud autem quod in fine de sententia D. Augustini dicitur, satis responsum est in altera Apologia: non enim dico, D. Augustini sententiam difficilè vindicari ab hæreticorum argumentis, sed contrariam sententiam ei, quæ in toto contractu erat explicata.

PERORATIO.

HÆc breviter visa sunt mihi ad hanc Censuram notanda: rogatos autem velim illos bonos Viros, ut non tam facilè ad Censuras scribendas in aliorum dogmata prorumpant, antequam ea penitus intellexerint, & de mente Authoris constiterit: nam talibus scriptis vehementer

innocentes infamantur, & malevolis detractionis & maledicentiæ materia subministratur, & ministeria ad honorem Dei pertinentia impediuntur, & alia multa incommoda consequuntur; quæ quibus officiis conpensari possint,, non video. Examinent diligenter Adrianum Papam, D. Driedonem & Ruardum & Reverendissimos ac Doctissimos Præsules Martinum Rithovium & Cunerum hujus Universitatis Præclarissima Lumina, deprehendent nostra dogmata de gratia & prædestinatione ab iis luculentissimè tradita esse. Fecit hoc per multos menses Eruditissimus & Reverendissimus Episcopus Middelburgensis, antequam quidquam in alteram partem statuere vellet, & ita rem se habere deprehendit; cujus prudentiam & moderationem optarem DD. Censores secutos fuisse. Confido fore, ut ubi ipsi omnia depositis affectibus & proposito sibi judicio Divino expenderint, aliter de nostris dogmatibus judicarent. Non enim hìc agitur, an Augustinus sit sequendus in iis quæ contra Palagianos disputavit; sed quæ sit D. Augustini sententia, & potissimùm, an dogmata de grat. & prædest. & lib. arb. quæ nos tradidimus, sint conformia Scripturis, Patribus, DD. Ecclesiæ

clesiæ & recentioribus qui contra hæretic. disputant: nam hæc accommodatiora esse ad hæreticos refutandos & curam animarum gerendam, per se notum est: quid enim facient Pastores, cum in Universitatibus didicerint: *Solis prædestinatis dari auxilium sufficiens ex parte Dei: illis solis præparatam esse gratiam illam Christi, quæ est necessaria ad opus bonum: neminem Divinitus excitatum & adjutum habuisse auxilium sufficiens, nisi qui convertitur: neminem sufficienter excitatum & præparatum habere in sua potestate auxilium quo convertatur: Eum qui habet auxilium efficax, non posse non converti, & illud auxilium habere, non esse umquam in illius potestate: Ipsum consentire non relinqui in hominis libero arbitrio: Deum efficaciter, & absolutâ voluntate elegisse omnes salvandos ad gloriam immediatè, ante omnem prævisionem operum, quæ adjuti gratiâ ipsius essent facturi, & statuisse efficaciter, ut hi gloriam consequerentur, nullâ requisitâ ab illis conditione, quam implere vel non implere, sit in ipsorum potestate, alios autem rejecisse: Deum ante prævisionem malitiæ Tyrannorum, præordinasse & prævoluisse omnia tormenta Martyrum*, & his similia, quæ in hac Censura indicantur. Certè non vi-

deo, quomodo illi vel hæreticis hujus temporis respondere poterint, vel afflictas conscientias consolari. Scripsit de his subtilissimè libellum Reverendissimus D. Cunerus secutus Præceptores antiquæ scholæ Lovaniensis, ubi ea omnia dogmata clarissimè explicat, quæ nos in hac materia tradidimus, & quæ Censuræ istæ oppugnant.

Quod autem quidam dicunt, Scholasticos & recentiores non esse legendos, quod non habeant doctrinam defecatam, valde alienum est (ut nihil grave dicam) ab Ecclesiæ & omnium Universitatum aliarum consuetudine : nón enim illi minùs quàm nos, aut Scripturas, aut D. Augustinum aliosve Patres intellexerunt, cum plerique ingenio etiam præstantiores fuerint.

F I N I S.

PUNCTA QUÆDAM

Quibus explicatur exordium & Progressus controversiæ

CUM DOCTORIBUS LOVANIENSIBUS.

DOgmata, quæ ab iis reprehenduntur, tradita suntunum annum. & amplius, antequam ipsi in ea inquirere cœperint: nam prælecta sunt anno 86. circa Pascha, & publicè in scholis nostris defensa præsente quodam M. Nostro, & quibusdam Licentiatis; nec quisquam, quod sciam, illa ausus est damnare: nempe vivebat tunc adhuc Reverendissimus & Illustrissimus Nuntius Apostolicus, qui hanc tragædiam non permisisset excitari. Verùm anno sequenti, cum nulla esset amplius de illis quæstionibus mentio, & aliæ materiæ à nobis tractarentur, moritur idem Illustrissimus Nuntius Apostolicus: quo mortuo statim multi Magistri Nostri in nostra scripta inquirere cœperunt, & ea reprehendere, quæ ante annum docueramus.

2. Anno 87. primâ hebdomadâ Paschatis moniti sumus à quodam Doctore, Facultatem aliquid contra dogmata nostra machinari, & paulò post intelleximus, eos in lectiones nostras ab Auditoribus exceptas inquirere. Post tres hebdomadas obtulerunt nobis ingentem fascem scriptorum, rogantes an ea pro nostris agnosceremus. Respondimus, non esse otium omnia illa perlustrandi, si quid illis displiceret, id excerperent. Itaque paulò post exhi-

exhibuerunt nobis quasdam propositiones hinc inde ex nostris lectionibus ab Auditoribus exceptis detractas & avulsas, omissis iis, unde possent intelligi, petentes an eas pro nostris agnosceremus: respondimus, nostras esse, sed truncatas & suis locis avulsas, ita ut qui eas lectari essent, non facilè possent intelligere, quorsum aut quâ occasione dictæ essent. Itaque confecimus 34 conclusiones, quibus continerentur omnia dogmata quæ ipsi notassent, & exprimerentur quædam clarius, quæ ipsi non videbantur intellexisse, quas obtulimus D. Decano tunc temporis M N. Gaudano, præsente M.N. Cuyckio 15 Maii in Collegio Attrebatensi, simulque petivimus nomine Provincialis & Collegii, ut D. Decanus Facultati proponeret, ut ipsa duos dignaretur deputare, qui nobiscum coram arbitris hinc inde à partibus deligendis de istis sententiis tractarent, & nostram explicationem audirent, & quæcumque vellent circa easdem sententias à nobis peterent; quod Decanus dixit se facturum, sed Facultas colloquium recusavit.

3 Circa initium Junii venerunt ad nos duo Deputati, qui scriptum illud ex nostris lectionibus excerptum repeterent: Responsum fuit, ut inducerent Facultatem, ut duos deputaret, qui nobiscum, ut supra, coram Arbitris colloquerentur, & scriptum illud nos ibi exhibituros; habere enim nos rationes, cur aliter nos exhibere nolumus. Idem aliàs P. Rector & Professores à variis Doctoribus instanter petierunt, sed nunquam potuit obtineri.

4. Post paucos dies venit ad P. Provincialem M. N. Cuyckius, conquerens quod excerpta à Facultate nollemus exhibere. Quare Provincialis tædio affectus, altero ex Professoribus vocato, rogavit quid videretur: Respondit ille, se para-

tum

tum esse exhibere, si ipsi videretur; nihil enim in excerptis esse periculi. Itaque P. Provincialis illa D. Cuyckio tradidit, qui cum indicaret Facultatem contra aliquid scripturam, respondit, si Facultas aliquid scripserit, ego illud mittam Romam.

5. Initio Augusti descripta fuerunt multa exemplaria in Collegio Theologorum per septem studiosos, cognitumque per totam civitatem, Facultatem S. Theol. Patrum dogmata suâ Censurâ damnasse: & paulò post rursum multa exemplaria per studiosos ibidem descripta sunt. Initio Septembris significatum est nobis à quodam Magistro Nostro, nobis postero die exhibitum iri à Facultate quoddam scriptum. Petit ab eo P. Rector, quidnam Facultas per illud scriptum à nobis exigeret. Respondit ille, ut videatis. Respondit Rector, nos ad vestrum scriptum non respondebimus, nisi ante miserimus illud ad R. P. N. Generalem: idem alter Professorum multis studiosis dixit, addens rem esse magni momenti à communitate atque adeo ab integra Facultate oppugnari: quare nos etiam consilio nostri Generalis uti debere.

6. Duodecimo Septembris exhibita est nobis Censura Facultatis per Bedellum, qui nihil aliud dixit, quàm se à Facultate missum esse, ut hoc scriptum Rectori nostri Collegii traderet. Respondit Rector, ut renuntiaret, se accepisse: neque Bedellus neque aliquis Magistrorum Nostrorum antea vel post unquam rogavit, ut scriptum illorum vel Censuram Romam non mitteremus; multò minus pactum aliquod tale inter nos initum fuit: semper enim testati sumus, nos si quid à Facultate contra nostram doctrinam scriberetur, illud Romam missuros; ibi enim nos eam hausisse. Unde verum non est, quod quidam Doctores scribunt in suis episto-

epistolis; Facultatem, cum nobis Censuram tradere, rogasse ne cuiquam illam communicaremus, & nos id promisisse, & se non fuisse communicaturos Censuram suam ulli Episcopo, nisi nos eam Romam priùs misissemus & inter discipulos publicassemus: hæc enim omnia possunt convinci manifestæ falsitatis. Paulò post sex rursus exemplaria Censuræ describuntur in ædibus Pastoris S. Michaelis, ut per Belgii varia loca spargerentur, & tunc passim in manibus studiosorum habebantur, & eodem mense ad varios Episcopos missa sunt.

7. Initio Octobris sollicitati fuerunt varii Episcopi per Reverendissimum Mechliniensem, ut judicium suum statim de Censura perscriberent, sicut intelleximus tum variis rumoribus, tum litteris Reverendissimi Iprensis, & quorumdam aliorum. Scriptum est etiam à Reverendissimis Mechliniensi, Lindano, & Vendevilio communi consilio ad Reverendissimum Cameracensem, ut judicium Facultatis S. Theologiæ Duacensis & Sorbonæ exquireretur. Missa etiam fuit Censura Duacum eodem tempore à DoctoribusLovaniensibus. Nos autem Censuram cum Nostra Apologia tandem misimus Romam ad P. N. Generalem circa medium Octobris. In Belgio autem à nobis nemini communicata fuit Censura vel Apologia, præterquam uni Episcopo, quem Facultas prætererierat, qui eam aliquot menses diligentissimè examinavit, antequam quicquam statueret, & R. P. Provinciali; ex studiosis nemini, nisi in decembri, & tunc duobus tantùm communicavimus, ut haberent, quod ad Censuram responderent Eodem tempore, scilicet initio Octobris, quo passim per Belgium spargebatur Censura,& sollicitabantur judicia Prælatorum, Lovanii instituta fuit lectio publica con-

tra nostra dogmata de auxilio sufficienti & efficaci, quæ commissa fuit M N. Jacobo Jansonio, quâ simul sententia Facultatis explicaretur, ut dicebant, & nostra refutaretur: nempe ut uno impetu & eodem tempore domi forisque prosterneremur. Et postea in scholis publicis frequenter, etiam postquam Reverendissimus & Illustrissimus D. Nuntius Facultati silentium imposuerat, per Doctores Pelagianismi notati sumus.

8. Circa Decembrem Reverendissimus Mechliniensis iterum atque iterum sententiam Reverendissimi Iprensis (qui cæteris magis fuerat cunctabundus) petiit cum significatione, Episcopos omnes & vicinas Universitates judicium suum jam dudum misisse. Itaque ille sub finem Decembris misit breviter suam & Theologorum Ecclesiæ suæ sententiam subscribens Censuræ Lovaniensi : decimo tertio Decembris scribit alter Professorum epistolam ad R. P. Provincialem continentem quatuor rationes, quibus Facultas Duacensis istic per nostros a scribenda Censura abduci posset, sed nihil effecerunt. Decimo quarto Decembris monitus fuit Reverendissimus D. Mechlinien. nomine Concilii Privati Bruxellæ, ut dignaretur Facultatem Duacensem impedire, ne Censuram contra nos perscriberet, sed judicium Romanum præstolaretur : sed nihil secutum est.

9. Vigesimo Januarii 88. prodiit Censura Duacensis, quam tandem accepimus à Reverendissimo Mechliniensi, 8. Martii Interim per totam Patriam apud summos & infimos, apud Ecclesiasticos & sæculares, atque etiam apud milites tanquam Pelagiani & hæretici traducebamur adeo ut D. Præses Pamelius & quidam alii Viri magni in Aula graviter nobis indignarentur, & reprehenderent

nostram,

nostram, ut ipsi dicebant, socordiam; quod in causa tanti momenti minimè nos defenderemus. Quâ re motus P. Provincialis scripsit quamdam epistolam in Januario ad quemdam Canonicum, quâ simpliciter rem, ut erat, explicuit, & inter cætera questus est; quod inauditi, etsi frequenter rogassemus audiri, damnati essemus. Contra quam & Professoris epistolam quidam Doctores plurimas & acerbissimas per totam Patriam litteras sparserunt, nempe quod ab ipsis tamquam hæretici per totam Patriam traducti auderemus nos contra Facultatem defendere, & publicè testari multa falsò ab ipsis nobis imponi, & indignè nobiscum actum esse: Videbanturque totam controversiam ad contentionem verborum & querelam injuriæ velle transferre.

10. Undecimo Februarii tandem accepimus litteras Reverendissimi Mechliniensis tertio ejusdem datas, quibus significabat de Censura Duacensi edita, & à nobis tria petibat. Primum, ut sententiam nostram, sicubi minus intellecti essemus, clarius exprimeremus. Secundum, ut ostenderemus, si quid à Facultate esset erratum in colligendis Assertionibus. Tertium, in quo moderni Professores Theologiæ à suis antecessoribus recedant. Misimus illi sex propositiones, quibus nostram sententiam expressimus, & capita quædam eorum, quæ falsò imposita, & quæ propositiones non bene ab ipsis intellectæ essent, Indicavimus, & quasdam illorum sententias, in quibus maximè à nobis in præsenti dumtaxat materia viderentur dissentire, bonâ fide partim ex illorum dictatis, quæ in omnium passim habentur manibus, partim ex Censura collegimus (aliunde enim eas habere nequimus, nam nunquam voluerunt suas

sententias

ſententias ſcripto authenticè aperire, etſi interdum à nobis rogati) in quibus ſententiis valde à ſuis Majoribus recedere videntur: & ſimul reſcripſimus eidem Reverendiſſimo D. ut Facultatem dignaretur inducere, ut nobiſcum in colloquium coram Arbitris venire non gravaretur: quod idem binis aliis litteris, cum nihil ſecutum eſſet, P. R. petiit.

11. Circa initium Maii ſparſum fuit quoddam ſcriptum per quoſdam, ut dicitur, Doctores; ſuppreſſis tamen Auctorum nominibus, in quo multis conviciis nos proſcindunt, ſicuti ante in variis epiſtolis ubique ſparſis fecerant: nempe quod ſtatum controverſiæ hominibus patefecerimus. Sed præcipuam cauſam dicunt, quod illis multa ibi falſa imponamus. Ad quod reſpondimus, nos, quæ ibi dicuntur, probaturos coram Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo D. Nuntio Apoſtolico, itaque quietem agerent: Similiter ipſorum fore probare, quæ nobis falſa in ſua Cenſura imponunt.

